

**ÇETİN ÖNER'İN ÖYKÜLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATI AÇISINDAN
İNCELENMESİ VE TÜRKÇE EĞİTİMİNE KATKISI**

Sinan COŞKUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

AĞRI – 2019

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

Sinan COŞKUN

**ÇETİN ÖNER'İN ÖYKÜLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATI
AÇISINDAN İNCELENMESİ VE TÜRKÇE EĞİTİMİNE
KATKISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Yasin KILIÇ

AĞRI - 2019

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN
ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....danışmanlığında, ta-
rafından hazırlanan bu çalışma/...../..... tarihinde aşağıdaki jüri ta-
rafından. Anabilim Dalı'nda
.....tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../201.. tarih ve / nolu
kararı ile onaylanmıştır.

..../...../.....

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ

Enstitü Müdür...../.../20....

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Çetin Öner’in Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ve Türkçe Eğitimine Katkısı” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Sinan COŞKUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇETİN ÖNER'İN ÖYKÜLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATI AÇISINDAN
İNCELENMESİ VE TÜRKÇE EĞİTİMİNE KATKISI

Sinan COŞKUN

Danışman: Doç. Dr. Yasin KILIÇ

2019- SAYFA: XIII+154

Jüri: Prof. Dr. Cahit EPÇAÇAN

Doç. Dr. Yasin KILIÇ

Dr. Öğr. Üyesi Müzahir KILIÇ

ÖZET

Bu çalışmada, çocuk edebiyatı alanında eserler vermiş olan Çetin Öner'in hayatı, edebi kişiliği ve üslubu, çocuk edebiyatı alanındaki öyküleri ele alınmıştır. Öner'in eserleri arasından seçilen bu öyküler, çocuk edebiyatı unsurlarına göre okunmuş; biçim ve içerik özellikleri açısından incelenmiştir. Biçim özellikleri olarak kitabın kapak tasarımı, boyutu, resimleri, yazı tasarımı, sayfa düzeni ele alınmıştır. İçerik özellikleri ise konu, ana fikir, karakterler, çatışmalar, çevre (yer ve zaman), dil anlatım ve söz varlığı başlıklarında ele alınıp değerlendirilmiş; bu öykülerin Türkçe eğitimine katkısına değinilmiştir. Yapılan bu çalışma betimsel nitelikli bir çalışmadır. Çalışmada tarama modellerinden doküman inceleme yöntemi esas alınmıştır. Elde edilen veriler ışığında Çetin Öner'in kaleme almış olduğu öykü kitaplarının çocuk edebiyatı alanında ve Türkçe eğitiminde kullanılması gereken bir kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Öyküleri, Çetin Öner, Türkçe Eğitimi

MASTER’S THESIS
A STUDY OF CETIN ONER’S STORIES IN TERMS OF CHILDREN
LITERATURE AND CONTRIBUTION TO TURKISH EDUCATION

Sinan COŞKUN

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Yasin KILIÇ

2019- PAGE: XIII+154

Jury: Prof. Dr. Cahit EPÇAÇAN

Assoc. Prof. Dr. Yasin KILIÇ

Assist. Prof. Dr. Müzahir KILIÇ

ABSTRACT

This study addresses life, literary identity, style and stories in children’s literature of Cetin Oner, a writer who had works on children’s literature. The stories which were selected among Oner’s works were read regarding the elements of children’s literature, and were studied in aspect of shape and meaning. For its shape, the design of book covers, size, pictures, articles writing design and page layout were studied. For it’s meaning, the subject, main theme, characters, conflicts, environment (place and time), language and expression and vocabulary aspect were studied and mentioned about its contribution to the Turkish education. This study is a descriptive study. The study based on the survey model of investigating documents. The study concludes with Oner’s children’s literature books are a necessary source for Turkish education.

Keyword: Child, Children’s Literature, Children’s Stories, Cetin Oner, Turkish Education

ÖN SÖZ

Oyunculuk ve yönetmenlik de yapan Çetin Öner, çocuklara yönelik yazdığı eserleriyle çocuk edebiyatına önemli katkılarda bulunmuştur. Kendisi hakkında ayrıntılı bir çalışma yapılmamış olsa da Öner'in önemli bir edebi şahsiyet olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. Öner, eserlerinde çocukların, toplum sorunlarına karşı duyarlı olmaları, hayatın gerçeklerine yabancı kalmamaları, hayata eleştirel bakmaları vb. konularda mesajlar vermiştir. Çalışmalarında sanatla edebiyatı birleştirmiş olan yazar, kendisindeki derin hayvan sevgisini ve çevre bilincini eserlerine başarılı bir şekilde yansıtmıştır.

“Çetin Öner”in çocuk edebiyatı alanında güzel ve başarılı eserler kaleme almış olması, yazara ait eserlerin bu çalışmaya konu olmasının başlıca nedenleri arasındadır. Bu çalışmada Öner ve çocuk edebiyatı alanında yazdığı eserler bilim dünyasına tanıtılmaya çalışılmıştır. Öner'in öğretmen ve öğrenciler tarafından tanınıp eserlerinden faydalanmalarına vesile olmak bu çalışmanın en önemli amaçlarından- dır. Çalışmada Öner'in 6 öyküsü, Sever'in (2015a ve 2015b) kitaplarında belirlemiş olduğu çocuk edebiyatı öğelerine göre incelenmiş ve öykülerinin Türkçe eğitiminde kullanılması halinde ne gibi katkısının olacağı dile getirilmiştir. Çalışma beş temel bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde çocuk edebiyatı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde çocuk, edebiyat, çocuk edebiyatında öykü, çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikler, Türkçe eğitimi, ilgili araştırmalar, Çetin Öner'in hayatı, edebi kişiliği ve üslubu hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın yönteminden bahsedilmiştir. Çalışmanın asıl bulgular kısmını dördüncü bölüm oluşturmaktadır. Bu bölümde Öner'in öyküleri biçim ve içerik özellikleri açısından incelenmiş, söz varlığı tespit edilmiştir. Dördüncü bölümün sonunda, elde edilen bulguların Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki kazanımlara uygun olup olmadığı incelenmiştir. Beşinci bölümde ise sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir. Bu çalışmanın her aşamasında yol gösteren ve değerli bilgilerinden istifade ettiğim saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Yasin Kılıç'a; beni sürekli destekleyen, manevi desteğini her daim hissettiğim değerli eşim Büşra Değirmenci Coşkun'a teşekkür ederim.

Sinan COŞKUN

Ağrı – 2019

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iii
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Problem Durumu	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Çocuk ve Edebiyat.....	6
2.1.1. Çocuk Edebiyatında Öykü (Hikâye)	7
2.1.2. Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Özellikler	9
2.1.2.1. Biçim Özellikleri	10
2.1.2.2. İçerik Özellikleri	13
2.1.2.3. Dil Anlatım ve Söz Varlığı	16
2.2. Türkçe Eğitimi.....	18
2.3. İlgili Araştırmalar	22
2.4. Çetin Öner'in Hayatı.....	23
2.5. Çetin Öner'in Edebi Kişiliği ve Üslubu	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Deseni	27
3.2. Evren ve Örneklem	27
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	28
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	30
4. BULGULAR VE YORUMLAR	30
4.1. Çetin Öner'in Öykülerindeki Öğelerin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ..30	
4.1.1. Gülibik Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri.....	30
4.1.1.1. Kapak Tasarımı	30
4.1.1.2. Boyutlar	31
4.1.1.3. Resimler	31
4.1.1.4. Yazı Tasarımı	32
4.1.1.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	32
4.1.1.6. Konu	32
4.1.1.7. Ana Fikir	33
4.1.1.8. Karakterler	33
4.1.1.9. Çatışmalar	34
4.1.1.10. Çevre.....	36
4.1.1.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı	37
4.1.1.12. Deyimler	38
4.1.1.13. Atasözleri	42
4.1.1.14. İnkilemeler	43

4.1.1.15.	Yansıma Sözcükler	46
4.1.1.16.	Pekiştirme Sözcükler	47
4.1.1.17.	Söz Sanatları	49
4.1.2.	Piyango Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri	51
4.1.2.1.	Kapak Tasarımı	51
4.1.2.2.	Boyutlar	51
4.1.2.3.	Resimler	51
4.1.2.4.	Yazı Tasarımı	52
4.1.2.5.	Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	52
4.1.2.6.	Konu	53
4.1.2.7.	Ana Fikir	53
4.1.2.8.	Karakterler	54
4.1.2.9.	Çatışmalar	54
4.1.2.10.	Çevre.....	55
4.1.2.11.	Dil Anlatım ve Söz Varlığı	55
4.1.2.12.	Deyimler	56
4.1.2.13.	Atasözleri.....	58
4.1.2.14.	İkilemeler	59
4.1.2.15.	Yansıma Sözcükler.....	61
4.1.2.16.	Pekiştirme Sözcükler	63
4.1.2.17.	Söz Sanatları	64
4.1.3.	Kömürcü Çocuk Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri	64
4.1.3.1.	Kapak Tasarımı	65
4.1.3.2.	Boyutlar	65
4.1.3.3.	Resimler	65
4.1.3.4.	Yazı Tasarımı	66
4.1.3.5.	Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	66
4.1.3.6.	Konu	66
4.1.3.7.	Ana Fikir	67
4.1.3.8.	Karakterler	67
4.1.3.9.	Çatışmalar	68
4.1.3.10.	Çevre.....	68
4.1.3.11.	Dil Anlatım ve Söz Varlığı	69
4.1.3.12.	Deyimler	69
4.1.3.13.	İkilemeler	72
4.1.3.14.	Yansıma Sözcükler.....	74
4.1.3.15.	Pekiştirme Sözcükler	75
4.1.3.16.	Söz Sanatları	76
4.1.4.	Portakal Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri	77
4.1.4.1.	Kapak Tasarımı	77
4.1.4.2.	Boyutlar	78
4.1.4.3.	Resimler	78
4.1.4.4.	Yazı Tasarımı	79
4.1.4.5.	Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	79
4.1.4.6.	Konu	79
4.1.4.7.	Ana Fikir	80
4.1.4.8.	Karakterler	80
4.1.4.9.	Çatışmalar	82
4.1.4.10.	Çevre.....	83
4.1.4.11.	Dil Anlatım ve Söz Varlığı	83
4.1.4.12.	Deyimler	84
4.1.4.13.	İkilemeler.....	88
4.1.4.14.	Yansıma Sözcükler	90

4.1.4.15.	Pekiştirme Sözcükler	91
4.1.4.16.	Söz Sanatları	92
4.1.5.	Kargalar Kara Değildi Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri	93
4.1.5.1.	Kapak Tasarımı	93
4.1.5.2.	Boyutlar	94
4.1.5.3.	Resimler	94
4.1.5.4.	Yazı Tasarımı	95
4.1.5.5.	Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	95
4.1.5.6.	Konu	95
4.1.5.7.	Ana Fikir	96
4.1.5.8.	Karakterler	97
4.1.5.9.	Çatışmalar	99
4.1.5.10.	Çevre.....	100
4.1.5.11.	Dil Anlatım ve Söz Varlığı	101
4.1.5.12.	Deyimler	102
4.1.5.13.	Atasözleri	106
4.1.5.14.	İkilemeler	106
4.1.5.15.	Yansıma Sözcükler	109
4.1.5.16.	Pekiştirme Sözcükler	110
4.1.5.17.	Söz Sanatları	112
4.1.6.	Mavi Kuşu Gören Var Mı Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri	114
4.1.6.1.	Kapak Tasarımı	114
4.1.6.2.	Boyutlar	114
4.1.6.3.	Resimler	114
4.1.6.4.	Yazı Tasarımı	115
4.1.6.5.	Sayfa Düzeni (Mizanpaj)	115
4.1.6.6.	Konu	116
4.1.6.7.	Ana Fikir	117
4.1.6.8.	Karakterler	118
4.1.6.9.	Çatışmalar	119
4.1.6.10.	Çevre.....	120
4.1.6.11.	Dil Anlatım ve Söz Varlığı	121
4.1.6.12.	Deyimler	122
4.1.6.13.	İkilemeler	126
4.1.6.14.	Yansıma Sözcükler	130
4.1.6.15.	Pekiştirme Sözcükler	131
4.1.6.16.	Söz Sanatları	132
4.2.	Çetin Öner'in Öykülerinin Türkçe Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi	135
BEŞİNCİ BÖLÜM.....		142
5. TARTIŞMA VE SONUÇ		142
5.1. Öneriler.....		146
KAYNAKÇA		148
ÖZ GEÇMİŞ.....		154

TABLolar DİZİNİ

<i>Tablo 1. Gülibik'te Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı</i>	39
<i>Tablo 2. Gülibik'te Geçen Atasözü ve Kullanım Sıklığı</i>	42
<i>Tablo 3. Gülibik'te Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı</i>	43
<i>Tablo 4. Gülibik'te Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	46
<i>Tablo 5. Gülibik'te Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	48
<i>Tablo 6. Piyango'da Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı</i>	56
<i>Tablo 7. Piyango'da Geçen Atasözü ve Kullanım Sıklığı</i>	58
<i>Tablo 8. Piyango'da Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı</i>	59
<i>Tablo 9. Piyango'da Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	62
<i>Tablo 10. Piyango'da Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	63
<i>Tablo 11. Kömürcü Çocuk'ta Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı</i>	70
<i>Tablo 12. Kömürcü Çocuk'ta Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı</i>	72
<i>Tablo 13. Kömürcü Çocuk'ta Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	74
<i>Tablo 14. Kömürcü Çocuk'ta Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	76
<i>Tablo 15. Portakal'da Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı</i>	85
<i>Tablo 16. Portakal'da Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı</i>	88
<i>Tablo 17. Portakal'da Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	91
<i>Tablo 18. Portakal'da Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	91
<i>Tablo 19. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı</i>	103
<i>Tablo 20. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen Atasözü ve Kullanım Sıklığı</i>	106
<i>Tablo 21. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı</i>	107
<i>Tablo 22. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	109
<i>Tablo 23. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı</i>	111
<i>Tablo 24. Mavi Kuşu Gören Var Mı'da Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı</i>	122
<i>Tablo 25. Mavi Kuşu Gören Var Mı 'da Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı</i>	127

<i>Tablo 26. Mavi kuşu Gören Var Mı 'da Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı.....</i>	<i>130</i>
<i>Tablo 27. Mavi Kuşu Gören Var Mı 'da Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı...132</i>	<i>132</i>
<i>Tablo 28. Çetin Öner'in Öykülerinde Dinleme Becerisine Yönelik İletiler:</i>	<i>135</i>
<i>Tablo 29. Çetin Öner'in Öykülerinde Konuşma Becerisine Yönelik İletiler:</i>	<i>136</i>
<i>Tablo 30. Çetin Öner'in Öykülerinde Okuma Becerisine Yönelik İletiler:</i>	<i>137</i>
<i>Tablo 31. Çetin Öner'in Öykülerinde Yazma Becerisine Yönelik İletiler:</i>	<i>138</i>
<i>Tablo 32. Öner'in Öykülerinden Elde Edilen Bulguların Sayısı</i>	<i>139</i>
<i>Tablo 33. Bulgularla Uyumlu Olan Kazanımlar Tablosu</i>	<i>140</i>

ŞEKİLLER DİZİNİ

<i>Şekil 1. Gülibik Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri</i>	<i>31</i>
<i>Şekil 2. Piyango Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri.....</i>	<i>52</i>
<i>Şekil 3. Kömürcü Çocuk Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri</i>	<i>65</i>
<i>Şekil 4. Portakal Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri</i>	<i>78</i>
<i>Şekil 5. Kargalar Kara Değildi Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri</i>	<i>94</i>
<i>Şekil 6. Mavi Kuşu Gören Var Mı Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri</i>	<i>115</i>

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimine ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2015a: 17). Çocuk edebiyatı, çocukluk döneminde bulunan kişilerin hayal, duygu, düşünce ve isteklerine seslenen ürünlerdir.

Şimşek'e (2005: 21) göre, "*Edebiyat, çocukta güzellik duygusunu harekete geçiren unsurlardan biridir.*" Geniş bakış açısıyla çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun olan; çocuğun sanatsal ve estetik yönden gelişmesini sağlayan geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007: 16). Çocuk edebiyatını farklı kılan, çocukların anlama becerilerine uygun bir dilsel kurguyu yeğlemeleridir (Sever, 2015b: 90). Çocuk edebiyatı, gerek konu gerekse dil ve üslup bakımından yetişkin edebiyatından farklıdır. (Bilkan, 2005: 7). Çocuk edebiyatı, çocuğa göreliği esas alan edebiyattır.

Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yönlentmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir (Sever, 2015a: 19). Bu sorumluluğu yüklerken de çocuğun dil, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine etki edebilecek, çocukları her yönüyle geliştirip sağlıklı bir toplumun yetişmesine katkı sağlayacak ürünler olması çok önemlidir. Çünkü çocuklar geleceğin büyükleridir. Ancak sanatsal iletilerle büyüyen çocuk içinde bulunduğu toplumun duyarlı ve etkin bir üyesi olabilecektir.

Çocukta yaratılıştan gelen güzel hasletlerin geliştirilmesinde ve bunların sürekli canlı tutulmasında edebiyat eğitiminin önemi büyüktür (Bilkan, 2005: 12). Akçay'a (2015: 79) göre, "*Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuk eğitiminde en önemli araçlardan biridir. Yazarlar, çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuğa çeşitli iletiler sunmaktadır. Sunulan bu iletiler, kimi zaman eğitsel iletilerden oluşurken kimi zaman da eğit-*

sel olmaktan çok uzaktır. Bu yönüyle çocuk edebiyatı ürünlerinin verdiği mesajlar, çocukların yetiştirilmesinde önemli bir etkidir.”

Yeni neslin eğitilmesi, bilinç, bilgi birikimi, özgüven, yaratıcılık ve benzeri yetilerin verilmesi, hem yerel hem de küresel uygarlığın kazanımlarının devamlılığına ve hatta ileri yönde gelişimine katkı sağlayacaktır (Kara, 2012: 227). İyi ve topluma faydalı insanın yetiştirilip topluma kazandırılmasında kültürel değerlerin aktarımı her zaman önemli olmuştur. Gerek sözel gerek de yazılı taşıyıcılar vasıtasıyla sağlanan bu aktarımda “çocuk edebiyatı” hayati bir işlev sürmektedir (Tepe, 2012: 1).

1.1. Araştırmanın Önemi

Çocuk, iyiyi, güzeli, doğruyu; estetik bir şekilde ve kendi yaş grubunun değerlerine göre çocuk edebiyatı unsurlarıyla tanır. Bu eserler yardımıyla kültürünü tanıyıp bünyesinde değerler oluşturur (Tepe, 2012: 54). Çocuk kendisine sunulan nitelikli çocuk yapıtlarıyla hem hayal dünyasını zenginleştirir hem de dilin incelikleri sezinler.

Türkçe derslerinin daha verimli olabilmesi için öğretmenlerin çocukların seviyelerine uygun, onları her yönden geliştirebilecek eserlerden yararlanması gerektiği bir gerçektir. Çetin Öner kaleme aldığı eserlerde günlük hayatla sanatı bir araya getirmiş, hayatın gerçeklerinden uzaklaşmamıştır. Eserlerinin büyük çoğunluğunda kendisindeki derin hayvan sevgisini, çevre duyarlılığını, yoksulluğu doğrudan ve dolaylı olarak aktarmıştır.

Ayrıca söz varlığı açısından zengin olan bu eserler, çocukların dil gelişimlerine büyük katkı sağlayabilir. Öner’in öyküleri, çocukların Türk dilinin inceliklerini öğrenmelerine ve dilimizin güzelliklerini tatmalarına yardımcı olabilecek, ilköğretim öğrencilerinin anadili eğitimi için tavsiye edilebilecek niteliklere sahip eserlerdir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı çocuklar için yazdığı kitaplarla çocukların, içinde yaşadıkları toplumun sorunlarına ve gerçeklerine yabancı kalmamalarını, duyarlı olmalarını, hayata eleştirel bakmalarını amaçlamış olan, sanatla edebiyatı birleştirmiş oyun-

cu, yönetmen ve yazar Çetin Öner'in öykü kitaplarını çocuk edebiyatı öğelerine uygunluğu açısından inceleyip Türkçe eğitimine katkısını ortaya koymaktır.

1.3. Problem Durumu

Günümüzde bilimsel veriler ışığında çocuk anlayışında gelişmeler yaşanmaktadır. Çocuk küçük yetişkin değildir. Onun kendine has farklılıkları ve özellikleri vardır. Çocuk eğitiminde bu özelliklerin ön planda olduğu yaklaşımlar değer kazanmaktadır. Bu anlayışla çocuk kitaplarının çocuk üzerindeki işlevleri daha etkili bir şekilde kabul edilmektedir. Nitelikli çocuk edebiyatı eserleri tam anlamıyla gerekli ölçütleri bünyesinde barındırabilmelidir (Karakaya, 2007: 15). Çocukların tercih ettiği veya onlara önerilecek yapıtların öncelikle çocuğun duygu ve düşünce dünyasına hitap etmesi, dilin kullanımına en güzel şekilde örnek olması gerekir. Bu sebeple metinlerin çocuklara sunulmadan önce çeşitli unsurlara göre analiz edilmesi gerekmektedir. Geleceğin nitelikli bireyleri için Türkçe eğitiminde çocuklara sunulacak olan metinlerin bilimsel yöntemlerle değerlendirilmesi gerekir.

Çetin Öner'in kaleme aldığı öykü kitaplarının çocuk edebiyat açısından uygunluğu ve Türkçe eğitimine katkısı çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevaplar aranmıştır:

1. Çetin Öner kimdir?
2. Çetin Öner'in eserleri nelerdir?
3. Çetin Öner'in edebi kişiliği ve üslubu nasıldır?
4. Çetin Öner'in öykü kitaplarının biçim ve içerik özellikleri nelerdir?
5. Çetin Öner'in öykü kitapları çocuk edebiyatına uygun eserler midir?
6. Çetin Öner'in öykü kitaplarının Türkçe eğitimine katkısı nelerdir?

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma, Öner'in çalışmaları ve Öner hakkında yazılanlar göz önünde bulundurularak Yazar'ın hayatına, edebi kişiliğine ve üslubuna ilişkin bilgilerle sınırlandırılmıştır.

2. Araştırma, Öner'in çocuklar için kaleme aldığı "Gülibik (2017a), Piyango (2017b), Kömürcü Çocuk (2017c), Portakal (2017ç), Kargalar Kara Değildi (2017d),

Mavi Kuşu Gören Var Mı (2017e)” adlı 6 öykü kitabının çocuk edebiyatı açısından incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

3. Araştırmada Öner’in altı öykü kitabının incelenmesi dil ve anlatım, söz varlığı, deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirme sözcükler, söz sanatları başlıkları altında sınırlandırılmıştır.

4. Öner’in hikâyeleri (öykü) Türkçe eğitime katkısı bakımından incelenerek sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Çocuk: Genellikle bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiği bilinmektedir (Yalçın, Aytaç, 2005: 13).

Edebiyat: Duygu, düşünce ve hayallerin okuyucuda heyecan, hayranlık ve estetik zevk uyandıracak şekilde sözle ifade edilmesi sanatıdır (Karataş, 2001: 120).

Hikâye (Öykü): İnsan hayatında olan veya olma ihtimali bulunan, olacak kanısı uyandıran olayları belli bir hacim içinde anlatan metinlere hikâye denir (Karataş, 2001: 184).

Çocuk Edebiyatı: Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşıl原因, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını (TDK, 2011: 557).

Görsel Okuma: Şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olaylar gibi görselleri okuma, anlama ve yorumlamayı ve analiz etmeyi kapsamaktadır (Sarıkaya, 2017: 780).

Söz Varlığı: Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler (TDK Güncel Sözlük).

Deyim: Deyimler; düşünce, kavram, nesne ve kişilerin durumlarını, özelliklerini yansıtmak için kullanılan ve gerçek anlamının dışına çıkmış özel anlam/anlatım boyutuyla kalıplaşmış söz öbekleridir (Akyalçın, 2012: 10).

Atasözü: Atasözleri bir ulusun geçmişinden gelen, geçmişte yaşanan olaylarla deneyimlenmiş birikimlerin özlü ve kalıp sözlere dönüşmüş biçimidir (Akyalçın, 2012: 17).

İkileme: Anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır (Hatiboğlu, 1981: 9).

Yansıma: Doğa seslerine benzer seslerle yapılan kelime, taklidî kelime, onomatope (TDK Güncel Sözlük).

Pekiştirme: Niteleyici, belirteç ve eylemlerin çeşitli yollarla anlamlarının artırılması işlemi. Bu işlem Türkçede niteleyici ve belirteçlerin ilk seslerine [m, p, r, s] seslerinden birisi getirilerek yapılır (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011: 212).

Söz Sanatları: Edebi eserdeki sözü, ifadeyi güzelleştirmek, anlamını güçlendirmek için başvurulan söz ve anlam oyunlarının tümüne verilen isim (Karataş, 2001: 119).

Türkçe Öğretimi: Anlama, yorumlama, iletişim kurma becerilerinin gelişmesine yönelik olan dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşan ve öğrencilerde bu becerileri geliştirmeyi amaçlayan öğretim sürecidir (MEB, 2006: 2).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve; çocuk ve edebiyat, çocuk edebiyatında öykünün önemi, çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikler, Türkçe eğitimi, ilgili araştırmalar, Çetin Öner'in hayatı, edebi kişiliği ve üslubu başlıklarından oluşmaktadır.

2.1. Çocuk ve Edebiyat

Çocuk edebiyatının tanımını yapabilmek ve bu alanda yapılan çalışmaların amacına uygun olabilmesi için öncelikle çocuk kavramına değinmek gerekir.

Çocuk, küçük yaştaki erkek veya kız, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kızdır (TDK, 2011: 556). Birleşmiş Milletler Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre ise “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” (Madde 1). Kabul edilen bu sözleşmeye göre on sekiz yaşını dolduran her birey çocukluktan çıkıp yetişkinler için geçerli olan hukuk kurallarına tabi olur. Şimşek'e (2016: 13) göre, “*Bu tanım, beşeri ve medenî hukukla ceza hukuku için geçerlidir. Hukuk alanına özgü terimle ‘reşit olmak’ çocukluktan çıkmak anlamına gelir.*”

Çocuk denilince zihinsel ve biyolojik gelişim olarak belli bir evre akla gelir. Bu evre insanın doğumundan itibaren başlayan ve bilinçlenmenin başlamasına kadarki zamanı kapsayan bir evredir (Karakaya, 2007: 8). Bununla birlikte birçok araştırmacıya göre çeşitli sebeplerle çocuğun beden ve zekâ yaşı farklılık gösterebilmektedir.

Genellikle bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiği bilinmektedir. Ancak bu sınırlamanın her zaman ve her şartta geçerli olduğunu söylemek oldukça güçtür. Nitekim bazı bilim adamları, 0-14 yaş grubunu çocukluk dönemi olarak almaktadırlar (Yalçın, Aytaç, 2005: 13). Karaosmanoğlu'na (2005: 29) göre, “*İki ile on beş yaş arasındaki yıllarını süren her insan varlığına çocuk denir.*”

Oğuzkan (2006: 2) ise doğumdan iki yaşına kadar olan süreyi bebeklik olarak adlandırmakta, çocukluk dönemini ise şu aşamalarla ifade etmektedir:

*“Bebeklik ile ergenlik (ilk gençlik) çağları arasında yer alan çocukluk çağı-
nın; gene ilk çocukluk çağı, ikinci çocukluk ve son çocukluk olmak üzere üç alt bölü-
me ayrılabilceğini göstermektedir. İlk çocukluk çağı 2-6 yaşlarını kapsamakta ve bu
çağa oyun çağı adı da verilmektedir. Okul çağı olarak anılan ikinci çocukluk çağı
terimi 6-10 veya 6-12 yaşları arasındaki yaş grupları için kullanılmaktadır. Son ço-
cukluk çağı ise 10-13 veya 12-14 yaşlarını kapsamakta olup bu çağa erinlik çağı da
denilmektedir.”*

Görüldüğü gibi çocuk edebiyatının hitap ettiği kitle olan ‘çocuk’ üzerine çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Yapılan bu tanımlar her ne kadar farklı gibi gözükse de genel bir ifadeyle 2-16 yaş arası dönemi çocukluk dönemi, bu yaş grupları arasında kalan bireyi de çocuk olarak tanımlayabiliriz.

*“İnsanlık tarihi kadar eski bir sanat olan edebiyat, Arapça ‘edeb’ kelimesin-
den türetilmiş olup, ahlak, görgü, terbiye, nezaket vb. anlamlarına gelmektedir (Ak,
2006: 2).”* TDK (2011: 754) edebiyatı şu şekilde açıklamıştır:

*“Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak
biçimlendirilmesi sanatı, yazın, bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı
ve eserlerin hepsi, literatür.”*

Genel bir ifadeyle edebiyat; insanların duygu, düşünce, hayal ve çeşitli ilişkilerinin söz veya yazıyla etkili bir şekilde dile getirildiği bir sanattır.

2.1.1. Çocuk Edebiyatında Öykü (Hikâye)

Çocuk edebiyatında çokça kullanılan bir tür olan öykünün çeşitli kaynaklarda tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“Hayalde tasarlanan ilgi çekici birtakım olayları anlatarak okuyanda heyecan ve zevk uyandıran; hayatta olan veya olacak kanısı veren olayları bir ölçü ile anlatan, çoğu ancak birkaç sahife tutan yazılar hikâye adını alır (Karaalioğlu, 1982: 82-83).”

“İnsan hayatında olan veya olma ihtimali bulunan, olacak kanısı uyandıran olayları belli bir hacim içinde anlatan metinlere hikâye denir (Karataş, 2001: 184).”

“Gözlem ya da tasarlama ürünü, bir olayı anlatan yazı (Özkırımlı, 2004: 669).”

Olmuş veya olması mümkün olayları anlatan, masala göre daha gerçekçi, romana göre daha kısa anlatıma sahip yazılar olarak tanımlamak mümkündür (Yılar ve Turan, 2013: 148).”

“Tasarlamaya ya da gözleme dayanan bir olayı anlatarak okuyucuda ilgi ve beğeni uyandıran ve çoğu kez ancak bir sayfa tutan yazın türü (Dürder, Ediskun, Gencan ve Gökşen, 1974: 100).” Şeklinde tanımlanan öykünün (hikâyenin) ne zaman ve nerede ortaya çıktığı tam olarak bilinmemekle birlikte tarihinin çok eskilere dayandığı söylenebilir. Tosun, (2005: 213) hikâyenin ortaya çıkışı ve önemiyle ilgili şunları aktarmaktadır:

“İnsanoğlu var oluşundan bu yana hep bir ‘hikâye’ye gereksinim duydu. Çünkü anlatmak ve aktarmak istediği bir şeyleri vardı. İnsanlar, bazen kendi hikâyelerini bazen başkalarının hikâyelerini anlattılar. Olaylar, durumlar, olgular ancak ‘anlatılarak’ var oldular, ete kemiğe bürünüp gelecek nesillere aktarıldılar: Âdem ile Havva. Dolayısıyla bu hikâyeler bizi biz yaptılar. Hepimizin, her toplumun bir hikâyesi oldu. İnsan sonuçta doğumdan ölümüne kadar bir ‘hikâye’ yazıp geride sadece bunu bıraktı. Çünkü ‘İncinin bir istiridye için önemi neyse hikâyenin de insanlar için önemi odur.’ Bu yüzden hikâyeler toplumların, insanlığın ta kendisidir. Toplumlar acılarını, sevinçlerini, birikimlerini hikâye formatıyla yarınlar aktardılar, taşıdılar.”

İnsanlık tarihi kadar eski olan bu güçlü formların hiç şüphesiz çocuğun dünyasına ulaşmada bir araç olarak kullanılması gerekir. Tosun’a (2005: 214) göre, “Hikâye üç beş sayfada çocuğa bir dünya kurar ve kurduğu bu dünyada çocuğun ruhsal gelişimine katkıda bulunurken onun heyecanlarını, coşkularını besler. Bir doğruyu, iyi hasletleri, didaktiliğe düşmeden bir oyun halinde ona sunar. Bütün bunlardan onun bir zevk ve tat almasını sağlar, hayal dünyasını geliştirir, hayata hazırlar. Yani hikâye burada pedagojik bir görev üstlenir.”

Olmuş veya olabilecek gerçek-hayali olayların ele alındığı öyküler Kaya’ya (2010: 2-3) göre “Çocuğun gerçeklik duygusunun pekişmesinde ve insanı, hayvanı, doğayı, sevinci, hüznü kısacası yaşamı tanımada etkilidir. Öykünün bir başka

özelliği de çocuğun olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurmasını sağlaması ve çocuğa akılcı duişünmeyi öğretmesidir. ”

ocuk edebiyatı alanında araştırmalar yapan kişiler, ocuk öykülerinin taşıması gereken özellikleri şu şekilde belirlemişlerdir:

- Konular, çocuğun ruhsal ve kişisel gelişimini, ahlak anlayışını bozacak unsurlar taşımamalı; çocuğun ilgi alanına ve zihinsel becerilerine uygun olmalıdır (Kaya, 2010: 4).
- Doğrudan ğt verici, öğretici olmamalı; mesajın çocuğun okuduklarından alması sağlanmalıdır (Yılar ve Turan, 2013: 149).
- Çocukların kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım yeğlenmeli, ocuklara Türkçemizin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir (Sever, 2015a: 198).
- Resimler, ocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletisine görsel bir zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici özellikler taşımalıdır (Sever, 2015a: 198).
- Olay ocukların dünyasına uygun olmalı, uzun tasvirlerle ve karmaşık ilişkilere sahip olmamalıdır (şimşek, 2016: 230).
- Hikyeler, hem çocukların yeni kelimeler öğrenmesine imkân tanımalı hem de bilinmeyen kelimelerin çokluğundan sıkılđanlık oluşturmamalıdır (şimşek, 2016: 230).

2.1.2. ocuk Kitaplarının Taşıması Gereken zellikler

En önemli işlevi çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak olan ocuk edebiyatına ait ürünlerin ne denli başarılı ürünler olduğu incelenip değerlendirilmelidir. Çünkü çocuğun insan ve yaşama dair gerçeklik duygusunu kazanmasında okuduğu kitapların önemi büyüktür.

Ceran’a (2005: 434) göre, “ocuklarda okuma alışkanlığı kazandırmak için yapılan çalışmaların başında kitap gelir. Televizyonun, sanal lemin büyükler için olduğu kadar küçükler için de çekiciliğini hl koruduğu bu zamanda her şeye rağ-

men kitaplar yalan söylemeyen, kandırmayan ve sahip olduğumuz fitri melekelerimizi besleyen en yakın dost olmaya devam etmektedir.”

Çocuk kitapları (öykü, roman, şiir vb.), çocukların olay, olgu ve durumlarının sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır (Sever, 2015a: 20). Bu yazılı araçlar hem eğlence hem de bilgi kaynağı olmalıdır.

Çocuklara, dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek edebiyat dünyasının kapısını aralama, okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi işlevleri de göz önüne alındığında, çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında önemli bir değişken olduğu gerçeği orta çıkar (Sever, 2015a: 20-21). İyi seçilmiş bir çocuk kitabı çocuğun iyi bir okur olmasına, yaşama sanatçı gözüyle bakabilmesine katkı sağlayacaktır.

İlköğretim birinci ve ikinci kademedeki dilimizin inceliklerinin, güzelliklerinin ve dili kullanma becerilerinin öğretildiği Türkçe derslerinde çocuk edebiyatı ürünleri önem kazanmaktadır. Çocuklara etkili bir dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazandırılmasında en büyük araç çocuk kitaplarıdır. Kolaç, Demir ve Karadağ'a (2012) göre, *“Türkçe derslerinde çocuk edebiyatı ürünleri temel materyal olma özelliğine sahiptir. Öğrenciler bu metinler aracılığıyla anadillerini zevkle okur, yazar, dinler ve konuşur hâle gelirler.”*

Çocukların temel dil becerilerinin gelişimini sağlayacak olan çocuk kitaplarının birtakım nitelikleri bünyesinde barındırması gerekmektedir. Bunlar biçim ve içerik özellikleri olarak ifade edilebilir:

2.1.2.1. Biçim Özellikleri

Bir kitabın ilk dikkat çeken kısmı biçimsel özellikleridir. İlk karşılaşmada çocuk, kitabın içeriğinden çok kapağına, boyutuna, resimlerine, yazı boyutlarına, sayfa düzenine dikkat kesilir ve bu şekilde kitabı eline alır. Bu yüzden çocuk kitabı öncelikle biçim yönüyle çocuğa hitap eden eserler olmalıdır. Koyuncu ve Kaptan'a (2005: 256) göre, *“Ders ve çocuk kitapları görsel olarak estetik haz uyandıran, bilginin ve düşüncenin sanatsal değerlerle dışavurumunu yansıtmalıdır.”*

Araştırmacılar, çocukların öğrenme süreçlerinde görsellerin etkin bir rol oynadığını ortaya koymaktadırlar. Resimlerin düzensiz yerleştirildiği, eksik veya ge-

reksiz süslemelerin yapıldığı, yanlış renk seçiminin bulunduğu kitaplar çocukların estetik bilinç ve beğeni gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Çocuk kitabı için kapak, çok önemlidir. Yetişkinler kitabı, kapağının albenisi için değil yararlı olduğu için tercih ederler. Oysa çocuklar için kitap, kapağından başlayarak çocuğu kendine çekmelidir (Koyuncu ve Kaptan, 2005: 257). Kitap kapağındaki eksik veya abartılı tasarım, içerik iyi olsa bile ilk bakışta kitabın itici gelmesine sebep olabilmektedir.

Bütün kitaplarda olduğu gibi çocuk kitaplarında da karton kapak kullanılmaktadır. Kapağın kırılma özelliği az olmalı, ön yüzündeki yazı ve resimler belirgin şekilde olmalıdır (Şimşek, 2016: 94). Kitabın ön yüzünde kitabın ve yazarın adı mutlaka yer almalıdır.

Çocuk kitaplarının boyutları, ilgi çekici olmaları kadar kullanılabilirlik açısından da çok önemlidir. Oyuncaklar gibi farklı farklı boyutlarda tasarlanabilirler (Şimşek, 2016: 94). Kitap boyutları, çocuğun yaş grubuna ve tasarımın içeriğine uygun olmalıdır. Yaş grupları küçüldükçe, kitap boyutları arttırılabilir. Küçük yaştaki çocuklarda, resimlemeler ve yazı boyutları büyük olacağından, kitap boyutları onların öğrenme düzeyine göre hesaplanmalıdır (Koyuncu ve Kaptan, 2005: 260-261). Kitaplar hacim ve kalınlık bakımından da çocuğun kolaylıkla kaldırıp taşıyabileceği boyutlarda olmalıdır.

Resimlemeler (illüstrasyonlar), haritalar vb. görsel öğelerin yerleşim düzeni, verilen bilgilerin kavranması bakımından etkisi araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Başarılı resimlemeler, öğrenmeyi kolaylaştırırken kötü resimlemeler, çocuğu kitaptan uzaklaştırmaktadır (Koyuncu ve Kaptan, 2005: 257). Çocuk kitaplarındaki resimlerin nesne ve varlıkları ya da bir yaşam durumunu gerçeği gibi aynen yansıtmasından (fotoğraf gerçekliğinden) çok, çizerin öznel yorumunu da katarak çocuğa uygun yeni bir gerçeklik oluşturması beklenir (Sever, 2015b: 125). Aynı zamanda çocukta resim yapma isteği uyandıracak estetik özelliklere sahip olmalıdır. Çizgiler bir yandan metnin anlamını tamamlarken bir yandan da sözcüklerle anlatılamayanları çocuğa sezdirebilmelidir. Çocukların psikolojisine ve yaş düzeylerine uygun görseller çocuklarda görsel okuma becerisinin de gelişimine katkı sağlayacaktır.

Görsellerle zihinsel görüntüler oluşturmak, anlamak, bazı kavram ve olayları zihinde canlandırmak amaçlandığı için 2005 Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı'nda "görsel okuma" dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma gibi ayrı bir alan olarak yer almıştır. Bu duruma değinen Sarıkaya'ya (2017: 785) göre, "*Görseller düşünceyi ya da nesnelere arasındaki ilişkiyi görme duyusuna bağlı olarak ifade edilen dil dışı göstergeler olarak değerlendirilebilir. Bu göstergelerin yorumlanması bir tür okuma etkinliği olarak hem anlama hem de anlatma süreçlerinde etkili olduğu için genelde dil eğitimi, özelde Türkçe eğitiminde kazandırılması hedeflenen beceriler arasında yer almıştır.*" Görsel okumanın öğrenciler için öneminden bahseden Güneş (2013: 5) şunlara değinmektedir:

"Görsel okuma ile öğrenci zihinsel görüntüler oluşturmakta, kavramları daha iyi anlamakta ve anlama sorunlarını çözmektedir. Kavramları ve bilgileri iyi anlama, öğrencinin bilgi üretimini canlandırmaktadır. Ayrıca yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi geliştirmektedir. Görsel okuma sadece bilgi almak için değil; aynı zamanda bakış eğitimi yapmak, gözlemek, etkileşmek, iletişim kurmak için de kullanılmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretiminde görsel okuma dil becerileri ile zihinsel ve sosyal becerilerin gelişimi, öğrenme, anlama, hatırlama ve zihinsel bağımsızlık becerileri açısından büyük önem taşımaktadır."

Çocuk kitaplarında önemli bir diğer unsur da yazı tasarımıdır. "Yazı tasarımı çocukların gelişim düzeylerine göre kitaplarda kullanılacak yazı karakterlerinin büyüklüğü ve çeşidi ile ilgilidir. Bu özellikler de kitabın okunabilirliği açısından önemlidir (Şimşek, 2016: 96)." Çocuk kitaplarında kullanılan harflerin büyüklükleri çocukların gelişim düzeylerine göre farklılıklar göstermektedir. Harf büyüklükleri 12-36 punto arasında değişiklikler gösterir (Tepe, 2012: 24). Okulöncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda 24, 22, 20 punto büyüklüğündeki harfler kullanılmalı; ilköğretim döneminde ise yaş büyüdükçe harflerin boyutları da küçülmelidir. Kitaplara seçilen harflerin boyut, renk ve kalınlıkları izleme-okuma isteği ve kolaylığı yaratmalıdır (Sever, 2015b: 122). Harfler gözü yormayacak şekilde, temiz baskılı olmalıdır.

Göz, tasarım yüzeyi üzerinde öncelikle şekil ve renk alanlarını algılar. Daha sonra metin ve yazı elemanlarını algılar (Koyuncu ve Kaptan, 2005: 259). Kitabın

sayfalarında yer alan tüm ögeler (resim, fotoğraf, yazı, rakam vb.) arasındaki uyum ile sayfa kenarlarındaki izleme-okuma rahatlığı sağlayan boşlukların yarattığı bütünlük, sayfa düzeninin estetik niteliğini belirler (Sever, 2015b: 122). Sayfaların görsel tasarımındaki özen, çocukların kitaba kısa sürede yoğunlaşmasına ve çocukla kitap arasında sevgi bağının oluşmasına katkı sağlayacaktır.

2.1.2.2. İçerik Özellikleri

Edebi eserlerin içerik özellikleri insanların düşsel, zihinsel hatta bedensel dünyalarında derin değişiklikler meydana getirebilecek kavramlardır. Kitlelere hitap eden eserlerin içerdiği içyapı özellikleri bir ulusun kaderini tayin edebilecek boyuttadır (Tepe, 2012: 26). Çocuk edebiyatı, kişilik ve dil gelişiminin temelini atıldığı çocukluk döneminde, çocuğu gençliğe hazırlaması, onu hedef kitlesi yapması ve çocuğa hitap etmesi yönü ile edebiyatın içinde en ince ve en hassas alandır. Ayrıca çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocuğun kişilik gelişimine katkı sunması da beklenir (Gürel, 2010: 11). Bu bakımdan çocuk edebiyatı eserleri geleceğin nitelikli bireylerini yetiştirme sürecinde gerek biçim gerek içerik yönüyle önem arz etmektedir.

Çocuk edebiyatı yapıtları, biçim ve içerik özelliklerinin birbirini bütünlemedeki başarısıyla nitelik kazanır. Çocukların görsel algılarının geliştirilmesinde kitapların tasarım özelliklerinin; yaşama, insana ve dile ilişkin duyarlılık edinmelerinde de içerik özelliklerinin önemli bir işlevi vardır (Sever, 2015b: 126). Çocuk kitaplarına içerik açısından bakıldığında Akkan'a (2010: 14) göre, "*Daha çok eğitici ve ahlaki niteliklere sahip olması beklenen çocuk kitaplarının, gerçekten hedeflediği başarıyı elde edebilmesi için didaktik olmak kadar zevkli ve eğlenceli olabilmeyi de başarması gerekmektedir.*"

Çocuğa hitap etmeyen, onların ilgisini çekmeyen metinler, çocukların özdeşim kuramayacakları kahramanlar, yaşlarına uygun olmayan dil ve anlatım çocuklarda yanlış eğitime hatta çocukların kitaplardan uzaklaşmalarına neden olabilir.

Yazarın yapıtında ele aldığı, üzerinde söz söylediği düşünce, olay ya da duruma konu denir. Bir kitabın sevilmesini sağlayan en önemli hususlardan biri de kitabın konusudur. Çocuk da yetişkinlerde olduğu gibi ilgisini çeken, beğendiği bir kitabı alır ve tamamlamak için istek duyar.

Çocuk kitaplarında tema ve konu ilişkisi güçlü olmalıdır. Konular, çocuklarda güven duygusunu artırmalı; çocuğun yaşantısıyla ilgili olmalıdır (Demircan, 2006: 14). Çocuklara yönelik kitap yazarken veya seçerken çocuğa görelilik ilkesi göz ardı edilmemelidir.

Çocuk kitapları yazarken konuların seçimi sırasında çocukların hem ulusal düzeyde hem de evrensel düzeyde bir kişilik kazanmaları gerektiği gerçeği unutulmamalıdır. Yazarlar, seslendikleri yaş kitlesinin okuma eğilimlerini, ilgilerini ve cinsiyetlerini de hesaba katmalıdırlar (Akkan, 2010: 15). Eserler çocukların bireysel ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermelidir.

Konular akla yakın ve inandırıcı olmalı, mantıklı bir olay örgüsü içinde gelişmeli, konu ve olaylar birbiriyle tutarlı bir şekilde ilerlemelidir. Kitaplarda işlenen konularda din, dil ve cins ayrımcılığına dayalı ön yargılar yerine aklın ve bilimin üstünlüğü öne çıkartılmalıdır (Şimşek, 2016: 101). Ayrıca ele alınan konular doğrudan bilgilendirme yapmamalı, anlatılmak istenenler çocuğa sezdirilmelidir.

Çocuklara seslenen edebiyat yapıtlarında yazarlar, konuyu oluşturabilmek için yaratıcı güçlerini kullanarak bir olay kurgular. Kurgulanan her olayda bir çatışmanın yaşanması kaçınılmazdır. Çocuk edebiyatında okurun metnin çekim alanına girmesinde, kurgulanan olay ve olaylara yol açan çatışmaların niteliği belirleyici bir etken konumundadır (Sever, 2015a: 127). Çocuk yapıtlarında, olaylar boyunca gerilim oluşturan ve çocuğun merak duygusunu canlı tutan çatışmalar “kişi-kişi çatışması”, “kişinin kendisiyle olan çatışması”, “kişi-doğa çatışması”, “kişi-toplum çatışması” biçiminde karşımıza çıkabilir.

Ana fikir, yazarın ele aldığı konuyla okurda uyandırmak istediği etki, vermek istediği mesajdır. Konuyla ana fikir birbirinden farklı kavramlardır. Bunların arasında güçlü bir ilişkinin kurulması önemlidir. Sever’e (2015b: 129) göre, “*Yazar; bir olayı, durumu, sorunu ele alıp onun üzerinde söz söyleyebilir. Üzerinde ya da hakkında söz söylenen şey, metnin konusudur.*” Ana fikir ise, konunun işlenip geliştirilmesiyle ortaya çıkan mesajdır. Çocuk edebiyatı yapıtlarında, konu ve ana fikir arasında güçlü bir ilişkinin olması, metnin çocuk üzerindeki yazınsal etkisini arttıracaktır.

Ana fikir, bir eserin varoluş sebebidir. Bu yüzden eserin bütününe yayılmış bir durumdadır. Sanatçının her kelimesi ana fikrin ifadesinde az veya çok bir görev üstlenir ve eserin bütününe kapsamayan ifadeler ana fikir olamaz (Tepe, 2012: 27). Bu hususta yazar, ele aldığı konuyla ana fikri iyi harmanlamalı ve çocuğa göreliği göz ardı etmemelidir.

Yapıtta ideolojik örüntüler olmamalı, evrensel değerlere yer verilmeli, çocuğu rasyonel düşündürmeye yöneltmelidir (Demircan, 2006: 15). Çocuklar, ana fikir sayesinde insana ait duygu durumlarını yaşayabilmeli; düşünerek, gülerek, eğlenerek yeri geldiğinde hüznlenerek sevginin, dostluğun, barışın, yardımseverliğin, çalışkanlığın, hayvanseverliğin vb. duyguların yüceliğini sezebilmeli ve kendilerine olan güveni geliştirebilmelidir.

Karakter terimi biyoloji, matematik gibi fen bilimlerinden; felsefe, psikoloji, eğitim, güzel sanatlar ve edebiyat gibi sosyal bilimlere kadar birçok disiplinin konu alanına girmektedir. Bundan dolayı karakter terimini, her disiplin kendi çalışma alanına göre farklı tanımlamıştır. Genel anlamda karakter, bir şeyi başka şeyden ayıran temel özellik, ana niteliktir (Karatay, 2011: 1399). Karakter, yapıtta yazar tarafından geliştirilmiş/biçimlendirilmiş olan kahramanın bütün kişilik özelliklerini somutlayan addır (Sever, 2015b: 129). Dürder, Ediskun, Gencan ve Gökşen'e (1974: 78) göre, "*Karakter; yazın yapıtlarında, bir kişiyi benzerlerinden ayıran temel özelliklerin tümüdür.*"

Çocuk okurlar, edebiyat yapıtlarındaki karakterlerin kişilik özelliklerinden etkilenirler. Çocuklar okudukları kitaplardaki karakterin düşünce, davranış ve eylemlerine öykünürler, kitaplardaki karakterlerle özdeşim kurarlar (Sever, 2015b: 130). Başka bir ifadeyle iyi geliştirilen, inandırıcı karakterler çocuklar için rol model teşkil eder.

Çocuğun kitaptaki olumlu karakterlerle özdeşleşmesi, bütünleşmesi, anlatının içine girebilmesi için yazarın eserde betimlediği karakterin inandırıcı, güvenilir, günlük yaşamdaki kadar gerçekçi ve çocukla aynı yaş düzeyinden olması gerekir (Şimşek, 2016: 1039). Çocuk yapıtlarında yaratılan karakterlerin değişimi de çocuk için önemlidir. Devingen yani olaylar karşısında kişiliğinde değişim olan karakterler, çocuk okurlara inandırıcı şekilde duyumsatılmalıdır.

Her insan bir toplumsal çevrede yaşamını sürdürür, o çevrede ilişkilerini biçimlendirir. İnsanı tüm boyutlarıyla anlamaya çalışan edebiyat yapıtlarının değerlendirilmesinde, insanı var eden toplumsal çevrenin de bir değişken olarak inceleme konusu yapılması gerekir (Sever, 2015b: 135). Özellikle çocuk yapıtlarında karakterlerin etkileşim içerisinde oldukları ortam çocuklar için önemli bir yaşam kaynağıdır. Karakterlerin; içinde yaşadığı ortamın kültürel özelliklerini yansıtması, kişiliğini oluşturan özellikleri çocuklara sezdirebilmesi gerekir.

Yapıtlarda geçen olay veya olaylar tek bir yerde geçebileceği gibi farklı yerlerde söz konusu olabilir. Çocuklar için hazırlanan metinlerde mekânlar çok ayrıntıya girmeden tasvir edilmeli ama tasvirler çok kısa da tutulmamalıdır (Mersan, 2015: 70). Mekân betimlemelerinde aşırılığa kaçmadan çocuğun zihninde kolayca canlanacak ifadeler yer verilmelidir. Ayrıca Akkan'a (2010: 18) göre, "*Çocuk edebiyatı anlatılarında kullanılan zaman ögesinin, çocuk okuyucuyu algılama açısından zorlayacak niteliklerinin olmaması gerekir. Eserin başlangıcı ile bitişi arasında geçen zaman, çocuk tarafından kolayca kavranabilecek bir zaman dilimi olmalıdır.*"

2.1.2.3. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Çocuk kitaplarının çocuğa göre olmasını belirleyen en önemli özelliği dili ve anlatımıdır. Çocuk kitapları çocukların oynama, eğlenme, keşfetme gereksinimlerine yanıt veren; görsel ve dilsel özellikleriyle çocukla yaşam arasında bağ kuran, çocuğun ilgi ve beğeni alanına girerek çocuk için doğal bir öğrenme ortamı yaratan araçlardır (Sever, 2015a: 145). Bir araç olmanın da ötesinde çocuğa anadilinin gücünü, inceliklerini, söz varlığını, yapısını ve özelliklerini tanıtan dil modelleridir.

Söz varlığı, bir dilin kelime kadrosunun, atasözlerinin, deyimlerinin, terimlerinin ve kalıp sözlerinin oluşturduğu bütün olarak tanımlanabilir. Söz varlığı, bir toplumun yapıp etmelerinin, insan, eşya ve tabiat ile olan ilişkilerinin kısacası maddi ve manevi kültürel değerleri inşa etmesinin kurucu ögesidir (Aytan, 2016: 425). Sözlü halk kültürü ürünleri arasında yer alan atasözleri ve deyimler sosyalleşme sürecinde yeni nesillere aktarılmakta bireylerin, duygu, düşünce, değer yargıları ve tutumlarından davranışlarına kadar bir dizi değişikliğe neden olmaktadır. Bu aktarılma ile halk arasındaki varlığı ve etkileri devam etmektedir (Ersöz, 2010: 168). Aldık (2018: 10) atasözü ve deyimlerin öğrencilere katkısını şöyle değerlendirmektedir: "*Özellikle*

ahlaki gelişim ve değerlerimizin kazandırılması bakımından atasözleri ve deyimlerin öğrenciye katkısı oldukça fazladır. Bunun yanı sıra dil bilinci kazanmak, öğrenciye kendini ifade etme yeteneği ve düşüncelerini paylaşma özgürlüğü sunar. Atasözleri ve deyimler öğrenciye ana dilini dilediği gibi kullanma becerisi sağlarken Türkçenin kıvraklığı ve inceliğini de kazandırır.”

İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır (Hatipoğlu, 1981: 9). Uygun’a (2007:1) göre *“İkilemeler anlamı pekiştirir, güçlendirir. İkilemeler aynı sözcüğün tekrarıyla, zıt anlamlı sözcüklerin tekrarıyla, yansıma sözcüklerle kurulabilir. Diğer dillere oranla Türkçede ikilemelerin daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Bu özellik Türkçenin zenginliğini gösterir.”*

Temel söz varlığının tespiti eğitim ve öğretim çalışmaları açısından önemlidir. Hazırlanacak olan eğitim materyallerinde özellikle de ders kitaplarında temel söz varlığı dikkate alınmalı ve yaş seviyesine göre çocukların edinmesi gereken temel söz varlığını kapsayacak ders kitapları ve metinler hazırlanmalıdır (Turhan, 2010: 38). Şimşek’e (2016: 113) göre, *“Çocuk kitapları çocuğun söz varlığını ve dolayısı ile düşünme dünyasını geliştirir. Dile dayalı anlatımın temel yapılarını sözcük ve cümleler oluşturur. Anlatımda kullanılan cümlelerin uzunluğu, sözcüklerin türü, uzunlukları, günlük hayatta kullanım sıklıkları, mecaz veya gerçek anlamda olmaları çocukların okuduğu metni anlama düzeyini belirler.”* Bu nedenle kullanılan dil günlük hayattaki gibi doğal ve çocukların gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuk duyarlılığı ile örülen, çocuğun algı seviyesine uygun ifadelerle kaleme alınan metinlerdir. Metinlerin hedef kitlesi de çocuklar olduğuna göre anlatımda kullanılan dil, çocuğun bilişsel ve duyuşsal özelliklerine uygun olmalıdır (Tepe, 2012: 33). Ayrıca kullanılan dil, mutlaka ve öncelikle milletin kendi millî dili olmalıdır. Çünkü çocuk, içinde doğduğu kültürün taşıyıcısıdır.

Nitelikli bir çocuk kitabında hedef kitlenin yaş grubuna ve kitabın türüne uygun olarak kişi ve çevre tasvirlerine; kişileştirme, benzetme, ad aktarması gibi söz sanatlarına; deyim ve atasözlerine; ikilemelere, bilmecelelere yer verilirken yabancı sözcük kullanmaktan kaçınılmalıdır, kullanılan yabancı sözcüklerin ya da terimlerin

anlamları çocuklara sezdirilmelidir (Gürel 2010: 7). Demircan'a (2006: 14) göre, *"Yapıtın dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır. Paragraflar 3-5 tümceyi geçmemeli; sözcükler, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirici nitelikte olmalıdır. Yapıtlarda kullanılan bilinmeyen sözcük sayısı çocuğun gelişimine uygun; çocuk dünyasıyla ilişkili; kitap yazım ve noktalama açısından kusursuz olmalıdır. Sözcükler güncel olmalı; eski sözcükler ve ses tekrarları kullanılmamalıdır. Kitap, yabancı sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı, kullanılan yabancı sözcükler ise aslına uygun yazılmalıdır. Yabancı sözcüklerin açıklamaları verilmeli; yabancı deyim, atasözleri Türkçeye uyarlanmalıdır. Devrik cümle kullanılmamalı; sözcükler sadece ilk anlamlarında kullanılmalıdır. Cümleler tek özne, tek yüklemden oluşmalı; birleşik ve girişik cümle kullanılmamalıdır. Argo ve mecaz söyleyişler kullanılmamalı; edat ve bağlaçlar mümkün olduğunca az kullanılmalıdır."*

Çocuk kitaplarında kullanılan dil sade, açık ve anlaşılır olmalı; bunun yanında süslü ve sanatlı söyleyişlere, deyim ve atasözlerine de yer verilmesi gerekir. Yazar, edebi dille günlük konuşma dilini bir araya öyle bir getirmeli ki çocuk hem metni sıkılmadan okusun hem de yeni şeyler öğrenme ve keşfetme hazzı yaşasın. Kazandırılmak istenen farklı kelime, kavram ve kalıplar geçtikleri bağlamdan, cümlenin bütününden anlamı çıkarılacak şekilde verilmelidir (Şimşek, 2016: 116).

2.2. Türkçe Eğitimi

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2018: 8) ile öğrencilerin;

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

Hayatımızın gündelik akışı içinde diğer insanlarla kurduğumuz bağlantılarda iletişim amacıyla en çok dili kullanmaktayız. Dil, diğer iletişim kanalları içinde kendimizi ifade etmek için en sık başvurduğumuz araçların başında gelmektedir. Bunda, insanoğlunun geçmişten getirdiği birtakım genetik birikimlerin yanında, dilin iletişim gücünün de katkısı yadsınamaz bir etkidir (Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu, 2012: 3). Kılıç'a (2017: 101) göre *“Dil, toplumların fertleri arasında birlik ve beraberliği, ortak duygu ve düşünceyi oluşturan en önemli unsurdur. Diğer insanlarla olan bütün iribatlar, sosyal bağlar dil ile düzenlenir. Evde, işyerinde, sokakta, çarşıda, pazarda bütün iletişim dil ile kurulur.”*

Dil, anlama ve anlatma becerilerinin altında kazanılış sırasına göre “dinleme, konuşma, okuma ve yazma”dan meydana gelir. Dinleme ve okuma, anlamaya; konuşma ve yazma da anlatmaya yönelik dil becerilerini oluşturur (Doğan, 2016: 1). Epçaçan'a (2013: 335) göre *“Dilin dört temel işlevinden biri olan dinleme, kişiler arasında iletişimin vazgeçilmez bir unsuru, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabası; işitmeyi de içine alan kapsamlı, karmaşık, aktif bir süreçtir.”* Anlamaya dayalı dil becerilerinden olan dinleme/izlemenin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2006: 5) tanımını ve hedefini şu şekilde ifade edilmiştir:

“Dinleme/izleme, iletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst becerileri gerçekleştirilmesi beklenmektedir.”

Anlamaya dayalı dil becerilerinden diğeri ise “okuma”dır. Okuma, “Görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümlene ve yorumlama gibi farklı bileşenlerden oluşan, karmaşık bir zihinsel süreç (Coşkun, 2002: 231). Şeklinde tanımlanmaktadır. İlköğretim yıllarında kazanılan okuduğunu anlama becerisi öğrencinin yaşamı boyunca tüm öğrenmelerini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Yılmaz’a (2008: 132) göre “*Bu etki okuduğunu anlama becerisi gelişmiş bireylerin derslerine olumlu olarak yansırken, okuduğunu anlama becerisi gelişmemiş olanların ise derslerine olumsuz yönde yansımaktadır. Okuma hem kelime tanıma becerisine hem de okuduğunu anlama becerisine bağlıdır. Türkçe kelime tanıma becerisi gelişmiş okuyucular, kelimeleri çabucak seslendirirler ve enerjilerinin büyük bir bölümünü anlamaya ayırırlar. Bu tür okuyucuların, okumaları akıcıdır ve okuduklarının büyük bir bölümünü anlarlar. Kelime tanıma becerisi gelişmemiş ya da az gelişmiş okuyucular ise kelimeleri seslendirmekle meşgul olduklarından anlamaya fazla vakit ayıramazlar. Bu tür okuyucular ise okumada sorun yaşarlar, yavaş ve yanlış okurlar, okuduklarının çoğunu anlayamazlar.*”

Temel dil becerileri içerisinde yer alan bir diğeri beceri de “konuşma”dır. Anlatmaya dayalı bir dil becerisi olan konuşma, Temizyürek’e (2007: 117) göre “*Dil, diş, damak, ses teli, dudak, gırtlak ve ağız yardımıyla gerçekleşen, insanın diğeri insanlarla anlaşabilmesini ve haberleşmesini sağlayan bir davranış biçimidir. Konuşma zihnin, söz kalıbına döktüğü ve şekillendirdiği düşüncelerin, duyguların seslendirilmesidir. Diğeri bir ifadeyle konuşma, sözlerin sesler yardımıyla ifade edilmesidir.*”

Konuşma, başta aile olmak üzere yakın çevreden kazanılan bir beceridir ancak konuşmayı etkileyen pek çok etken vardır. Çocuklar, hiçbir eğitim almadan konuşmayı çevrelerinden kolaylıkla öğrenebilmektedirler çünkü bu öğrenmede taklit ve tekrarın önemli yeri vardır (Yılmaz, 2018: 45). Ancak çevreden öğrenilen bu konuşma becerisinde çevrenin söyleyiş özellikleri etkili olmaktadır. Temizyürek (2007: 119) bu durumla ilgili şunları aktarmaktadır:

“Konuşma, okullarda yapılan etkinliklerin temel aracı olma özelliğini taşımaktadır. Çocuklar, okula başlamadan önce Türkçe konuşmayı ailelerinden ve yakın çevrelerinden öğrenmektedirler. Çocukların okul öncesinde öğrenmiş oldukları bu konuşma, genellikle kendi ailelerinin ve yakın çevrelerinin söyleyiş özelliklerini göstermektedir. Burada okula ve öğretmene düşen görev, çocukların yetersiz ve mahalli

özellikler taşıyan konuşmalarını sabırla ve onları sıkmadan, toplumda kullanılan ortak söyleyiş ve konuşma seviyesine getirmeye çalışmaktır. Bu da öğrencilere doğru, düzenli ve yararlı bir konuşma eğitimi verilmesiyle gerçekleşebilir.”

Konuşma eğitim ve öğretim faaliyetlerinin de temelinde yer alır. Öğretmen-öğrenci arasındaki bilgi alışverişi, açıklama, anlatma, değerlendirme en çok konuşma aracılığıyla yapılır (Kurudayıoğlu, 2003: 291).

Anlatmaya dayalı temel dil becerilerinin bir diğeri ise “yazma”dır. “Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ve amacına uygun olarak ifade etmesinde ve iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir (MEB, 2006: 7).”

Bireyler yazma becerisini tıpkı okuma becerisi gibi okullarda formel eğitim yoluyla kazanmaktadırlar. Okullarda okuma ve yazma becerilerinin öğretimi, bireylere önce okumayı öğretmek kaydıyla birlikte yürütülmektedir (Bulut, 2013: 15). Yazma becerisinin gelişmesi ile birlikte bireylerin bilgiyi transfer etme, kendi düşünceleri ile bilgiler arasında bağlantı kurma ve metnin yapısında tutarlılık sağlama imkânları artmaktadır. Yazılı anlatım becerisinin gelişmesi ile birlikte öğrencilerde estetik bir duyarlılık ön plana çıkmakta, yazılı anlatımın ilim olarak algılanma durumu, yerini sanatsal bir duruş ve duyuşa bırakmaktadır (Ungan, 2007: 462).

Kılıç’a (2013: 1821) göre “*Dil becerilerini etkili bir biçimde kullanma, edebî, sosyal ve bilimsel gelişmeye büyük katkı sağlamakta; bu doğrultuda yazılan eserler de evrensel değerleri geçmişten geleceğe taşımaktadır. Bu evrensel değerler arasında; dinleme, doğru iletişim, etkili ve güzel konuşma, iyi okur ve yazarlık gibi hususlar bulunmaktadır.*”

Türkçe Dersi Öğretim Programlarından hareketle öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Böylece öğrenciler, dil sevgisi ve bilinci kazanarak öğrenme sürecinde daha verimli olacak, kendilerini hayata ve geleceğe hazırlayacak birikimi edineceklerdir. Kaya’ya (2010: 25) göre “*Çocuk, anne ve babasını izleyip dinleyerek jest ve mimiklerini öğrenir, dile dair ilk kazanımlarını elde eder. Bu sebeple anne ve babalar anadilini düzgün ve etkili bir biçimde kullanmalı, çocuğu dilin anlatım güzelliklerini ve milletin kültür birikimini yansıtan masal, öykü ve şiir gibi edebi türlerle tanıştırmalıdır.*” Anne ve baba tarafından başlatılan çocuk-kitap

ilişkisi okulda devam ettirilmelidir. Öğrencilerin dil sevgisi ve bilinci kazanmasında, okuduklarından zevk alabilmesinde derslerde kullanılacak başarılı kaynakların şüphesiz önemli bir yeri vardır. Doğru kaynakla tanışan öğrenci hem okumaktan zevk alacak hem de okuduklarından yola çıkarak eleştirel bir bakış açına sahip olacaktır.

2.3. İlgili Araştırmalar

Literatüre bakıldığında çocuk kitapları ve Türkçe eğitimi hakkında yapılmış çeşitli çalışmaların var olduğu görülür.

Ak (2006), “Aziz Nesin’in Öykü ve Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması” adlı çalışmada çocuk kavramına önem veren Aziz Nesin’i ve eserlerini ele almıştır. Çalışmada Aziz Nesin’in öykü ve romanlarında çocuk ve eğitim kavramlarının hangi boyutlarda ele alındığının, yazarın çocuk ve eğitim kavramlarına yaklaşımının ne olduğunun belirlenmesine çalışılmıştır.

Tepe (2012), araştırmasında “Talip Apaydın’ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmada, Talip Apaydın’ın çocuk roman-hikâyelerinde çocuk ve eğitim temasının ne ölçüde yer aldığı incelenmiştir. Bu amaçla yazarın çocuk ve eğitim anlayışını belirlemek ve bu anlayışın hangi eğitim felsefesine dayandığını belirlemek için Talip Apaydın’ın çocuklar için yazdığı hikâyelerini topladığı iki öykü kitabı ve bir çocuk romanı incelenmiştir.

Sarikaya (2013), “Sevgi Soysal’ın Öykülerini II. Kademe Öğrencilerinin Türkçe Eğitimine Katkısı Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada yazarın öykülerini analiz ederek Türkçe eğitimindeki yeri ve önemine değinmiştir. Çalışmada Sevgi Soysal’ın hikâyelerinin zengin bir söz varlığına sahip olduğu, Türkçe eğitimine katkı sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2014), “Sait Faik Abasıyanık’ın Mahalle Kahvesi İsimli Eserindeki Hikâyelerin Kelime Grupları ve Türkçe Eğitimi Bakımından Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında öykülerin Türkçe eğitimine katkısına değinmiştir. Çalışmada “Mahalle Kahvesi” adlı eserdeki hikâyelerde kelime gruplarının ne sıklıkta yer aldığı ortaya konulmuştur. Şahin çalışmada, Türkçe eğitiminde kelime gruplarının kullanımının kavranmasını sağlamak ve kelime gruplarının özellikleri doğrultusunda eseri Türkçe eğitimi açısından değerlendirmiştir.

Ancak Çetin Öner ve eserleri hakkında yapılmış ayrıntılı bir çalışma yoktur. Sağlık (2005), “Yaşamla Sanatı Çocuklukta Buluşturan Bir Yazar: Çetin Öner” adlı kısa çalışmasında yazarın hayatı ve eserleri hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur. Karakaya (2006), “Günümüz Çocuk Edebiyatından Seçilmiş Çocuk Felsefesi Örnekleri” adlı çalışmasında çocuk felsefesini ele alan kitapları değerlendirmiştir. Bu kitaplardan biri de Gülibik’tir. Çer (2013), “Çetin Öner’in ‘Gülibik’ Adlı Çocuk Edebiyatı Yapıtının Sözdizimsel Açıdan İncelenmesi” adlı çalışmasında “Gülibik” adlı yapıttaki kurallı ve devrik tümceleri içerik çözümlemesi tekniğiyle incelemiştir. Çalışmada kurallı cümle sayısını 597 (%60.12), devrik cümle sayısını 400 yaklaşık (% 40) olarak belirlemiştir. Canlı ve Aslan (2018), “Çetin Öner’in ‘Gülibik’ Adlı Çocuk Romanının Yapısal ve Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında ‘Gülibik’ adlı kitabı dış yapı, içyapı özellikleri ile temel eğitim ilkeleri bakımından inceleyerek değerlendirmiştir. Kuru (2018), “Çetin Öner’in ‘Gülibik’ Adlı Çocuk Kitabında Eğitsel İletiler ve Değerler” adlı çalışmasında çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Çetin Öner’in örneklem olarak ele aldığı “Gülibik” adlı kitabındaki eğitsel ifadeleri tespit etmiş ve yorumlamıştır. Kuru, çalışmasında toplamda 75 eğitsel ileti ve “yardımlaşma, saygı, çalışkanlık, eğitimin önemi, paylaşma, temizlik, sevgi, hoşgörü” gibi değerlere ulaşmıştır.

Karayel (2018), “Çetin Öner’in Çocuk Romanlarında Kullanılan Karakter Geliştirme Yöntemleri Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisan tezinde Öner’in yapıtlarında yer alan karakterlerin anlatıcının yorumuyla mı, davranış ve eylemleriyle mi, diğer karakterlerin yorumuyla mı, konuşma yöntemiyle ve fiziksel özellikleriyle mi geliştirilmiştir? Sorularına cevaplar aramıştır.

2.4. Çetin Öner’in Hayatı

25 Mart 1943’te Kayseri’ye bağlı Sarız ilçesinin Karakoyunlu köyünde doğdu. Kabardey (Çerkes) kökenli olan Yazar, Adıgelerin Ğogul ailesine mensuptur (Kafdav, 2015). Çocukluğu Binboğa eteklerinde ve Çukurova’da geçen Öner, ilkokulu Kadırlı’da, ortaokulu Kayseri’de tamamladı.

Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Banka İşletmesi Bölümünden mezun olduktan sonra bir süre Kayseri ve Ankara’daki spor kulüplerinde futbol oynadı (1960-1962). Ardından teknik ressamlık ve muhasebecilik yaptı (Öner, 1977).

1963 yılında Ankara Sanat Tiyatrosu'na (AST) girdi. Burada, 40'tan fazla oyunda oyunculuk ve 1972'de yönetmenlik yaptı. 3 yıl boyunca Tiyatro İşçileri Sendikası (TİSEN) Ankara Şube Başkanlığı görevinde bulundu. 1972-1973 yılları arasında Milliyet gazetesinin Sanat Dergisi Ankara Temsilciliği'ni yürüttü. Olay ve Barış gazetelerinde tiyatro eleştirileri yazdı.

1973'te Ankara Sanat Tiyatrosu'ndan ayrılarak TRT'de prodüktör olarak göreve başladı. Burada yapımcı, yönetmen, senaryo yazarı ve oyuncu olarak çalıştı. TRT'nin ilk yerli televizyon dizisi olan, Aziz Nesin'in yazdığı "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz"ı yönetti. Birçok televizyon oyununda oynadı. Ayrıca "Güz Güneşi, Bir Ceza Avukatının Anıları, 72. Koğuş, Yorgun Savaşçı, Can Şenliği ve Gülibik" gibi yapımlarında görev aldı, belgeseller hazırladı. Çocuk öykülerinden Gülibik, bölücülük iddiasıyla toplatıldı, 1982 yılında aklandı; Kömürcü Çocuk'un 1995 yılında yakıldığı iddia edildi. TRT'nin değişik bölge kuruluşlarında görev yaptı. Bir dönem Edebiyatçılar Derneğinin başkanlık görevini yürüttü.

1972 yılında Yeni A dergisinde ilk öyküsü Keklik, 1975'te ilk kitabı Gülibik yayımlandı. Kitap 1978 yılında Almancaya çevrilerek bu ülkede değişik yayınevlerince 5 kez basıldı (Öner, 2017a). Gülibik öyküsü ZDF-TRT ilk ortak yapımı olarak filme çekildi. Kitap, Almanca konuşulan tüm ülkelerde okuma kitabı olarak okullara tavsiye edildi (Kafdav, 2015). Sinema, tiyatro ve edebiyat alanına birçok yönden katkı sağladı. Ulusal ve uluslararası ödüller kazanan Öner, 14 Eylül 2016 yılında Ankara'da hayatını kaybetti. Öner'in kaleme almış olduğu eserler şunlardır:

Çocuk Kitapları:

1. Gülibik (Öykü)
2. Portakal (Öykü)
3. Kömürcü Çocuk (Öykü)
4. Piyango (Öykü)
5. Kargalar Kara Değildi (Öykü)
6. Mavi Kuşu Gören Var Mı (Öykü)
7. Dünyanın Bütün Kedileri (Şiir)

8. Kalem (Masal)
9. Keloğlan (Masal)
10. Kara Kar (Masal)

Diğer Kitapları:

1. Dağlara Yazılıdır (Roman)
2. Şu Bizim Çerkesler (İnceleme)

2.5. Çetin Öner'in Edebi Kişiliği ve Üslubu

Oyunculuk, yapımcılık, yönetmenlik gibi çeşitli vasıfları bulunan Öner'in belki de en belirgin vasfı yazarlığıdır. Çocuklar için biri roman olmak üzere on bir eser kaleme almıştır. İlk öyküsü "Keklik"i 1972'de, ilk öykü kitabı "Gülibik"i ise 1975'te yayımlamıştır. Öner'in edebi yönünü ve eserlerini anlayabilmek için öncelikle çocukluğunu, içinde yetiştiği ortamı, hayatını iyi tetkik etmek gerekir.

Öner'in edebi kişiliğinde ve eserlerinde farklı öğeler etkili olmuştur. Çocukluğundan itibaren yaşadıkları onu derinden etkilemiştir. Öner'in çocukluğu Kayseri-Maraş-Adana arasında göçlerle geçmiştir. Binboğalar ve Çukurova arasında mekik dokuyan Öner (2005: 90), o yıllarını bir mektubunda şöyle anlatır:

"...Yahya Abi, benim babamdı. Atlarını, koyunlarını, keçilerini satmış, Binboğalar'da dağ köyündeki konağını kapatmış; gümüş işlemeli Çerkes eyerlerini, kalmalarını, bir odaya tıkp ovaya; Çukurova'ya inmişti. 50'li yıllardı. Ninemi, annemi, üç kızımı, dört oğlunu, Sarız kilimlerini, Maraş sandalyelerini bir kamyonu yüklemiş 'Bereketli Topraklar'a inmişti babam. İlk kez Göksun'u, Maraş'ı, Tufanbeyli'yi, Ceyhan'ı görmüştüm o sonbaharda. Yıllarca Kayseri/Maraş/Adana üçgeninde ağalığını sürdürebilmek için direnmişti. On yılı aşkın bir süre sürdürülmüştü bu göç. Her yaz yaylaya, Binboğalara çıkılmış; her sonbaharda Çukurova'ya inilmişti."

Öner'in yoksulluk ve göçlerle geçen çocukluğu eserlerine de yansımıştır. Öner; birçok eserinde ovalara, dağlara yer vermiştir. Daha sonradan adını "Kömürcü Çocuk" olarak değiştirdiği "Binboğa'dan Gelen Çocuk (1977)" adlı kitabında, "Gülibik (2017a)", "Portakal (2017ç)" öykülerinde ve "Dağlara Yazılıdır (2007)" roma-

nında Çukurova'dan, Binboğa Dağları'ndan bahsetmiş; buralara karşı duyduğu özlemi kitaplarındaki karakterler aracılığıyla dile getirmiştir:

“Babasının Çukurova'dan dönüşünü anımsadı yarım yamalak.” (Öner, 1977: 21)

‘Dede, gözlerini Binboğalara dikip kuşklarını dile getiriyordu türkülerinde.’ (Öner, 1977: 22)

‘... Ayıya in, cerene siper, koyuna kuzuya otlak, bizlere yaylak oldu dağlar. Yurt oldu, ev oldu, mezar oldu.’ (Öner, 2017ç: 16)

‘Binboğa Dağları'ndan Toroslara doğru giderlerdi.’ (Öner, 2017a: 26-27)

‘Ben de çok özledim sonraları dağları. En az Gülibik'i özlediğim kadar özledim desem, yeridir.’ (Öner, 2017a: 57)

‘...Haçın kıyımını, Şar kuşatmasını, asker kaçaklarını, Çukurova'yı, Binboğaları, Toroslari, sarısıcığı, sıtmayı, tifoyu, kıtlığı... Anlat Bılız kardaş, anlat...’ (Öner, 2007: 51)”

Öner'in edebi kişiliğini küçük yaşta okumaya başladığı masallar, efsaneler, halk hikâyeleri, yerli ve yabancı eserler derinden etkilemiş, yazın hayatına yön vermiştir. Öner (2005: 91), küçük yaşta başlayan okuma serüvenini şu şekilde dile getirmiştir:

“Biz dört kardeş de babamın yasağını delip yaz aylarında, tatillerde okumaya dadandık. Ben, önce taşbaskı masallar, efsaneler, destanlarla başladım işe. Kerem ile Aslı, Arzu ile Kamber, Tahir ile Zöhre, Köroğlu, Karacaoğlan. Derken Pekos Bil'ler,... Ardından MEB yayınları, Varlık, Yeditepe'ler... Dostoyevski, Puşkin, Çehov, Tolstoy, Steinbeck, Caldwell, Maupassant, Hugo, Exupery... Öyküler, romanlar, şiirler... Sait Faik, Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Kemal Tahir...”

Toplumcu-gerçekçi sanat anlayışını benimseyen yazar, özellikle Yaşar Kemal ve Aziz Nesin'den etkilenmiştir. Eserlerinde köye, köylüye, dar gelirli insanlara, yoksulluğa değinmiş; kahramanlarını bölgesel ağızlarına göre konuşturmuştur. Eserlerini, okuyucunun kolaylıkla anlayabileceği yalın ve akıcı bir üslupla kaleme almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Yöntem kısmı araştırma deseni, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi alt başlıklarından oluşmaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada, bir durumu, bir olguyu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde araştırmayı (Büyüköztürk, K. Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016: 23) esas alan betimsel nitelikli tarama modellerinden, doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2018: 189).

Araştırmada, Çetin Öner'in hayatı ve edebi kişiliği hakkında bilgi verildikten sonra Yazar'ın Can Çocuk Yayınları tarafından yayımlanan öykü kitapları "Gülibik (2017a), Piyango (2017b), Kömürcü Çocuk (2017c), Portakal (2017ç), Kargalar Kara Değildi (2017d), Mavi Kuşu Gören Var Mı (2017e)" çocuk edebiyatı unsurlarına göre okunarak taranmıştır. Öner'in bu kitapları, biçim ve içerik özellikleri açısından incelenmiş, kitapların Türkçe eğitimine nasıl bir katkı sunabileceği tartışılmıştır.

Araştırmada Yazar'ın altı öykü kitabı dil ve anlatım, söz varlığı, deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirme sözcükler, söz sanatları bakımından incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini; tiyatro ve sinema oyuncusu, Türk yazar Çetin Öner'in tüm eserleri oluşturmaktadır.

Araştırma örneklemini ise Çetin Öner'in çocuklar için yazmış olduğu Gülibik (2017a), Piyango (2017b), Kömürcü Çocuk (2017c), Portakal (2017ç), Kargalar Kara

Değildi (2017d), Mavi Kuşu Gören Var Mı (2017e) adlı öykü kitapları oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Öner'in Şu Bizim Çerkesler (2014), Dağlara Yazılıdır (2007), Gülibik (2017a), Piyango (2017b), Kömürcü Çocuk (2017c), Portakal (2017ç), Kargalar Kara Değildi (2017d), Mavi Kuşu Gören Var Mı (2017e), Dünyanın Bütün Kedileri (2017) adlı eserlerinin tamamı kitapçılardan temin edilmiştir. Çetin Öner ve eserleri hakkında yapılmış olan çalışmalara kütüphanelerden, dergilerden, başta YÖK'ün olmak üzere tez araştırma merkezlerinden ve kaynakçası verilen internet adreslerinden ulaşılmıştır. Öner ve eserleri hakkında yazılan makaleler incelenerek Yazar'ın hayatına, üslubuna ve edebi kişiliğine dair bulgulara ulaşılmıştır.

Yazar'ın çocuklar için yazmış olduğu "Gülibik (2017a), Piyango (2017b), Kömürcü Çocuk (2017c), Portakal (2017ç), Kargalar Kara Değildi (2017d), Mavi Kuşu Gören Var Mı (2017e)" adlı öykü kitapları çocuk edebiyatına uygunluğu açısından ele alınırken Sever (2015a) tarafından hazırlanan "Çocuk ve Edebiyat" kitabından ve iki öğretim üyesiyle bir Türkçe öğretmeninin görüşlerinden yararlanılmıştır. Kitaplar; biçim, içerik özellikleri açısından değerlendirilmiş ve bu öykü kitaplarının Türkçe eğitimine katkısı belirlenmiştir. Ele alınan kitaplar kaynak taramasıyla belirlenen çocuk edebiyatı kıstaslarına göre incelenmiştir. Biçim özellikleri olarak kitapların kapak tasarımları, boyutları, resimleri, yazı tasarımı, sayfa düzeni ele alınmıştır. İçerik özelliklerinde ise eserler ayrıntılı bir şekilde incelemeye tabi tutulmuştur. İçerik özellikleri olarak konu, ana fikir, karakterler, çatışmalar, çevre, dil anlatım ve söz varlığı başlıkları ele alınıp değerlendirilmiştir. Söz varlığının tespitinde her öykü kitabı birden fazla kez okunarak notlar alınmış ve sırasıyla deyimler, atasözleri, ikileme grupları, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları tespit edilmiştir. Ardından tespit edilen söz varlıkları, kullanım sıklıklarına göre tablo hale getirilerek yorumlanmıştır. Söz sanatları yoruma dayalı olduğu için tablo haline getirilmemiş, sadece öykülerden örnek cümlelerin verilmesiyle yetinilmiştir. Öner'in Öykülerinin "Türkçe Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi" kısmında söz varlığıyla uyumlu olan Türkçe dersi kazanımları ve öykülerde yer alan temel dil becerilerine yönelik iletiler tablo halinde verilerek yorumlanmıştır. Söz varlığının belirlenmesi

sırasında TDK Güncel Sözlük, TDK Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü, Aksoy (2010), Akyalçın (2007) ve Hatiboğlu'nun (1981) eserlerinden yararlanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bulgular ve yorumlar kısmı; Çetin Öner'in öykülerindeki öğelerin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi, Çetin Öner'in öykülerinin Türkçe eğitimi açısından değerlendirilmesi alt başlıklarından oluşmaktadır.

4.1. Çetin Öner'in Öykülerindeki Öğelerin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi

Öner'in öyküleri, "biçim ve içerik özellikleri" şeklinde genel iki başlıkta incelenmiştir. Biçim özellikleri, "yapıtların kapak tasarımı, boyutu, resimleri, yazı tasarımı ve sayfa düzeni" alt başlıklarından; içerik özellikleri ise "konu, çatışmalar, ana fikir, karakterler, çevre, dil anlatım ve söz varlığı" alt başlıklarından oluşmaktadır. Yapıtların söz varlığı sırasıyla deyimler, atasözleri, ikileme grupları, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları başlıklarında ele alınmıştır.

4.1.1. Gülibik Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri

Öner'in (2017a), Can Çocuk Yayınları tarafından basılan "Gülibik" adlı eserin ilk basımı 1975 yılında gerçekleştirilmiştir. Günümüze kadar birçok baskısı yapılan ve bir süre Almanca konuşulan ülkelerde okuma kitabı olarak okullara tavsiye edilen kitabın 33. baskısı inceleme konusu yapılmıştır. Uluslararası birçok ödül alan kitabın biçim ve içerik özellikleri şu şekildedir:

4.1.1.1. Kapak Tasarımı

Kapak tasarımı, çocuğun ilgisini çekecek ve okuma isteğini arttıracak estetiğe sahiptir. Kapağın ön yüzünde öykünün başkahramanı çocuk ve horoz yer almaktadır. Renkli görseller, çocuğun horoza bağlılığını duyumsatmakta aynı zamanda metnin içeriği hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenle çocuk, okuyacağı metne yönelik hazırlık yapabilmekte, tahminler yürütebilmektedir. Ayrıca kapağın ön yüzünde yazarın ve kitabın ismi de yer almaktadır.

Kitabın arka kapağında ise kitap hakkında kısa bir tanıtım yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda kitabın içeriği hakkında duygusal ifadeler yer verilmiştir. Kapaktaki

görsel ve yazılar belirgin şekildedir. Eksik veya abartılı bir tasarım unsuru bulunmamaktadır.

4.1.1.2. Boyutlar

Kitap, 12,5x19,5 cm boyutlarındadır. 80 sayfadan oluşan kitap, hacim ve ağırlığı sebebiyle kitaplık oluşturma düzenine uygundur. Ayrıca çocukların çok rahat taşıyabileceği, istedikleri zaman açıp okuyabileceği şekilde düzenlenmiştir.

4.1.1.3. Resimler

Sanatçı duyarlılığıyla yapılan resimler Orhan Peker'e aittir. Kapaktaki resmin dışında diğer sayfalardaki resimler karakalem çalışmasıyla yapılmıştır. Kapakta bulunan resim ise yağlı boyayla yapılmış olup okuyucuda ilgi ve merak uyandıracak özelliklere sahiptir. Diğer sayfalarda kullanılan resimler içerikle uygunluk göstermekte, metnin bütünlüğünü sağlamaktadır. 80 sayfalık bir kitap olan "Gülibik" in 24 sayfasında resme yer verilmiştir. Kitapta yer alan resimler çocukların görsel beğeni- sine katkı sağlayacak ve resim yapma isteğini yükseltecek düzeydedir.

Şekil 1. Gülibik Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri

Yukarıda örnekleri verilen resimler (2017a), metnin anlaşılabilirliğini yükseltmektedir. Görsel okuma becerisini geliştirmek için çocuğa sunulabilecek olan bu farklı boyutlarda ve farklı açılardan çizilen resimler, çocukların çizilen nesnelere gerçek dünya ile ilişkilendirerek hayal dünyalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Resimlerdeki karakterlerin duygu durumları çok başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Bu durum çocuk okurun, karakterlerle empati kurarak duygusal zekasını geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.1.4. Yazı Tasarımı

Yapıtta, Times New Roman yazı karakteri tercih edilmiş olup 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Kullanılan harfler, harf boyut ve biçimleri okunabilirlik açısından kitabın seslendiği yaş grubu seviyesine uygundur. Çocukların harfleri çok rahat tanıyabileceği, gözlerini yormayacağı yazı stili tercih edilmiştir.

4.1.1.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)

Kitapta kullanılan görsel ve yazılar arasında uyum sağlanmış, satır aralarında yeteri kadar boşluklar bırakılmıştır. Ayrıca sayfaların görsel tasarımındaki özen, çocukların kısa sürede kitaba yoğunlaşmalarını ve kitapla aralarında sevgi bağının oluşumunu sağlayacak düzeydedir. Sayfa kenarlarında bırakılan yeterli boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlayarak sayfanın estetik niteliğini yükseltmektedir.

4.1.1.6. Konu

Kitap; tahtadan atları, kurşundan askerleri, lastikten topları, plastikten arabaları; kısacası parayla satın alınabilecek hiçbir oyuncuğu olmamış yoksul bir çocuğun Gülibik adını verdiği horozuna olan sevgisini, bağlılığını, vefakârlığını ve köy yaşamı içerisinde başlarından geçen zorlu olayları konu edinmektedir. Yapıt; kaynağını köy yaşamından, yoksulluktan ve hayvan sevgisinden almaktadır. Ele alınan yoksulluk, köy yaşamı ve hayvan sevgisi başarılı bir kurguyla yansıtılmıştır. Konu, inandırıcı ve çocuğun içinde yaşadığı kültürel ortama uygun biçimde sunulmuştur. Günlük hayattan olan kahramanlar ve olaylar çocuğun gözünden özgün bir şekilde ele alınmıştır.

Olaylar başkahraman olan çocuğun ağzından anlatılmıştır. Babasıyla pazardan dönen çocuk, koyunlara yem verip sulamak için ahıra girdiğinde Kınalı'nın yumurtaların üstünde oturduğunu görür. Ertesi gün tekrar ahıra giden çocuk; yumurta- dan çıkan civcivleri ve Gülibik'i görür, sevincinden ne yapacağını bilemez. Bu sevincini arkadaşı Alişir'le paylaşır. Ama Alişir, Çocuk'un beklediği gibi tepki vermez hatta horozların aptal olduğunu, tavukların daha önemli olduğunu söyler. Çocuk, her hafta babasıyla birlikte pazara gidip yoğurt, peynir gibi köy ürünlerini satar. Çocuk her pazara gidişinde Gülibik'i özler. Artık Gülibik onun en sevdiği, en değer verdiği arkadaşı, dostu olmuştur. Gün geçtikçe bu dostluk daha da pekişir. Okul zamanı her

ne kadar derslerine yoğunlaşması gerekse de Gülibik aklından hiç çıkmaz. Günler geçer, zorlu kış bastırır ve evde satacak bir şey kalmaz. Baba da Gülibik'i satmaya karar verir. Ancak pazarda insanların horozları dövüştürüp çok para kazandıklarını görünce Gülibik'i satmaktan vazgeçip onu dövüştürmeye hazırlamaya başlar. Baba; çocuğun tüm ağlamalarına, karşı çıkmasına rağmen Gülibik'i dövüştürür. Ancak Gülibik, karşısına çıkan dövüş horozuna karşı yenilir ve hayatını kaybeder.

4.1.1.7. Ana Fikir

Öner, birçok eserinde olduğu gibi Gülibik (2017a) adlı eserinde de hayvan sevgisine ve yoksulluğa yer vermiştir. Konu ve ana fikir arasında güçlü bir ilişki kurulmuştur. Öykünün ana fikri sevgi ve küçük çıkarlar üzerinedir. Ana fikir okura, doğrudan bilgi ve öğüt vermek yerine başkahramanla horoz arasında dostluk kurularak sezdirilmeye çalışılmıştır. Yapıtta, küçük çıkarlar uğruna yaşamı zenginleştiren ve anlamlı kılan duyguların feda edilmemesi gerektiği ana fikir olarak sunulmuştur. Bunun yanında öyküde birçok yardımcı iletiye de yer verilmiştir:

- İnsanlar küçük şeylerle de mutlu olabilir.
- Küçük çıkarlar uğruna hiçbir canlıya zarar verilmemelidir.
- Ezbere dayatılan eğitim verimli olmaz.
- Evrensel değerler vardır ve bunlara sahip çıkılmalıdır.
- Yoksulluk utanılacak ya da alay edilecek bir durum değildir.

4.1.1.8. Karakterler

Öyküdeki karakterler: Çocuk, Gülibik, Baba, Anne ve Alişir'dir. Bu karakterler yazar tarafından ustaca çizilmiştir. Özellikle ana karakter olan Çocuk, çok iyi yapılandırılmış ve tüm gerçekliğiyle esere yansıtılmıştır. Ana karakter; köyde yaşayan, tahtadan atları, kurşundan askerleri, lastikten topları, plastikten arabaları, kısacası parayla satın alınabilecek hiçbir oyuncakı olmamış, küçük şeylerle mutlu olmasını bilen yoksul bir çocuktur. Devingen ve açık bir karakter olan Çocuk, kendi gerçekleri olan ve bu gerçekleri yeri geldiğinde babasına ve arkadaşları Alişir'e karşı savunan yüreği sevgi dolu birisidir:

“Kolunu tutup,

'Ne olur baba, ne olur dövüştürme onu!' dedim.

'Korkma!' dedi babam. 'Çok para var bu işte. Bir kazanırsa neler alacağım sana bir bilsen, neler...'

'İstemiyordum, hiçbir şey istemiyordum artık. Okula kasketsiz bile gitmeye katlanırdım. Yeter ki Gülibik dövüşmesindi. (Öner, 2017a: 75-76)'

Öykü boyunca evrensel değerlerden olan sevgi, ana karakter aracılığıyla çocuk okurlara sezdirilmeye çalışılmıştır. Babanın; Gülibik'i dövüştürme karşılığında ona kitap, defter ve kasket alacağını söylemesi ve çocuğun tüm bunları reddedip Gülibik'i korumaya çalışması, çocuklarda hayvan sevgisini oluşturmada oldukça etkilidir. Ayrıca ana karakter olan çocuğun bir isminin olmaması da karakterin evrensel olduğunu ortaya koymaktadır. Bu şekilde çocukların kahramanla daha kolay özdeşi kurması sağlanmaktadır.

Diğer bir karakter de Gülibik'tir. Gülibik; ibiği kan kırmızısı, tüyleri kızılı karalı, gökkuşağı gibi çok renkli bir horozdur. Aynı zamanda ana karakter olan çocuğun en yakın arkadaşıdır. Köy yaşamı içerisinde Gülibik gibi bir horoza sahip olmak, Çocuk için çok büyük bir değer ifade etmektedir. Baba'nın zengin olma hayali ile Gülibik'i dövüş müsabakalarına katması büyük bir hayal kırıklığı ile sonuçlanır. Zira Gülibik dövüşü kazanamaz ve öykünün sonunda feci bir biçimde can verir.

Bir diğer karakter de Baba'dır. Baba, köy yaşamı içerisinde yoksullukla mücadele eden; pazarda süt, yoğurt gibi köy ürünleri satarak para kazanan birisidir. Küçük çıkarlar uğruna bir hayvanın ölmesini göze alan bir karakterdir aynı zamanda. Anne ve Alişir ise durağan ve kapalı karakterlerdir. Yani edilgen bir kişilik sergileyen bu karakterler öykünün gidişatına çok fazla yön vermezler.

4.1.1.9. Çatışmalar

Öyküde ele alınan konunun ilgi çekici olmasını sağlayan ve okunurluğu arttıran çeşitli çatışmalara yer verilmiştir. Bunlar çocuğun; ailesiyle, arkadaşlarıyla, çevresiyle ve doğayla çatışmaları şeklinde yapılandırılmıştır. Kitapta yer alan çatışmalar çocuğun doğasına uygundur. İdeolojik ve abartılı çatışmalara yer verilmemiştir. Yapıtta yer alan çatışmalar şu şekilde sıralanabilir:

a) Kişi-Kişi Çatışması:

Kitapta yer alan kişi-kişi çatışasına verilebilecek en belirgin örnekler, çocuğun; Alişir, Anne ve Baba ile yaşadığı çatışmalardır. Çocuğun Gülibik'in doğumunu Alişir'e anlattığında aralarında geçen konuşma kişi-kişi çatışmasına örnek gösterilebilir:

- “'Peki, tavukla horoz arasında ne fark vardır?’
'Dinle bak, anlatayım: Tavuk önce yumurtadır, sonra tavuk olur. Sonra da yine yumurta olur. Enayi horozlar ise önce yumurta, sonra horozdurlar. Yeniden yumurta olmazlar. Ölünce de ölü horozdurlar artık.'
'Anlamadım,' dedim.
'Anlamazsın ya. Kaz kafalısın çünkü.' (Öner, 2017a: 19)”

Gülibik ilk öttüğünde çocuk ile anne arasında geçen konuşma da kişi-kişi çatışmasına örnek gösterilebilir:

- “'Anne,' dedim. 'Gülibik öttü.'
Annem, süte bulanmış ellerini önlüğünde kurulayıp: 'Bütün horozlar öter.'
dedi.
'Ama bu ilk kez ötüyor anne, anlamıyor musun?’
'Eh, gözün aydın öyleyse.'
'Bu büyükler, oldum olası böyledirler. Sevinçleri eksiktir nedense...' (Öner, 2017a: 35-36)”

Baba, Gülibik'i satmaya daha sonra da dövüştürmeye karar verdiği kısımlarda baba ve çocuk arasında geçen konuşmalarda da kişi-kişi çatışması kendini göstermektedir:

- “'Satacak başkaca bir şeyimiz kaldı mı ki oğlum?’ dedi.
'Baba, ne olur satma onu.' dedim yine.
Sofra örtüsünü dizlerinden indirip içtenlikle sıktı omzumu: 'Biz yoksul insanlarız oğlum.' dedi. 'Satacak bir şey bulamazsak aç kalırız...' (Öner, 2017a: 65-67)
- *Kolunu tutup,*
'Ne olur baba, ne olur dövüştürme onu!' dedim.
'Korkma!' dedi babam. 'Çok para var bu işte. Bir kazanırsa neler alacağım sana bir bilsen, neler...'

İstemiyordum, hiçbir şey istemiyordum artık. (Öner, 2017a: 75-76)”

b) Kişi-Toplum Çatışması:

Yapıtta, çocuğun yeni başladığı okuldaki ortam ve buradaki kişilerce alay edilmesi kişi-toplum çatışmasına örnek gösterilebilir:

- *“Ne kadar alay etmişlerdi benimle!*

Yoksulluk ayıp bir şeymiş gibi durumumuzu gizlemişim onlardan. O kadar alay etmişlerdi ki benimle, babamın eski ceketinden ters yüz edildiğini de söyleyememişim. (Öner, 2017a: 64)”

c) Kişi-Doğa Çatışması:

Kitapta, kış mevsiminin zorlu şartları, insanların yoksulluğun yanında kışla da mücadele etmeleri kişi-doğa çatışmasına örnek gösterilebilir:

- *“Birçoğumuz, kışın ortasında takunyalarla okula gidip gelmeye başladık. Çoğumuzun çorabı bile yoktu. Çıplak ayaklarımız karda üşüyor, sınıftaki sobada ısıttığımız zaman da şişip morarıyordu... (Öner, 2017a: 47)*
- *Kış, köylerde yaşayan insanlar için kötü bir mevsimdir. Açlık ve yoksulluğun en belirgin görüldüğü aylardır kış ayları. Buna bir de hastalıklar eklenince korku veren bir mevsim olur kış. (Öner, 2017a: 48)”*

4.1.1.10. Çevre

Eserde, olaylar bir köyde geçmektedir. Yazar, birçok eserinde olduğu gibi köy yaşamını, insanların hem yoksulluğa hem de doğaya karşı verdiği zorlu mücadeleleri başarılı bir şekilde esere yansıtmıştır. Zorlu köy yaşamı içerisinde insanlar, yazın sıcaklığında tarlada çalışmaktadır. Bu insanların tarlada çalışmaktan yüzleri çatlamaş, burun delikleri kavlamış, elleri nasır bağlamıştır. Ana karakter de okullar tatil olduğunda tarlada babasına yardım etmekte, hafta sonları da babasıyla pazara gitmektedir. Yazar eserde pazar yerini ve pazar ortamını şu şekilde betimlemektedir:

“Koskoca bir alana satılabilecek her şeyi, satıcıları, alıcıları doldurun, üstüne de koskocaman bir güneş koyun! Kırmızı domatesleri, yeşilbiberleri, sarı armutları da ortaya saçın! İşte böylesine kalabalık, renkli bir yerdi pazar yeri. (Öner, 2017a: 26)”

Yazarın, abartılı olmayan betimlemeleri hem olayların geçtiği mekânları hem de karakterleri okuyucunun zihninde kolayca canlandırmaktadır. Ayrıca, yapıtta yazarın çocukluğunun geçtiği mekânlara da yer verilmiştir. Binboğa Dağları sıklıkla öyküde betimlenmiştir:

“Binboğa Dağları’ndan esen yel, babamın anlattığı o mavi çiçeklerin, mor menekşelerin, sümbüllerin kokusunu da birlikte getirirdi. Çevremizdeki dağlar önce mora çalar, günbatımı ile de kararır. (Öner, 2017a: 30)”

Dört mevsimin içinde yaşanan olaylar ilkbaharla başlamıştır, başlangıçtan sona doğru bir zaman dilimi içerisinde anlatılmıştır. Gülibik’in ilk yumurtadan çıkışı ile başlayan olaylar yine Gülibik’in ölümüyle son bulmuştur. Ancak yazar, bazen konu dışına çıkarak çocuğun daha sonraki okul anılarına da yer yer değinmiştir. Yoksul ve zengin çocuklarını karşılaştırdığı bir bölüm bu geri dönüşlere bir örnektir:

“Yıllar sonra büyük kentlere gidip oradaki okulları görünce ne kadar imrenmişim. O pırıl pırıl sıralarda, o sınıflarda okumak ne büyük bir mutluluk olmalıydı. Yoksul çocuklarla varlıklı çocukları bırakıp yine öykümüze dönelim. (Öner, 2017a: 46-47)”

4.1.1.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Öykünün dili; sade, açık ve anlaşılırdır. Öyküde çocuk okurların kolay anlayabileceği bir üslup tercih edilmiştir. Yazar, çocuğa görelilik ilkesinden hareket ederek kolay anlaşılır, bir o kadar da sanatsal duyguları geliştirecek şiirsel bir dil kullanmıştır. Çocukların duygu ve düşünce dünyalarını zenginleştirecek bir yaklaşım benimsenmiştir. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeleri kullanmaya özen gösteren yazar, çocukların ilköğretim ikinci kademedeki öğrendikleri söz sanatlarını da kullanmıştır. Köy ve köy yaşamının anlatıldığı bu eserde, çocuk okurlar köy yaşamına ait birçok sözcük ve söz öbeğini öğreneceklerdir. Öyküde, çocukların anlamını bildiği sözcüklerin yanında, cümlenin anlam akışından yola çıkarak bulabileceği sözcük ve söz öbeklerine de yer verilmiştir. Yapıt; seslendiği yaş grubuna, ana dilinin incelikleri sezdirecek ve çocukların dilsel gelişimlerine katkı sağlayacak başarıya ve estetiğe sahiptir. Yapıtta, devrik cümlelerin yanında; ana dilimizin incileri olan deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları kullanılmıştır:

4.1.1.12. Deyimler

En az iki sözcüğün gerçek anlamı dışında, yeni bir anlamda kullanılan ve toplumun anlatım gücünü ortaya koyan deyimler kalıplaşmış mecazlı ifadelerdir (Kılıç, 2017: 29). Gülibik'te 65 tane deyim tespit edilmiştir. Bu deyimlerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1. Glbik'te Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	A kalmak	2
2.	Adakta bulunmak	1
3.	Ağızı açık kalmak	1
4.	Aklına gelmek	1
5.	Alay etmek	2
6.	Alıp başını gitmek	1
7.	Anlamaya alışmak	1
8.	Arasına karışmak	1
9.	Ayakta kalmak	1
10.	Başına şşmek	2
11.	Boğazına dğmlenmek	1
12.	Boş vermek	1
13.	Boyun eğmek	1
14.	Cevap vermek	5
15.	Dik dik bakmak	1
16.	Dili varmamak	1
17.	Doğal karşılamak	1
18.	Duymazlıktan gelmek	1
19.	Etrafında dört dönmek	1
20.	Fırsat vermek	1
21.	Görmezden gelmek	1
22.	Gz kırpmak	1
23.	Gözetlemeye başlamak	1
24.	Gzn aydın	1
25.	Gözüne uyku girmemek	1
26.	G almak	1
27.	Havalara uçmak	2
28.	İçi içine sığmamak	1
29.	İçine hüzün kmek	1
30.	İlgiyle dinlemek	1
31.	Karanlık kmek	1
32.	Karşısına dikilmek	1
33.	Kaz kafalı	1
34.	Küçük dilini yutmak	1
35.	Mola vermek	1
36.	Nasır bağlamak	1
37.	Ortaya samak	1
38.	Parmaklarının ucuna basmak	1
39.	Pazarlık etmek	1
40.	Pusuya yatmak	1
41.	Saygı duymak	1
42.	Suluk soluğa kalmak	3
43.	Su gibi git, su gibi gel	1
44.	şarkı söylemek	1
45.	Ters ters bakmak	1
46.	Uykusu kaçmak	1
47.	Uykuya dalmak	2
48.	Yol almak	1
49.	Yola ıkmak	4
50.	Zarar vermek	1
51.	Zor gelmek	1
Toplam		65

Gülibik adlı öyküde; dilimizin anlatım yollarını, toplumumuzun geçmişini, yaşam tarzını, geleneklerini yansıtan deyimler fazlaca kullanılmıştır. Tablo 1’de görüldüğü üzere öyküde toplamda 65 deyim tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 51 deyim yer aldığı öyküde “aç kalmak (2), alay etmek (2), başına üşüşmek (2), cevap vermek (5), havalara uçmak (2), soluk soluğa kalmak (3), uykuya dalmak (2), yola çıkmak (4)” deyimleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu deyimlerin dışındaki deyimler birer kez kullanılmıştır. Öyküde yer alan deyimlerin birçoğu mecaz anlamda (boyun eğmek, içi içine sığmamak, uykuya dalmak vd.) kullanılarak cümlelere anlatım güzelliği ve özgünlüğü katılmıştır. Âdetleri, inanışları, gelenekleri yansıtan deyimler (adakta bulunmak) de kullanılmıştır. Deyimlerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “*Sevincimden neredeyse havalara uçacaktım.* (Öner, 2017a: 14)
- *Ben parmaklarımın ucuna basa basa...* (Öner, 2017a: 15)
- *Şaşkınlıktan küçük dilimi yutacaktım neredeyse.* (Öner, 2017a: 15)
- *Suluk soluğa kalmıştı.* (Öner, 2017a: 16)
- *Pencerenin önünde pusuya yattım.* (Öner, 2017a: 16)
- *Gözetlemeye başladım içerisini.* (Öner, 2017a: 16)
- *Yukarıdaki soruyu soran Alişir geldi aklıma.* (Öner, 2017a: 16)
- *Görmezlikten geldi beni.* (Öner, 2017a: 17)
- *Duymazlıktan geldi.* (Öner, 2017a: 18)
- *Kaz kafalısın çünkü.* (Öner, 2017a: 19)
- *Sustum cevap vermedim.* (Öner, 2017a: 19)
- *Ama ilgiyle dinliyordum onu, anlamaya çalışıyordum.* (Öner, 2017a: 20)
- *Alişir, ters ters baktı yüzüme.* (Öner, 2017a: 20)
- *Ahıra vardığımda soluk soluğa kalmıştım.* (Öner, 2017a: 22)
- *Boşver, deyip ayağa kalktı.* (Öner, 2017a: 23)
- *Kınalı, civcivlerin etrafında dört dönüyor...* (Öner, 2017a: 23)
- *Bütün tavuklar yemin başına üşüşüverdiler.* (Öner, 2017a: 24)
- *Kınalı’nın görüp de saldırmamasına fırsat vermeden bırakıverdim yere.* (Öner, 2017a: 24)
- *İncecik sesiyle bağıra çağıra kardeşlerinin arasına karıştı.* (Öner, 2017a: 24)

- Özellikle de Gülibik'ten ayrılmak çok **zor geliyordu** bana. (Öner, 2017a: 25)
- Yoksa **aç kalırlar** kışın ortasında. (Öner, 2017a: 25)
- Kırmızı domatesleri, yeşil biberleri, sarı armutları da **ortaya saçın...** (Öner, 2017a: 26)
- Her pazar sabahı bir **hüzün çökerdi içime**. (Öner, 2017a: 27)
- Çorbayı içer, **yola çıkardık**. (Öner, 2017a: 27)
- Çorbamızı içer içmez **yola çıkardık**. (Öner, 2017a: 27)
- **O cevap vermezdi** bana. (Öner, 2017a: 28)
- Güneş, Binboğa Dağları'nı aydınlatıncaya kadar **yol alırdık**. (Öner, 2017a: 28)
- Hayır, diye **cevap vermişti** babam. (Öner, 2017a: 29)
- Dövüşmüyorlar, **pazarlık ediyorlar**. (Öner, 2017a: 29)
- Bir yükseltinin üstüne çıkmış, **şarkı söylüyordu**. (Öner, 2017a: 29)
- Köye yaklaştıkça **içim içime sığmaz** olurdu. (Öner, 2017a: 30)
- Hiç gereği yokken öteki canlılara **zarar verir**. (Öner, 2017a: 31)
- **Cevap verdi** babam. (Öner, 2017a: 31)
- Elleri **nasır bağlamıştı**. (Öner, 2017a: 32)
- Öteki tavuklar da **üşüşürlerdi başına**. (Öner, 2017a: 33)
- Derin bir **uykuya dalar**dı. (Öner, 2017a: 33)
- Koyu bir **karanlık çökerdi** güneş batınca. (Öner, 2017a: 33)
- Hemen bir **adakta bulunurdum**. (Öner, 2017a: 33)
- Eh, **gözün aydın** öyleyse! (Öner, 2017a: 36)
- Sürmegöz'e binip **yola çıktım**. (Öner, 2017a: 37)
- Gülibik, **cevap vermedi** bana. (Öner, 2017a: 37)
- Harman yerine vardığımda babam **mola vermişti** çalışmaya. (Öner, 2017a: 39)
- Sürmegöz de **alıp başını gitmişti**. (Öner, 2017a: 40)
- **Su gibi git, su gibi gel**. (Öner, 2017a: 43)
- Geç gelenler çoğunlukla **ayakta kalırdı**. (Öner, 2017a: 45)
- Günlerce **uyku girmedi gözüme**. (Öner, 2017a: 49)
- **Ağzım şaşkınlıktan bir karış açılmış**. (Öner, 2017a: 50)

- *Saygı duyulur ona ancak.* (Öner, 2017a: 50)
- *Kar sularından güç alır...* (Öner, 2017a: 54)
- *Onu gören Gülibik, dik dik baktı.* (Öner, 2017a: 54)
- *Ama bir haksızlık görünce de dikiliverirdi karşısına.* (Öner, 2017a: 55)
- *Suluk soluğa kalmıştı.* (Öner, 2017a: 55)
- *Gülmüş, alay etmişti benimle.* (Öner, 2017a: 59)
- *Derin bir uykuya daldım.* (Öner, 2017a: 63)
- *Doğal karşılarlar onlar bu yeni şeyleri.* (Öner, 2017a: 64)
- *Ne kadar alay etmişlerdi benimle.* (Öner, 2017a: 64)
- *Satacak bir şey bulamazsak aç kalırız.* (Öner, 2017a: 67)
- *Havalara uçacaktım sevincimden.* (Öner, 2017a: 68)
- *Uykum kaçtı.* (Öner, 2017a: 71)
- *Yola çıktık.* (Öner, 2017a: 73)
- *Yol ayrımında sık sık göz kırptı.* (Öner, 2017a: 73)
- *Dilim varmıyor...* (Öner, 2017a: 75)
- *Boyun eğmedi.* (Öner, 2017a: 76)
- *Boğazuma bir şeyler düğümlenmişti.* (Öner, 2017a: 77)”

4.1.1.13. Atasözleri

Gülibik’te tespit edilen atasözü ve bu atasözünün öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Gülibik’te Geçen Atasözü ve Kullanım Sıklığı

Sıra	Atasözleri	Tekrar Sıklığı
1.	Vakitsiz öten horozun başını keserler	1
Toplam		1

Gülibik adlı öyküde geniş halk kitlelerinin yüzyıllar boyunca yaşadığı deneyimlerden ve bunlara ilişkin düşüncelerden oluşan atasözlerimiz kullanılmıştır. Tablo 2’de görüldüğü üzere öyküde 1 atasözü tespit edilmiştir. Her sözün vaktinde ve ye-

rinde söylenmesi gerektiğini ifade eden, öykünün hem başlığı hem de konusuyla ilgili olan atasözü bir kez kullanılmıştır. Bu atasözün kullanıldığı cümle şu şekildedir:

- “*Vakitsiz öten horozun başını keserler, diyordu.*” (Öner, 2017a: 37)”

4.1.1.14. İkilemeler

Gülibik’te tespit edilen ikilemeler ve bu ikilemelerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 3’te sunulmuştur:

Tablo 3. Gülibik’te Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı

Sıra	İkilemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Allı güllü	1
2.	Badi badi	1
3.	Bağra çağıra	2
4.	Basa basa	1
5.	Beyazlı karalı	2
6.	Bile bile	1
7.	Birer birer	2
8.	Burnuma burnuma	1
9.	Cicili bicili	1
10.	Çırpa çırpa	1
11.	Çoluk çocuk	1
12.	Delik deşik	1
13.	Dik dik	1
14.	Ezik ezik	1
15.	Garip garip	1
16.	Gürül gürül	1
17.	İnce ince	1
18.	Kaba kaba	1
19.	Kadın erkek	1
20.	Kana kana	1
21.	Kırık dökük	1
22.	Kırmızı kırmızı	1
23.	Kızgın kızgın	1
24.	Kızılı karalı	2
25.	Kolay kolay	1
26.	Pırıl pırıl	3
27.	Sert sert	1
28.	Sık sık	9
29.	Sınıf sınıf	1
30.	Soluk soluğa	3
31.	Teker teker	1
32.	Ters ters	1
33.	Tıngır mıngır	1
34.	Usul usul	1
35.	Uykulu uykulu	2
36.	Uzun uzun	7
37.	Yan yana	2
38.	Yaşlı genç	1
39.	Yavaş yavaş	1
40.	Yeni yeni	2
41.	Yerli yersiz	1
42.	Yeşil yeşil	1
43.	Yumuk yumuk	1
44.	Zıp zıp	1
Toplam		69

Gülibik adlı öyküde, anlatımı kuvvetli hale getiren çok sayıda ikilime grubu kullanılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde öyküde toplamda 69 ikileme grubunun var olduğu görülmektedir. Birbirinden farklı 44 ikileme grubunun yer aldığı öyküde “bağıra çağıra (2), beyazlı karalı (2), birer birer (2), kızılı karalı (2), pırıl pırıl (3), sık sık (9), soluk soluğa (3), uykulu uykulu (2), uzun uzun (7), yan yana (2), yeni yeni (2)” ikilemeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu ikileme grubunun dışındaki ikilemeler birer kez kullanılmıştır. İkileme gruplarının kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Tüyleri **kızılı karalı** gökkuşağı gibi... (Öner, 2017a: 13)
- *Başını kaldırıp **uykulu uykulu** baktı yüzüme.* (Öner, 2017a: 13)
- *Uçlara doğru sararan **beyazlı karalı** tüycükleri...* (Öner, 2017a: 14)
- ***Kaba kaba** anırmaya başladı.* (Öner, 2017a: 14)
- *Kınalı, kanatlarını **çırpa çırpa**...* (Öner, 2017a: 14)
- *Ben parmaklarımın ucuna **basa basa** Kınalı'nın yanına yaklaştım.* (Öner, 2017a: 15)
- *Gözleri **yumuk yumuktu** Gülibik'in.* (Öner, 2017a: 15)
- *Tüyleri **beyazlı karalıydı.*** (Öner, 2017a: 15)
- ***Suluk soluğa** kalmıştı.* (Öner, 2017a: 16)
- *Öteki kardeşleri **bağıra çağıra** karşıladılar Gülibik'i.* (Öner, 2017a: 16)
- *Bir süre konuşmadan oturduk **yan yana.*** (Öner, 2017a: 18)
- *Dal, **ezik ezik** olmuştu.* (Öner, 2017a: 18)
- *Elindeki düdüğü uzattı **burnuma burnuma.*** (Öner, 2017a: 19)
- *Düdüğü ağzına götürüp **uzun uzun** öttürdü.* (Öner, 2017a: 19)
- *Yenileceğini **bile bile** bir kavgaya girmemeli.* (Öner, 2017a: 19)
- *Alişir, **ters ters** baktı yüzüme.* (Öner, 2017a: 20)
- *Mezarlığa kadar **yan yana** koştuk.* (Öner, 2017a: 21)
- *Ahıra vardığımda **soluk soluğa** kalmıştım.* (Öner, 2017a: 22)
- *Kınalı arkada **birer birer** kapıdan çıktılar.* (Öner, 2017a: 24)
- *Gün ışına çıkan civcivler **badi badi** yürümeye çalışıyorlardı.* (Öner, 2017a: 24)
- ***Bağıra çağıra** kardeşlerin arasına karıştı.* (Öner, 2017a: 24)

- *Yerli yersiz saldırmıyordu artık. (Öner, 2017a: 25)*
- *Sık sık sınava çekerdi beni. (Öner, 2017a: 25)*
- *Kırmızı kırmızı domatesler, allı güllü basmalar. (Öner, 2017a: 26)*
- *Yeni yeni ötmeye çalışıyor. (Öner, 2017a: 28)*
- *Sık sık oynamazdı benimle. (Öner, 2017a: 28)*
- *Tıngır mıngır gelirdik Pazar yerine. (Öner, 2017a: 28)*
- *Dönüp kızgın kızgın bakmıştım adama. (Öner, 2017a: 30)*
- *Yeşil yeşil sinekler, sarı eşek arıları... (Öner, 2017a: 30)*
- *Kana kana içerdik buz gibi suyu. (Öner, 2017a: 33)*
- *Bacalardan ince ince dumanlar tütmeye başladılar. (Öner, 2017a: 33)*
- *O sabah uzun uzun öten bir horoz sesiyle uyandım. (Öner, 2017a: 35)*
- *O uzun uzun öten tiz sesli horoz Gülibik değil mi! (Öner, 2017a: 35)*
- *Öne doğru uzanıp şişinerek uzun uzun ötüyordu. (Öner, 2017a: 35)*
- *Bir horoz uzun uzun öttü. (Öner, 2017a: 41)*
- *Sıraları kırık dökük, tavanı delik deşikti. (Öner, 2017a: 45)*
- *O pırl pırl sıralarda... (Öner, 2017a: 46)*
- *Cicili bicili giysiler giyen... (Öner, 2017a: 46)*
- *Artık onunla sık sık oynayamıyordum. (Öner, 2017a: 47)*
- *Bıçak pırl pırl parlıyordu karanlıkta. (Öner, 2017a: 48)*
- *Sık sık Alişir'in sözlerini anımsıyordum. (Öner, 2017a: 49)*
- *Uykulu uykulu baktılar yüzüne. (Öner, 2017a: 51)*
- *Bense zıp zıp zıplıyordum karşılarında. (Öner, 2017a: 51)*
- *Güneş yavaş yavaş ısıtmaya başlar ortalığı. (Öner, 2017a: 53)*
- *Yaşlılar, usul usul evlerinin önüne çıktı. (Öner, 2017a: 53)*
- *Ovada yeni yeni filizlenen çayırlarda otlarlar. (Öner, 2017a: 53)*
- *Onu gören Gülibik dik dik bakarak... (Öner, 2017a: 54)*
- *Bir yandan da garip garip sesler çıkartıyor. (Öner, 2017a: 54)*
- *Hep böyle güzel, gürül gürül aksa ya... (Öner, 2017a: 54)*
- *Uzun uzun öttü korkak horoza doğru. (Öner, 2017a: 55)*
- *Ayaklarıyla çöplüğü sert sert eşeledi. (Öner, 2017a: 55)*
- *Suluk soluğa kalmıştı. (Öner, 2017a: 55)*

- *Çoluk çocuk, yaşlı genç, kadın erkek kısacası herkes...* (Öner, 2017a: 57)
- *Kolay kolay alışamazlar büyük kentlere.* (Öner, 2017a: 57)
- *Dağlılar, sık sık dağları özlerler.* (Öner, 2017a: 57)
- *Horozlarımızı özlerdik sık sık.* (Öner, 2017a: 58)
- *Çünkü sık sık edinebilme olanağımız yoktu onları.* (Öner, 2017a: 58)
- *Öğretmenimiz sık sık dağlara, kırlara götürmeye başlardı.* (Öner, 2017a: 58)
- *Sınıf sınıf dizilirdik sıralarımıza.* (Öner, 2017a: 62)
- *Öğretmenimiz teker teker kutladı okulu bitirenleri.* (Öner, 2017a: 62)
- *Pırl pırlı gökyüzü.* (Öner, 2017a: 67)
- *Tavuklar birer birer satıldılar.* (Öner, 2017a: 67)
- *Yol ayrımında sık sık göz kırpıp...* (Öner, 2017a: 73)
- *Eşinip uzun uzun ötüyordu sonra da.* (Öner, 2017a: 74)
- *Tüyleri kızılı karalı gökkuşağı gibi...* (Öner, 2017a: 78)''

4.1.1.15. Yansıma Sözcükler

Gülibik'te tespit edilen yansıma sözcükler ve bu sözcüklerin öyküdeki kullanıl sıklığı Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4. Gülibik'te Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Böğürmek	1
2.	Cık	3
3.	Çınlamak	1
4.	Düt	2
5.	Gurk	2
6.	Gürül	1
7.	Gürüldemek	1
8.	Gürültü	1
9.	Havlamak	1
10.	Hışırta	1
11.	Melemek	1
Toplam		15

Gülibik adlı öyküde, doğadaki seslerin yazıya aktarımı olarak tanımlanan yansıma sözcükler kullanılmıştır. Tablo 4'te görüldüğü üzere öyküde toplamda 15

yansıma sözcük tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 11 yansımanın yer aldığı öyküde “cik (3), düt (2), gurk (2)” yansımaları birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu yansıma sözcüklerin dışındaki yansımalar birer kez kullanılmıştır. Yansıma sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “**Gurk! Gurk! Gurk!**’ diye seslendi. (Öner, 2017a: 13)
- *Kanatlarını yerde sürüyerek **huşirtılar** çıkarıyor. (Öner, 2017a: 14)*
- *İçeriden hala kızgın sesi geliyordu: **Gurk! Gurk! Gurk!** (Öner, 2017a: 14)*
- *Gagacıklarını havaya dikip bağırmaya başlamışlardı: **Cik! Cik! Cik!** (Öner, 2017a: 15)*
- *Pembe ağızcığını açıp seslendi annesine: **Cik! Cik! Ciiik!** (Öner, 2017a: 15)*
- *Bağıra çağıra karşıldılar Gülibik’i: **Cik! Cik! Cik!** (Öner, 2017a: 16)*
- *Sonra da üflemeğe başladı: **Düüüüt! Düüüüüt! Düt!** (Öner, 2017a: 18)*
- *Uzun uzun öttürdü sonra da: **Düüüt! Düüüüüt! Düüüüüüt!** (Öner, 2017a: 19)*
- *Bir **gürültüdür** giderdi pazar yerinde. (Öner, 2017a: 26)*
- *Köpek **havlamalarından**, koyunların çingirak seslerinden anlardım. (Öner, 2017a: 33)*
- *Alişir’ in sözleri **çınladı** durdu kulaklarımda (Öner, 2017a: 49)*
- ***Gürüldeyerek** akar... (Öner, 2017a: 54)*
- *Hep böyle güzel, **gürül gürül** aksa ya. (Öner, 2017a: 54)*
- *Dışarıdan inek **böğürmeleri**, koyun **melemeleri** geliyordu. (Öner, 2017a: 55)”*

4.1.1.16. Pekiştirme Sözcükler

Gülibik’te tespit edilen pekiştirme sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklığı Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5. Gülibik'te Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Pekiştirme Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Kıpkırmızı	4
2.	Koskoca	4
3.	Masmavi	1
4.	Pespembe	1
5.	Sımsıcak	1
6.	Yemyeşil	1
Toplam		12

Tablo 5 incelendiğinde Gülibik adlı öyküde toplamda 12 pekiştirme sözcüğün var olduğu görülmektedir. Sözcüklerin ilk hecelerine [m, p, r, s] seslerinin getirilerek yapılan, birbirinden farklı 6 pekiştirmenin yer aldığı öyküde “kıpkırmızı (4), koskoca (4)” pekiştirmeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu pekiştirme sözcüklerin dışındaki pekiştirmeler birer kez kullanılmıştır. Pekiştirme sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Gagası ve ayacıkları **pespembe**, tüyleri beyazlı karalıydı. (Öner, 2017a: 15)
- **Koskoca** bir alana satılabilecek her şeyi... (Öner, 2017a: 26)
- Üstüne **koskoca** bir güneş koyun! (Öner, 2017a: 26)
- Artık **koskoca** bir horoz olmuştu. (Öner, 2017a: 28)
- Bazen de **kıpkırmızı** bir karpuz alırdı babam. (Öner, 2017a: 28)
- **Yemyeşil** buğday tarlalarından geçerdik yolumuz. (Öner, 2017a: 32)
- Ama deniz, **masmavi** bir buğday tarlasıdır. (Öner, 2017a: 32)
- O **sımsıcak** sınıflarda okumak ne büyük bir mutluluk olmalıydı. (Öner, 2017a: 46)
- Yalnız bir keresinde **kıpkırmızı** bir yemeni alınmıştı bana da. (Öner, 2017a: 58)
- **Koskoca** adamlar, küçücük iki horozu dövüştürmüyorlar mı! (Öner, 2017a: 68)
- Tüyleri **kıpkırmızı** kana bulanmıştı. (Öner, 2017a: 69)
- Gagası **kıpkırmızıydı**. (Öner, 2017a: 76)”

4.1.1.17. Söz Sanatları

Gülibik öyküsünde varlıklar arsında çeşitli benzerlik ilişkileri kurulmuştur. Öyküde benzetme (teşbih) sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “O, ibiği kan kırmızı, tüyleri kızılı karalı, gökkuşağı gibi çok renkli bir horozdu. (Öner, 2017a: 13)
- Tüyleri, kanatları kına yakılmış gibi balkırdı güneşte. (Öner, 2017a: 13)
- Pembecik ayacıkları, uçlara doğru sararan beyazlı karalı tüycükleri ile canlı birer yumağa benziyorlardı. (Öner, 2017a: 14)
- “Tavuklar kayısı ağacı gibidir, horozlarsa söğüt ağacı gibidir.” dedi. (Öner, 2017a: 27)
- Ben o zamanlar gökyüzünü Binboğa Dağları'na dikilmiş ipekten mavi bir örtü sanırdım. (Öner, 2017a: 30)
- Yemyeşil buğday tarlalarından geçerdik yolunuz. Bir deniz gibi dalgalanırdı buğdaylar. (Öner, 2017a: 32)
- Kana kana içerdik buz gibi suyu.(Öner, 2017a: 33)
- Yere bırakır bırakmaz ok gibi fırlar, bütün tavukları önüne katıp ahıra getirirdi. (Öner, 2017a: 33)
- Yıldızlar bir parlar bir sönerdi tepemde. Samanyolu bir buğday tarlası gibi uzanırdı. (Öner, 2017a: 34)
- Tarlalar, saçları tıraş edilmiş çocuklar gibi uzanıyordu ovada. (Öner, 2017a: 42)
- Sigarasının ateşi, ateş böceği gibi parladı durdu gece boyunca. (Öner, 2017a: 70)”

Öyküde bazı kavramlar olduğundan daha büyük veya daha küçük gösterilerek abartmaya (mübalağa) yer verilmiştir. Abartma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “Koskoca bir alana satılabilecek her şeyi, satıcıları, alıcıları doldurun. Üstüne de koskocaman bir güneş koyun! (Öner, 2017a: 26)
- Annem, pazarda satacağımız tavukların arasına Gülibik'i de koymamış mı? Üzüntüden ölüyordum neredeyse. Gözlerime inanamıyordum. (Öner, 2017a: 65)”

Öyküde insan dışı varlıklara insan özelliğinin yüklenerek kişileştirme (teşhis) sanatına yer verilmiştir. Kişileştirme sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “*Kınalı, Gülibik’in anasıydı. Ahırın karanlık bir köşesine, bir yalanın içine sığınmış; yumurtaların üstüne oturmuş düşünüyordu. (Öner, 2017a: 13)*
- *Arıları seslerinden tanırdım, çalışırken türkü söylerdi onlar. (Öner, 2017a: 31)*
- *Mor menekşeler kayaların altından burunlarını çıkartıp gülümserler. (Öner, 2017a: 53)*
- *Ya dere? Köyümüzün ortasından akan o küçük dere bile bahar gelir gelmez kendini ulu bir nehir sanır. (Öner, 2017a: 54)*
- *Çünkü o olur olmaz şeyler için hır çıkartan, kavgacı horozlardan değildi. Ama bir haksızlık görünce de dikiliverirdi karşısına. (Öner, 2017a: 55)*
- *Vedalar bizlere acıyıp dikenlerini büyütmemişlerdi ayaklarımıza batmasınlar diye. (Öner, 2017a: 58)*
- *Gülibik, dönüp son kez baktı bana. İnanmayacaksınız ama acı bir gülümseme vardı gagasında. Evet, gülümsedi Gülibik. Sonra da çevresindeki tüm seyircilere küçümseyerek bakıp ok gibi fırladı dövüş alanına. (Öner, 2017a: 76)”*

Öyküde insan dışı varlıklar konuşurularak konuşurma (intak) sanatına da yer verilmiştir. Öyküde konuşurma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Gülibik, gözlerini dikip horozca güldü bana. ‘Ne düşündüğünü biliyorum.’ dedi. (Öner, 2017a: 50)*
- *Gülibik ise bir horoz bilgiçliği içinde sürdürdü konuşmasını: ‘Ayrıca bir horozun neden öldüğü de önemlidir. Tavukların kurtuluşu uğruna ölen horozlar için ölüm bir son değildir.’ (Öner, 2017a: 50)*
- *Eşinip uzun uzun ötüyordu. Sonra da: ‘Son kanlı dövüşe hazırlanıyorum.’ dedi. ‘O da ne demek?’ dedim. ‘Senin için dövüşeceğim.’ dedi. ‘Senin için, baban için, tüm yoksul çocuklar, tüm yoksul babalar için...’ ‘Ne gereği var bunun?’ dedim.*

'Siz yoksullar yaşam kavganızı üstleninceye kadar horozlar yüklenecektir bu görevi.' dedi. (Öner, 2017a: 74-75)

- *'Ne demişti Alişir? Düşün!' dedi. 'Horozlar ölünce de ölü bir horozdurlar artık. Böyle demişti Alişir, değil mi? Ben ölü bir horoz değil, bir amaç uğruna dövüşerek ölmüş bir horoz olmak istiyorum.' (Öner, 2017a: 75)''*

4.1.2. Piyango Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde Öner'in (2017b), Can Çocuk Yayınları tarafından basılan "Piyango" adlı yapıtın 11. basımı inceleme konusu yapılmıştır. Yapıtın biçim ve içerik özellikleri şu şekildedir:

4.1.2.1. Kapak Tasarımı

Ön yüzünde renkli bir görselin yer aldığı kapak çocukların, ilgisini çekebilecek ve metne yönelik tahminlerde bulunabilecek estetiğe sahiptir. Yapıtın içeriğiyle doğrudan ilişkili olan kapakta kış mevsimini çocuğa sezdirecek bir görsel bulunmaktadır. Kapağın arka yüzünde ise kitabın içeriği hakkında bilgi verilmektedir. Kapaktaki görsel ve yazılar belirgin şekildedir. Eksik veya abartılı bir tasarım unsuru bulunmamaktadır.

4.1.2.2. Boyutlar

Kitap, 12,5x19,5 cm boyutlarındadır. 61 sayfa olan kitap, hacim ve ağırlığı sebebiyle kitaplık oluşturma düzenine uygundur. Ayrıca çocukların çok rahat taşıyabileceği, istedikleri zaman açıp okuyabileceği şekilde düzenlenmiştir.

4.1.2.3. Resimler

Sanatçı duyarlılığıyla yapılan resimler Oğuz Demir'e aittir. Kapaktaki resmin dışında diğer sayfalardaki resimler karakalem çalışmasıyla yapılmıştır. Kapakta bulunan resim ise renkli verilmiş olup okuyucuda ilgi ve merak uyandıracak özelliklere sahiptir. Diğer sayfalarda kullanılan resimler içerikle uygunluk göstermekte, metnin bütünlüğünü sağlamaktadır.

“Piyango” öyküsünün 21 sayfasında resme yer verilmiştir. Kitapta yer alan resimler çocukların görsel beğenisine katkı sağlayacak ve resim yapma isteğini yükseltecek düzeydedir:

Şekil 2. Piyango Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri

Yukarıda örnekleri verilen resimler (2017b), metnin anlaşılabilirliğini yükseltmektedir. Görsel okuma becerisini geliştirmek için çocuğa sunulabilecek olan bu farklı boyutlarda ve farklı açılardan çizilen resimler, çocukların çizilen nesnelere gerçek dünya ile ilişkilendirerek hayal dünyalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Resimlerdeki karakterlerin duygu durumları çok başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Bu durum çocuk okurun, karakterlerle empati kurarak duygusal zekasını geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.2.4. Yazı Tasarımı

Kitapta, 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Kullanılan harfler, harf boyutu ve biçimleri okunabilirlik açısından kitabın seslendiği yaş grubu seviyesine uygundur. Kitapta çocukların çok rahat tanıyabileceği, gözü yormayacak bir yazı stili olan Times New Roman tercih edilmiştir.

4.1.2.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)

Kitapta kullanılan görsel ve yazılar arasında uyum sağlanmış, satır aralarında yeteri kadar boşluklar bırakılmıştır. Sayfa kenarlarında bırakılan yeterli boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlayarak sayfanın estetik niteliğini yükseltmektedir.

4.1.2.6. Konu

Öykü, konusunu köy yaşamından ve yoksulluktan almaktadır. Öyküde köy yaşamı, inanların doğayla ve yoksullukla mücadelesi başarılı bir şekilde işlenmektedir. Konu, inandırıcı ve çocuğun içinde yaşadığı kültürel ortama uygun biçimde sunulmuştur. Günlük hayattan olan kahramanlar ve olaylar tüm gerçekçiliğiyle kendini hissettirmektedir.

Film tadında çarpıcı bir öykü olan Piyango'da (2017b), olaylar Anadolu'nun bir dağ köyünde geçmektedir. Mevsim kıştır. İnsanların hem yoksullukla hem de zorlu kış ayıyla mücadele ettiği bu dağ köyünde doktor bulunmamaktadır. Hastalanan insanlar tedavi olmak için kasabaya gitmek zorundadır. Öyküde yılbaşı öncesi bir çocuk hastalanır. Baba, çocuğunu doktora götürmek için kasabaya gitmeye karar verir. Köy halkı, kasabaya gidecek olan Baba'ya para verip ortak bir piyango bileti almasını isterler. Baba, kızağı hazırlar ve hasta çocukla birlikte kasabaya gitmek için yola koyulurlar. Serüven dolu bir yolculuk yaparak kasabaya ulaşırlar. Baba önce çocuğu doktora götürüp tedavi ettirir, ardından da köy halkının siparişlerini ve piyango biletini alır. Bir piyango bileti de kendine alır ve bu bileti çocuğa verir. Baba, köye dönüş yolunda piyangoonun kendisine çıktığını düşünerek çeşitli hayaller kurar. Köye ulaştıklarında, Baba hasta çocuğu yatağına yatırır. Çocuğun cebindeki bileti de alarak piyango çekilişini takip etmek için muhtarın evine gider. Gece yarısı uyanan çocuk cebini kontrol eder ve piyango biletini bulamaz. Piyango biletini babanın aldığından haberi olmayan çocuk, bileti yolda düşürdüğünü zanneder ve aramaya çıkar.

4.1.2.7. Ana Fikir

Öner, birçok eserinde olduğu gibi Piyango öyküsünde de köy yaşamına ve yoksulluğa yer vermiştir. Konu ve ana fikir arasında güçlü bir ilişki kurulmuştur. Kitapta umut işlenmiştir. Tüm yokluklara, zorlu hava şartlarına rağmen insanları küçük de olsa mutlu eden, onları hayal kurmaya sevk eden umutlar vardır. Ana fikir okura, doğrudan bilgi ve öğüt vermek yerine karakterlerin bir piyango biletine bağladığı umutlar vasıtasıyla sezdirilmeye çalışılmıştır.

Bunun yanında eserde birçok yardımcı iletiye de yer verilmiştir:

- Yoksulluk insanların mutsuz olma sebebi değildir.

- İnsan tüm zorlu şartlara rağmen hayatta mutlu olabilir.

4.1.2.8. Karakterler

Öyküde geçen başlıca karakterler: Baba, Çocuk, Anne, Hancı, Doktor'dur. Bu karakterler yazar tarafından ustaca çizilmiştir. Özellikle ana karakter olan Baba ve Çocuk, çok iyi yapılandırılmış ve tüm gerçekliğiyle esere yansıtılmıştır.

Açık ve devingen karakter olan Baba ve Çocuk zorlu şartlarda yolculuk yapan buna rağmen hayal kuran ve hayata umutla bakan kişilerdir. Bu ana karakterler çocuklar tarafından kolaylıkla benimsenebilecek gerçekliğe sahiptir. Kapalı ve durağan karakterler olan Anne, Hancı ve Doktor öykünün gidişatına yön vermeyen ikinci planda kalan kişilerdir.

4.1.2.9. Çatışmalar

Eserde, ele alınan konunun ilgi çekici olmasını sağlayan ve okunurluğunu arttıran en belirgin çatışma kişi-doğa çatışmasıdır. İnsanlar soğuk kış mevsiminde doğaya karşı verdikleri mücadele buna örnektir:

- *“Kışın hastalanan insanları, çocukları ilçedeki tek Sağlık Ocağı'na yetiştirmeye çalışırlardı köylüler. Çoğu, ilçeye yetiştirilmeden yolda yitirdi yaşamını. (Öner, 2017b: 8)*
- *Derken yine kış gelmişti. Kış ile birlikte soğuk, yoksulluk, hastalık da... (Öner, 2017b: 13)”*

Baba ve hasta çocuğun kasaba yolculuğunda soğuğa karşı verdikleri mücadelede kişi-doğa çatışması kendini göstermektedir:

- *“Baba, kızakta yatan oğluna bakar. Uyuklamaktadır çocuk. ‘Uyuma!’ diye bağıır. Çocuk korkuyla sıçrar. ‘Neden?’ ‘Karda uyumak iyi değildir. Donmadan önce uykusu gelir insanın... Sakın uyuma!’ (Öner, 2017b: 27)*
- *Kar tipiye çevirir. Kızağı çekmekte zorlanır at.*

Karda bata çıka, güçlkle yol alırlar. (Öner, 2017b: 30)”

4.1.2.10. Çevre

Eserde, olaylar bir köyde geçmektedir. Yazar, birçok eserinde olduğu gibi köy yaşamını, insanların hem yoksulluğa hem de doğaya karşı verdiği zorlu mücadeleleri başarılı bir şekilde esere yansıtmıştır. Zorlu köy yaşamı içerisinde insanlar, soğukla, hastalıkla mücadele etmektedir. Yazarın, abartılı olmayan betimlemeleri hem olayların geçtiği mekânları hem de karakterleri okuyucunun zihninde kolayca canlandırmaktadır.

“Yıllar, yıllar önce Anadolu köylerinde kerpiç evlerden başka hiçbir şey yoktu. O yıllarda çoğu köyün yolu da yoktu. Yol diye yapılanlara ise yol denemezdi. Kilometrelerce uzaklıktaki anayola kadar ya yürüyerek ya da katırlarla, atlarla gidilirdi. Kış aylarında ise araç, kızak olurdu. (Öner, 2017b: 7-8)”

“Bir kapıyı açıp yol verir Hancı. Yüksek tavanlı, kocaman bir odaya girerler. Koskoca bir sobanın çevresine sıralanmış insanlar dönüp onlara bakarlar. (Öner, 2017b: 34)”

Kış mevsiminde yaşanan olaylar başlangıçtan sona doğru bir zaman dilimi içerisinde anlatılmıştır.

4.1.2.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Piyango’da çocukların çok kolay anlayabileceği sade, açık ve anlaşılır dil kullanılmıştır. Çocuğa göreliği göz ardı etmeyen yazar, devrik cümleler kurarak anlatımına şiirsel bir hava katmıştır. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösteren yazar, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatımı tercih etmiştir. Piyango, konusu gereği köy yaşamına dair birçok sözcük ve söz öbeğini bünyesinde barındırmaktadır. Öyküde, çocukların anlamını bildiği sözcüklerin yanında, metnin anlamından yola çıkarak bulabileceği sözcük ve sözcük öbeklerine yer verilmiştir. Yapıt; seslendiği yaş grubuna, ana dilinin incelikleri sezdirecek ve çocukların dilsel gelişimlerine katkı sağlayacak başarıya ve estetiğe sahiptir. Yapıtta, devrik cümlelerin yanında; ana dilimizin incileri olan deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları kullanılmıştır:

4.1.2.12. Deyimler

Piyango’da tespit edilen deyimler ve bu deyimlerin kullanım sıklığı Tablo 6’da sunulmuştur:

Tablo 6. Piyango ’da Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	Aklına düşmek	1
2.	Ateşi uyandırmak	1
3.	Battı balık yan gider	1
4.	Burun buruna gelmek	1
5.	Buyurmak	1
6.	Eline tutuşturmak	1
7.	Göz göze gelmek	1
8.	Hayal kurmak	2
9.	Hoş geldiniz	1
10.	Kulağı çınlamak	1
11.	Kuyruğa girmek	1
12.	Kuyruğunu kısmak	1
13.	Sarıp sarmalamak	1
14.	Söz etmek	1
15.	Şarkı tutturmak	2
16.	Uykusu açılmak	1
17.	Uykuya dalmak	4
18.	Ümit bağlamak	1
19.	Yer vermek	1
20.	Yitip gitmek	1
21.	Yol almak	4
22.	Yol kesmek	1
23.	Yol vermek	2
24.	Yola koyulmak	4
25.	Yola düşmek	1
26.	Yolunu tutmak	1
Toplam		38

Piyango adlı öyküde, Tablo 6’da görüldüğü üzere toplamda 38 deyim tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 26 deyim yer aldığı öyküde “hayal kurmak (2), şarkı tutturmak (2), uykuya dalmak (4), yol almak (4), yol vermek (2), yola koyulmak (4)” deyimleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu deyimlerin dışındaki deyimler birer kez kullanılmıştır. Öyküde yer alan deyimlerin birçoğu mecaz anlamda (ateşi uyandırmak, ümit bağlamak, yol kesmek vd.) kullanılarak cümlelere anlatım

güzelliği ve özgünlüğü katılmıştır. Deyimlerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “*Tüm ümitler piyango biletine bağlanırdı.* (Öner, 2017b: 13)
- *Günlerce hayal kurarlardı.* (Öner, 2017b: 14)
- *Baba, ocağa odun atıp ateşi uyandırırken ana çocuğun sırtına kekik yağı sürer.* (Öner, 2017b: 18)
- *Torbayı oğlanın eline tutuşturur.* (Öner, 2017b: 22)
- *Kızak yola koyulur.* (Öner, 2017b: 22)
- *Sonra da kuyruğunu kısıp köye doğru bir koşu tutturur.* (Öner, 2017b: 23)
- *Kızak yeniden yola koyulur.* (Öner, 2017b: 23)
- *Karların içinde yitip gider kızak.* (Öner, 2017b: 23)
- *Yol boyunca hayaller kurar baba.* (Öner, 2017b: 25)
- *Tipiye çeviren karda şingır mingır yol alırlar.* (Öner, 2017b: 25)
- *Yine aklına düşer o bisiklet.* (Öner, 2017b: 26)
- *Yine de kendi kendine usulca bir okul şarkısı tutturur.* (Öner, 2017b: 27)
- *Kahkahalar atarak yol alırlar bembeyaz karların üstünde.* (Öner, 2017b: 29)
- *Karda bata çıka güçlükle yol alırlar.* (Öner, 2017b: 30)
- *Uykusu açılır birden.* (Öner, 2017b: 31)
- *Satıcıların bağırtıları kulaklarında çınlar.* (Öner, 2017b: 31)
- *Bir kapıyı açıp yol verir Hancı.* (Öner, 2017b: 34)
- *‘Hoş geldiniz!’* (Öner, 2017b: 34)
- *Açılıp yer verirler.* (Öner, 2017b: 34)
- *Yol kesen, kadınları dağa kaçırان eşkıyalardan söz ederler.* (Öner, 2017b: 34)
- *‘Hayırdır, bu kışta kıyamette niye yola düştünüz!’ diye sorar.* (Öner, 2017b: 36)
- *Duvara yansıyan ilginç görüntülerine baka baka uykuya dalar.* (Öner, 2017b: 36)
- *Çarşının yolunu tutarlar baba-oğul.* (Öner, 2017b: 39)
- *Onu görünce kapıya çıkıp kucaklar, içeri buyur eder.* (Öner, 2017b: 39)
- *Kuyruğa girip beklemeye başlarlar.* (Öner, 2017b: 40)

- *Baba çıkınca göz göze gelirler.* (Öner, 2017b: 41)
- *Eşyalarını toplayıp kızağa yükler, yola koyulurlar.* (Öner, 2017b: 45)
- *Battı balık yan gider.* (Öner, 2017b: 45)
- *Şangırdaya şangırdaya yola koyulurlar.* (Öner, 2017b: 46)
- *Hiç konuşmadan yol alırlar.* (Öner, 2017b: 47)
- *Uykuya dalar.* (Öner, 2017b: 47)
- *Yol verir ata.* (Öner, 2017b: 48)
- *Baba bir şarkı tutturur yine.* (Öner, 2017b: 48)
- *Kilimle sıkı sıkı sarıp sarmalar, uyandırmadan.* (Öner, 2017b: 48)
- *Hemen uykuya dalar çocuk.* (Öner, 2017b: 49)
- *Birden tanıdık bir görüntüyle burun buruna gelirler.* (Öner, 2017b: 58)
- *Suluk soluğa kalmıştır.* (Öner, 2017b: 58)
- *Uzandığı yerde derin bir uykuya dalar çocuk.* (Öner, 2017b: 60)”

4.1.2.13. Atasözleri

Piyango’da tespit edilen atasözü ve bu atasözünün öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7. Piyango’da Geçen Atasözü ve Kullanım Sıklığı

Sıra	Atasözleri	Tekrar Sıklığı
1.	Yolcu yolunda gerek	1
Toplam		1

Piyango adlı öyküde, Tablo 7’de görüldüğü üzere 1 atasözü kullanılmıştır. Yolculuk yapacak olan kimsenin vakit geçirmeden yola çıkması gerektiğini ifade eden ve öykünün içeriğiyle de ilişkili olan atasözü bir kez kullanılmıştır. Bu atasözün kullanıldığı cümle şu şekildedir:

- *“Yolcu yolunda gerek! Haydi.* (Öner, 2017b: 22)”

4.1.2.14. İkilemeler

Piyango'dan tespit edilen ikilemeler ve bu ikilemelerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 8'de sunulmuştur:

Tablo 8. Piyango'da Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı

Sıra	İkilemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Ağır ağır	1
2.	Ağlaya ağlaya	1
3.	Arana arana	1
4.	Art arda	1
5.	Baka baka	1
6.	Bakına bakına	1
7.	Bata çıka	2
8.	Bir bir	1
9.	Birer birer	1
10.	Burun buruna	1
11.	Cıncık boncuk	1
12.	Çala çala	2
13.	Düşe kalka	1
14.	Geri geri	1
15.	Göz göze	1
16.	Hızlı hızlı	1
17.	İnleye inleye	1
18.	Kat kat	1
19.	Kendi kendine	2
20.	Lapa lapa	3
21.	Pırıl pırıl	3
22.	Sık sık	3
23.	Sıkı sıkı	3
24.	Soluk soluğa	1
25.	Şangırdaya şangırdaya	1
26.	Şaşkın şaşkın	1
27.	Şingir mingir	2
28.	Tir tir	2
29.	Uzun uzun	5
30.	Üç beş	1
31.	Üç dört	1
32.	Üst üste	1
33.	Yavaş yavaş	1
Toplam		50

Tablo 8 incelendiğinde, Piyango adlı öyküde, toplamda 50 ikileme grubunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 33 ikileme grubunun yer aldığı öyküde “bata çıka (2), çala çala (2), kendi kendine (2), lapa lapa (3), pırıl pırıl (3), sık sık

(3), sıkı sıkı (3), şingir mingir (2), tir tir (2), uzun uzun (5)” ikilemeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu ikileme grubunun dışındaki ikilemeler birer kez kullanılmıştır. İkileme gruplarının kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Süs eşyaları, ucuz yüzükler, küpeler, **cıncık boncuklar**... (Öner, 2017b: 9-10)
- Zil **çala çala** girmişti köye. (Öner, 2017b: 10)
- Sonra **yavaş yavaş** yaklaşmış, **şaşkınlıkla**, ilgiyle incelemişlerdi onu. (Öner, 2017b: 10)
- Zil **çala çala** rüzgâr gibi geçip gitmişti. (Öner, 2017b: 10)
- Ücret olarak, şalvarından **üç beş** yumurta çıkarıp imamın önüne koyar. (Öner, 2017b: 18)
- **Tir tir** titrer yatağında. (Öner, 2017b: 18)
- Çocuk, **inleye inleye** uykuya dalar. (Öner, 2017b: 18)
- Çocuk, kızağa oturup **sıkı sıkı** örtünür. (Öner, 2017b: 22)
- Baba kırbacını **üst üste** şaklatıp köpeği uyarır yine. (Öner, 2017b: 23)
- Karabaş, **geri geri** gider. (Öner, 2017b: 23)
- **Uzun uzun** ulur arkalarından. (Öner, 2017b: 23)
- Köyde evlerin ocakları **bir bir** yakılmaya başlar. (Öner, 2017b: 24)
- Bir horoz öter **uzun uzun**. (Öner, 2017b: 24)
- Tipiye çeviren karda **şingir mingir** yol alırlar. (Öner, 2017b: 25)
- Kırmızı rengi, **pırl pırl** gidonu, **şingir mingir** öten zili anımsar. (Öner, 2017b: 26)
- Yine de **kendi kendine** usulca bir okul şarkısı tutturur. (Öner, 2017b: 27)
- Karda **bata çıka**, güçlkle yol alırlar. (Öner, 2017b: 30)
- Kırbacını **art arda** şaklatarak koşturur atını. (Öner, 2017b: 31)
- Kalabalığa **şaşkın şaşkın** bakar çocuk. (Öner, 2017b: 31)
- Sobanın başındakiler **ağır ağır** kalkıp sıraya girerler. (Öner, 2017b: 36)
- **Baka baka** uykuya dalarlar. (Öner, 2017b: 36)
- Baba, gece boyunca **sık sık** uyanıp çocuğun üstünü örter. (Öner, 2017b: 36)
- **Üç dört** katlı yapılara hayranlıkla bakar. (Öner, 2017b: 40)
- Baba çıkınca çocukla **göz göze** gelirler. (Öner, 2017b: 41)

- *Pencereye gidip **lapa lapa** karın yağışını izler. (Öner, 2017b: 42)*
- ***Lapa lapa** yağın altında hana doğru yürürler. (Öner, 2017b: 43)*
- ***Hızlı hızlı** yürür. (Öner, 2017b: 43)*
- ***Bakına bakına** yürürler caddede. (Öner, 2017b: 43)*
- *Kızağa oturup **sık sık** sarınır kilime. (Öner, 2017b: 46)*
- *Altın çingirakları, zilleri **şangırdaya şangırdaya** yola koyulurlar. (Öner, 2017b: 46)*
- *Çocuk, cebindeki bileti **sık sık** okşar. (Öner, 2017b: 47)*
- *Numaralar **birer birer** çekilecek. (Öner, 2017b: 47)*
- *Çocuk, cebindeki bileti okşarken **kendi kendine** konuşur. (Öner, 2017b: 47).*
- *Kilimle **sık sık** sarıp sarmalar, uyandırmadan. (Öner, 2017b: 48)*
- *Boynuna sarılıp **ağlaya ağlaya** eve götürür. (Öner, 2017b: 49)*
- *Üstüne **kat kat** yorganlar örter. (Öner, 2017b: 49)*
- *Dışarıda **piril pirildir** gökyüzü. (Öner, 2017b: 53)*
- ***Sık sık** duvardaki saate bakar. (Öner, 2017b: 55)*
- ***Arana arana** köyün dışına çıkar. (Öner, 2017b: 57)*
- *Ay ışığı altında **piril pirildir** dağlar. (Öner, 2017b: 57)*
- *Ardından **lapa lapa** yağmaya başlar. (Öner, 2017b: 57)*
- *Çocuk, **tir tir** titrer. (Öner, 2017b: 57)*
- *Yine de **bata çıka** yürür karda. (Öner, 2017b: 58)*
- *Bir tepeye doğru koşarak **düşe kalka** tırmanır. (Öner, 2017b: 58)*
- *Birden tanıdık bir görüntüyle **burun buruna** gelir. (Öner, 2017b: 58)*
- ***Soluk soluğa**, ter içinde kalmıştır çocuk. (Öner, 2017b: 58)*
- *Başını kaldırıp **uzun uzun** havlar. (Öner, 2017b: 60)*
- *Karabaş uyanıp **uzun uzun** esner. (Öner, 2017b: 60)*
- *Dolunaya doğru **uzun uzun** havlar. (Öner, 2017b: 60)''*

4.1.2.15. Yansıma Sözcükler

Piyango'dan tespit edilen yansıma sözcükler ve bu sözcüklerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 9'da sunulmuştur:

Tablo 9. Piyango 'da Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Çınlamak	1
2.	Guguk	1
3.	Havlamak	3
4.	Hırlamak	1
5.	Horultu	3
6.	Höpürdetmek	1
7.	Islık	2
8.	Şakırtı	2
9.	Şaklatmak	2
10.	Şangırdamak	1
11.	Ulumak	3
Toplam		20

Tablo 9 incelendiğinde Piyango adlı öyküde, toplamda 20 yansıma sözcüğün kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 11 yansımanın yer aldığı öyküde “havlamak (3), horultu (3), ıslık (2), şakırtı (2), şaklatmak (2), ulumak (3)” yansımaları birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu yansıma sözcüklerin dışındaki yansımalar birer kez kullanılmıştır. Yansıma sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Uzun uzun **ulur** arkalarından. (Öner, 2017b: 23)
- ‘**Guguk, guguk, guguk!**’ diye öteninden. (Öner, 2017b: 25)
- Kırbacını art arda **şaklatarak** koşturur atını. (Öner, 2017b: 31)
- Satıcıların bağırtıları kulaklarında **çınlar**. (Öner, 2017b: 31)
- Sobanın çevresine doluşup **höpürdete höpürdete** içer insanlar. (Öner, 2017b: 36)
- Dışarıda fırtına **ıslık** çalmaktadır. (Öner, 2017b: 36)
- **Horultular**, sayıklama sesleri yükselir her yandan. (Öner, 2017b: 37)
- Altın çingirakları, zilleri **şangırdaya şangırdaya** yola koyulurlar. (Öner, 2017b: 46)
- Kırbacın **şakırtısı**, çocuğun sorularını keser. (Öner, 2017b: 47)
- Ay ışığının altında uyuyan çocuğun ince **horultusunu** dinleyip güler. (Öner, 2017b: 48)
- Kırbacını boşlukta **şaklatıp**, ‘Deeh!’ der. (Öner, 2017b: 48)

- Tekdüze bir **horultu** tutturmuştur. (Öner, 2017b: 56)
- Başını kaldırıp uzun uzun **havlar**. (Öner, 2017b: 60)
- Köpek susunca, kurtlar **uluyarak** yanıt verirler ona. (Öner, 2017b: 60)
- Karabaş **hırlar**, dönüp mağaraya girer. (Öner, 2017b: 60)
- Köylülerin bağırıışları, **ıslık** sesleri gelir. (Öner, 2017b: 60)
- Dağlara doğru, dolunaya doğru uzun uzun **havlar**. (Öner, 2017b: 60)
- Kurt **ulmaları**, Karabaş'ın **havlamaları**, oğlunu arayan babanın kırbaç **şakırtıları**... (Öner, 2017b: 61)”

4.1.2.16. Pekiştirme Sözcükler

Piyango'dan tespit edilen pekiştirme sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklığı Tablo 10'da sunulmuştur:

Tablo 10. Piyango'da Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Pekiştirme Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Bambaşka	1
2.	Bembeyaz	2
3.	Kıpkırmızı	1
4.	Koskoca	1
Toplam		5

Tablo 10 incelendiğinde, Piyango adlı öyküde, toplamda 5 pekiştirme sözcük tespit edilmiştir. Sözcüklerin ilk hecelerine [m, p, r, s] seslerinin getirilerek yapılan, birbirinden farklı 4 pekiştirmenin yer aldığı öyküde “bembeyaz (2)” pekiştirmesi birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu pekiştirme sözcüğün dışındaki pekiştirmeler birer kez kullanılmıştır. Pekiştirme sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Kahkahalar atarak yol alırlar **bembeyaz** karların üstünde. (Öner, 2017b: 29)
- Burnundan **bembeyaz** dumanlar çıkmaktadır. (Öner, 2017b: 31)
- **Koskoca** bir sobanın çevresine sıralanmış insanlar dönüp onlara bakarlar. (Öner, 2017b: 34)

- *Bambaşka, değişik bir koku çarpar burnuna çocuğun. (Öner, 2017b: 40)*
- *Kıpkırmızı bir bisikleti hiç batmadan keyifle sürmektedir karların üstünde. (Öner, 2017b: 60)”*

4.1.2.17. Söz Sanatları

Piyango öyküsünde varlıklar arsında çeşitli benzerlik ilişkileri kurulmuştur. Öyküde benzetme (teşbih) sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Adam, satışlarını bitirince kalan eşyalarıyla birlikte bisikletine binip zil çala çala rüzgâr gibi geçip gitmişti yokuş aşağı. (Öner, 2017b: 10)*
- *Parmağını yalayıp kirpiklerine sürme gibi sıvar kömür karasını. (Öner, 2017b: 21)*
- *At ok gibi fırlar. Kızak yola koyulur. (Öner, 2017b: 22)*
- *İnsanlar bir kar topuna dönüşmüş kızağın önünden kaçırlar. (Öner, 2017b: 31)*
- *Kızak ok gibi fırlar ileri. (Öner, 2017b: 46)*
- *Karşı dağların ardından bisiklet tekerleği gibi kocaman bir ay çıkar. (Öner, 2017b: 48)*
- *Dolunay kocaman bir tepsi gibidir gökyüzünde. (Öner, 2017b: 56)”*

Öyküde insan dışı varlıklara insan özelliğinin yüklenerek kişileştirme (teşhis) sanatına yer verilmiştir. Kişileştirme sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Dışarıda fırtına ıslık çalmaktadır. (Öner, 2017b: 36)*
- *Köpek, merakla onun yüzüne bakar. (Öner, 2017b: 57)*
- *Kendisine sevgiyle bakan köpeği okşar. (Öner, 2017b: 58)”*

4.1.3. Kömürcü Çocuk Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde Öner’in (2017c), Can Çocuk Yayınları tarafından basılan Kömürcü Çocuk adlı yapıtın 3. basımı ele alınarak incelenmiştir. Yapıt daha önceleri “Binboğadan Gelen Çocuk” adıyla yayımlanmış daha sonraları ise yapıtın ismi “Kömürcü Çocuk” olarak değiştirilmiştir. Yapıtın biçim ve içerik özellikleri şu şekildedir:

4.1.3.1. Kapak Tasarımı

Kapağın ilk dikkat çeken kısmı kapak üzerindeki resimdir. Kapağın üzerinde ana karakter olan çocuğun görseli yer almaktadır. Kapağın ön yüzünde bulunan resim çocuğun ilgisini çekecek, işlenen konu, olay ve ana fikri yansıtacak bir özelliğe sahiptir. Metnin bir bölümünün yer aldığı arka yüzde yazılar belirgindir. Yapıtın kapağı çocuğu kitaba çekecek estetik duyarlılığa sahiptir.

4.1.3.2. Boyutlar

Yapıt, 12,5x19,5 cm boyutlarındadır. 52 sayfadan oluşan kitap, hacim ve ağırlığı sebebiyle kitaplık oluşturma düzenine uygundur. Ayrıca çocukların çok rahat taşıyabileceği, istedikleri zaman açıp okuyabileceği şekilde düzenlenmiştir.

4.1.3.3. Resimler

Sanatçı duyarlılığıyla yapılan resimler Claude Leon'a aittir. Kapaktaki resmin dışında diğer sayfalardaki resimler karakalem çalışmasıyla yapılmıştır. Kapakta bulunan resim ise renkli olup okuyucuda ilgi ve merak uyandıracak özelliklere sahiptir. Diğer sayfalarda kullanılan resimler içerikle uygunluk göstermekte, metnin bütünlüğünü sağlamaktadır. 52 sayfalık bir kitap olan "Kömürcü Çocuk"un 16 sayfasında resme yer verilmiştir. Kitapta yer alan resimler çocukların görsel beğenisine katkı sağlayacak ve resim yapma isteğini yükseltecek düzeydedir.

Şekil 3. Kömürcü Çocuk Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri

Yukarıda örnekleri verilen resimler (2017c), metnin anlaşılabilirliğini yükseltmektedir. Görsel okuma becerisini geliştirmek için çocuğa sunulabilecek olan bu farklı boyutlarda ve farklı açılardan çizilen resimler, çocukların çizilen nesnelere gerçek dünya ile ilişkilendirerek hayal dünyalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Resimlerdeki karakterlerin duygu durumları çok başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Bu durum çocuk okurun, karakterlerle empati kurarak duygusal zekasını geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.3.4. Yazı Tasarımı

Yapıtta, 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Kullanılan harfler, harf boyut ve biçimleri okunabilirlik açısından kitabın seslendiği yaş grubu seviyesine uygundur. Yapıtta çocukların harfleri çok rahat tanıyabileceği, gözü yormayacak bir yazı karakteri olan Times New Roman tercih edilmiştir.

4.1.3.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)

Yapıtta kullanılan görsel ve yazılar arasında uyum sağlanmış, satır aralarında yeteri kadar boşluklar bırakılmıştır. Ayrıca sayfaların görsel tasarımındaki özen, çocukların kısa sürede kitaba yoğunlaşmalarını ve kitapla aralarında sevgi bağının oluşumunu sağlayacak düzeydedir. Sayfa kenarlarında bırakılan yeterli boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlayarak sayfanın estetik niteliğini yükseltmektedir.

4.1.3.6. Konu

Yapıt, köyden kentte göçmüş bir ailenin yoksulluğa ve soğuğa karşı hayat mücadelesini konu edinmektedir. Ele alınan konu akla yakın ve inandırıcıdır. Olaylar, mantıklı bir gelişim izlemekte konu ile tutarlılık göstermektedir.

Ana karakter olan Dursun, okula gitmediği günlerde kömür toplamaya gitmektedir. Dursun, kömür toplayarak hem soğuk kış aylarına hazırlık yapmakta hem de ailesinin kömüre verecek parası olmadığı için ailesine destek olmaktadır. Yine bir sabah Dursun, annesi tarafından uyandırılır. Kahvaltısını yapan Dursun, kömür tenekesine uzunca bir ip bağlayıp kömür toplamak için yola koyulur. Kömür deposuna giderken bir yandan da hayal kurmayı sürdürür. Kentte taşınmadan önce dedesiyle kuzu güttüğü günleri hatırlar. Geçmişte yaşadığı günlere dalar gider. Hem dedesine

hem de Binboğalar'a karşı bir özlem duyar. Yoldan geçen bir arabanın korna sesiyle kendine gelen Dursun, önce bekçiyle ardından bir çöpçüyle karşılaşır. Kömür deposuna ulaşan Dursun, yola dökülen kömürleri toplamaya başlar. Bu arada bir aracın çarpması sonucu hastaneye kaldırılır ve hastanede hayatını kaybeder.

4.1.3.7. Ana Fikir

Öner, öyküsünde yoksulluğa ve umuda yer vermiştir. Konu ve ana fikir arasında güçlü bir ilişki kurularak ana fikir okura sezdirilmeye çalışılmıştır. Köyden kente göçmüş olan yoksul ailenin tek umudu hayalleridir. Hem annenin Dursun'un geleceği ile ilgili hayal kurması hem de Dursun'un çalışırken hayallere dalıp gitmesi, tüm zorluklara rağmen insanların hayal kurabileceğini, umutlarına sınıksız sarılabileceğini ortaya koymaktadır. Yapıtta, annenin ve Dursun'un hayalleri şu şekilde aktarılmıştır:

“Dursun düşünde düşler kuruyordu. İlkokulu bitiriyor; Pazarören'e, Köy Enstitüsü'ne gidiyordu. Öğretmen oluyordu. O da tüm öğretmen ağabeyleri gibi önce bir radyo alıyor, anasına işlemeli bir örtü diktiriyordu üstüne. (Öner, 2017c: 9)”

“Okuyacaktı Dursun'u, büyük adam olacaktı. Taksi tutup gideceklerdi köye yaz bahar aylarında. Dursun'a kahvaltı hazırlayacaktı her sabah. Köyün çocukları adını unutup 'Dursun öğretmenin anası.' diyeceklerdi ona. (Öner, 2017c: 16-17)”

4.1.3.8. Karakterler

Yapıtta, ele alınan karakterler: Dursun, anne, baba, bekçi, çöpçüdür. Bu karakterler yazar tarafından ustaca çizilmiştir. Özellikle ana karakter olan Dursun, çok iyi yapılandırılmış ve tüm gerçekliğiyle esere yansıtılmıştır. Ana karakter; köyden kente taşınmış yoksul bir ailenin oğludur. Tatillerde ailesine destek olmak için kömür toplamaktadır. Devingen ve açık bir karakter olan Dursun, her fırsatta hayal kuran kendine ait doğruları bulunan, haksızlıklara karşı cesurca kendini savunabilen iyi yürekli birisidir. Dursun, sadece kendi geleceğiyle ilgili hayaller kuran biri değil aynı zamanda çevresinde olanların da farkında olan bir karakterdir. Bir yandan ailesinin ekonomik sıkıntısına yardımcı olurken bir yan da etrafında bulunan güzellikleri gören, küçük şeylerle mutlu olmasını bilen birisidir.

Yapıtta, evrensel değerlerden olan sevgi ve merhamet, ana karakter aracılığıyla çocuk okurlara sezdirilmeye çalışılmıştır. Dursun'un kentin gürültüsünden, karanlığından dolayı en çok kuşlara acıması, kuşların rahatsız olmaması için tenekesini yerde sürüklemek yerine eline alması, çocuk okurlarda hayvan sevgisinin ve merhamet duygusunun oluşmasında oldukça etkilidir. Dursun'un dışındaki diğer karakterler anne, baba, bekçi ve çöpçü durağan ve kapalı karakterlerdir. Öykünün gidişatına çok fazla yön vermezler ve edilgen bir kişilik sergilerler.

4.1.3.9. Çatışmalar

Yapıtta, ele alınan konunun ilgi çekici olmasını sağlayan ve okunurluğu arttıran en belirgin çatışma kişi-doğa çatışmasıdır. Dursun'un, dedesine yazdığı mektupta ve geçen kışı hatırladığı bölümlerde kişi-doğa çatışması kendini göstermektedir:

“Ben okulum açılincaya dek kömür toplayacağım. Burası çok soğuk. Bizim ev çok soğuk. Tezek yok. Odun yok. Var ama paraynan. Kömürde paraynan. Hem de çok para imiş. Babam öyle söylüyor. Bizim paramız yok. (Öner, 2017c: 12)”

“Birden geçen kışı anımsadı. Çok zorlu geçmişti kış. Toplayıp bir köşeye yığıldığı kömürler azaldıkça inadına artmıştı soğuklar. Kaç kez buz tutmuştu camları. Dursun, buz tutan camlara tırnağı ile toplama çıkarma işlemleri yapmış, adını yazmıştı. Bir sabah uyandığında, yorganın dışında kalan ayakları uyuşmuştu da babası avcuna alıp uzun bir süre hohlayarak ısıtmıştı. (Öner, 2017c: 22)”

4.1.3.10. Çevre

Yapıtta, olaylar bir kente geçmektedir. Bu kent genellikle sisli, karanlık, kocaman gökdelenleri olan, gürültülü caddeleriyle insanların yüreğine korku salan bir yerdir. Yazar, birçok eserinde olduğu gibi insanların hem yoksulluğa hem de doğaya karşı verdiği zorlu mücadeleleri başarılı bir şekilde eserine yansıtmıştır. Karakterlerin içinde yaşadığı çevre kişilikleri üzerinde de etkili olmuştur.

Yazarın, abartılı olmayan betimlemeleri hem olayların geçtiği mekânları hem de karakterleri okuyucunun zihninde kolayca canlandırmaktadır. Ayrıca, yapıtta yazarın çocukluğunun geçtiği mekânlara da yer verilmiştir. Binboğa Dağları sıklıkla öyküde dile getirilmiştir:

“Dedesini de gün batımında Binboğa Dağları’na böyle bakardı. Ellerini tıpkı böyle siper ederdi gözlerine. Binboğalar’a dinler gibi bakardı dedesini. (Öner, 2017c: 29)

Özliyordu dedesini, Binboğalar’ı, köyünü. Tenekesinin cızırtılı sesi bir Avşar bozlağı ya da uzun havası gibi geliyordu kulağına. Kaldırım taşları bozdu bu kez de bir ağıt olurdu. Dursun’u alır, taaa Binboğa eteklerine götürürdü. (Öner, 2017c: 39)”

Yapıtta yaşanan olaylar başlangıçtan sona doğru bir zaman dilimi içerisinde anlatılmıştır. Sık sık ana karakter olan Dursun geçmişe gitmekte, dedesiyle geçirdiği anılarına da yer vermektedir.

4.1.3.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Öner’in (2017c), kaleme aldığı bu yapıtında çocuk okurların çok kolay anlayabileceği sade, açık ve anlaşılır dil kullanmıştır. Çocuğa göreliği göz ardı etmeyen yazar, devrik cümleler kurarak anlatımına şiirsel bir hava katmıştır. Ayrıca sayfalar arasında “Uzaktı gideceği yer. Çok uzak. Yürümeliydi. Yürüdü Dursun.” İfadesinin kullanılması bu havayı daha da arttırmıştır. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösteren yazar, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatımı tercih etmiştir. Öykü, konusu gereği yerel söyleyişi bünyesinde barındırmaktadır. Yapıtta, çocukların anlamını bildiği sözcüklerin yanında, metnin anlamından yola çıkarak bulabileceği sözcük ve sözcük öbeklerine yer verilmiştir. Yapıt; seslendiği yaş grubuna, ana dilinin incelikleri sezdirecek ve çocukların dilsel gelişimlerine katkı sağlayacak başarıya ve estetiğe sahiptir. Yapıtta, devrik cümlelerin yanında; ana dilimizin incileri olan deyimler, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları kullanılmıştır:

4.1.3.12. Deyimler

Kömürcü Çocuk’ta tespit edilen deyimler ve bu deyimlerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 11’de sunulmuştur:

Tablo 11. Kömürcü Çocuk'ta Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	Adam olmak	2
2.	Alıp başını gitmek	1
3.	Başına bir iş gelmek	1
4.	Boca etmek	1
5.	Boyun eğmek	1
6.	Dile getirmek	1
7.	Düş görmek	1
8.	Göz göze gelmek	2
9.	Gözlerini dikmek	1
10.	Gözüne kestirmek	1
11.	Hayal kurmak	3
12.	İç geçirmek	1
13.	İki dere bir arada kalmak	1
14.	Karşısına dikilmek	1
15.	Kulak vermek	1
16.	Kusura bakmamak	1
17.	Kuşkuya düşmek	1
18.	Pusuya yatmak	1
19.	Sır vermek	1
20.	Tepeden tırnağa süzmek	1
21.	Tozu dumana katmak	1
22.	Umutunu kesmek	1
23.	Uykusu kaçmak	1
24.	Yitip gitmek	2
25.	Yola koyulmak	3
26.	Yolunu gözlemek	1
27.	Yüreğine dert olmak	1
28.	Yüreğine korku salmak	2
29.	Yüzünü buruşturmak	1
Toplam		37

Tablo 11’de görüldüğü üzere, Kömürcü Çocuk adlı öyküde, toplamda 37 deyim tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 29 deyim yer aldığı öyküde “adam olmak (2), göz göze gelmek (2), hayal kurmak (3), yitip gitmek (2), yola koyulmak (3), yüreğine korku salmak(2)” deyimleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu deyimlerin dışındaki deyimler birer kez kullanılmıştır. Öyküde yer alan deyimlerin birçoğu (boyun eğmek, kulak vermek, umunu kesmek vd.) mecaz anlamda kullanılarak cümlelere anlatım güzelliği ve özgünlüğü katılmıştır. Deyimlerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Dursun yüzünü buruşturdu. (Öner, 2017c: 7)
- Kadın öylece durup kulak verdi oğluna. (Öner, 2017c: 7)

- **İç geçirdi.** (Öner, 2017c: 7)
- **Dursun, düş görmeyi sürdürdü yine.** (Öner, 2017c: 7)
- **Vızıldayan arılar gibi inleyerek yitip gidiyorlardı Keklikoluk'tan öte...** (Öner, 2017c: 9)
- **Dursun, düşünde hayal kuruyordu.** (Öner, 2017c: 9)
- **Çay kaşığının şingirtısı uykusunu kaçırdı.** (Öner, 2017c: 11)
- **İki kaşık toz şekeri içine boca edip önüne sürdü.** (Öner, 2017c: 11)
- **Göz göze geldi anası ile, gülümsedi.** (Öner, 2017c: 11)
- **'Sen oku, adam ol.'** diyor. (Öner, 2017c: 14)
- **Tenekeye uzunca bir ip bağlayıp yola koyuldu.** (Öner, 2017c: 16)
- **Okuyacaktı Dursun'u, büyük adam olacaktı.** (Öner, 2017c: 16)
- **Çamurlu, daracık sokaklarda yitip gitti.** (Öner, 2017c: 19)
- **Bronzdan anıtları, gürültülü caddeleri ile insanın yüreğine korku salardı.** (Öner, 2017c: 21)
- **Sonbaharla birlikte alır başını giderdi kuşlar.** (Öner, 2017c: 21)
- **Hala bu kentten umudunu kesmemiş bir öbek kuş tünemişti bir ağacın üstüne.** (Öner, 2017c: 21)
- **Gün doğmadan yola koyulması gerekiyordu Dursun'un.** (Öner, 2017c: 22)
- **Tel örgüleri geçerek kömür çalması gerektiğinde bir korku salardı yüreğini.** (Öner, 2017c: 22)
- **Anası için ağlıyor, dedesi sağlığından kuşkuya düşüyordu.** (Öner, 2017c: 23)
- **Allah verede başına bir iş gelmese,** diyordu. (Öner, 2017c: 23)
- **'Gelirken bana kuş lastiği de getirir mi ola?'** diye hayaller kuruyordu. (Öner, 2017c: 23)
- **Dede, gözlerini Binboğalar'a dikip kuşkularını dile getiriyordu türkülerinde.** (Öner, 2017c: 23)
- **Sen ölürsen yüreğime dert olur.** (Öner, 2017c: 23)
- **Bir iş hanının duldasına sığınmış bekçi ile göz göze geldi.** (Öner, 2017c: 26)
- **Yola koyuldu.** (Öner, 2017c: 28)
- **Dosttur dağlar, sır vermez.** (Öner, 2017c: 29)
- **Baş eğmedik, boyun eğmedik.** (Öner, 2017c: 31)

- Çöpçü, çipli çipli gözlerini kısıp **tepeden tırnağa süzdü** Dursun' u. (Öner, 2017c: 32)
- **İki derede bir arada kaldık.** (Öner, 2017c: 35)
- İşini bırakan çöpçü süpürgeyle farası kapıp **tozu dumana kattı.** (Öner, 2017c: 37)
- **Kusura bakma, dedi.** (Öner, 2017c: 37)
- Hem yürümek hem **hayal kurmak** sanki yolunu kısaltıyordu Dursun' un. (Öner, 2017c: 39)
- ... tıka basa kömür yüklü bir arabayı **gözüne kestirdi.** (Öner, 2017c: 42)
- Dursun, irice bir kömürü kapmıştı ki bir çocuk **dikildi karşısına.** (Öner, 2017c: 42)
- Dursun avını kollayan bir tazi gibi **pusuya yattı.** (Öner, 2017c: 46)
- 'Kaç gün **yollarını gözledim** oğul!' dedi çöpçü. (Öner, 2017c: 49)"

4.1.3.13. İkilemeler

Kömürcü Çocuk'ta tespit edilen ikilemeler ve bu ikilemelerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 12'de sunulmuştur:

Tablo 12. Kömürcü Çocuk'ta Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı

Sıra	İkilemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Ağır ağır	3
2.	Bata çıka	1
3.	Baş başa	1
4.	Belli belirsiz	1
5.	Birer birer	1
6.	Bol bol	1
7.	Boydan boya	1
8.	Buruştura kırıştıra	1
9.	Çıglık çıglığa	1
10.	Çipli çipli	1
11.	Dalga dalga	1
12.	Göz göze	2
13.	Ilık ılık	1
14.	İçin için	1
15.	Kendi kendine	3
16.	Kırış kırış	1
17.	Sıkı sıkı	1
18.	Soluk soluğa	1
19.	Süslü püslü	1
20.	Tangur tungur	1
21.	Tıka basa	1
22.	Uzun uzun	3
23.	Ürkek ürkek	1
24.	Üzgün üzgün	1
25.	Yarı yarıya	1
26.	Yarım yamalak	1
Toplam		33

Tablo 12’de görüldüğü üzere Kömürcü Çocuk adlı öyküde, toplamda 33 ikileme grubunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 26 ikileme grubunun yer aldığı öyküde “ağır ağır (3), göz göze (2), kendi kendine (3), uzun uzun (3)” ikilemeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu ikileme grubunun dışındaki ikilemeler birer kez kullanılmıştır. İkileme gruplarının kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Duvara doğru dönüp yorganı **sıkı sıkı** başına çekti. (Öner, 2017c: 7)
- Anlamsız, **yarım yamalak** sözcükler mırıldandı. (Öner, 2017c: 7)
- Kadın onu düşleriyle **baş başa** bırakıp mutfağa geçti. (Öner, 2017c: 7-9)
- **Bol bol** öksürdü. (Öner, 2017c: 10)
- **Ağır ağır** çıktı yataktan. (Öner, 2017c: 11)
- **Göz göze** geldi anası ile, gülümsedi. (Öner, 2017c: 11)
- **Kendi kendine**, “Dedemin türküleri daha güzeldi.” dedi. (Öner, 2017c: 11)
- ‘Cebimde unutmuşum kömüre giderken; karardı, buruştu, **kırış kırış** oldu.’ (Öner, 2017c: 12)
- **Ağır ağır** okumaya başladı. (Öner, 2017c: 12)
- Çamurlu yolda **bata çıka** karanlığa daldı gitti. (Öner, 2017c: 17)
- Dursun, ipe bağladığı tenekesini **tangur tungur** sürükleyerek... (Öner, 2017c: 19)
- **Çıglık çıglığa** bağırsırlardı. (Öner, 2017c: 21)
- Babasının Çukurova’dan dönüşünü anımsadı **yarım yamalak**. (Öner, 2017c: 23)
- Anası **için için** ağlıyor, dedesi sağlığından kuşkuya düşüyordu. (Öner, 2017c: 23)
- Bir iş hanının duldasına sığınmış bekçi ile **göz göze** geldi. (Öner, 2017c: 26)
- Dursun, adını yeni bellediği portakalı yüzünü **buruştura kırıştıra** yedi. (Öner, 2017c: 26)
- Alıp **ürkek ürkek** bir güvercin tutar gibi... (Öner, 2017c: 26-27)
- Dede susup **uzun uzun** baktı Binboğalar’ a. (Öner, 2017c: 31)
- Gözlerinden **belli belirsiz** iki damla yaş döküldü yanaklarına. (Öner, 2017c: 31)

- Çöpçü, **çipli çipli** gözlerini kısıp tepeden tırnağa süzdü Dursun 'u. (Öner, 2017c: 32)
- **Uzun uzun** öksürmeye başladı. (Öner, 2017c: 35)
- **Türkü dalga dalga** yayıldı çevreye. (Öner, 2017c: 37)
- Dursun' dan ürküp kaçışan kuşlar, **birer birer** gelip... (Öner, 2017c: 37)
- Bekçi düdüğünü **uzun uzun** öttürdü ağaran gökyüzüne doğru. (Öner, 2017c: 37)
- Yaşlı çöpçü **üzgün üzgün** baktı Dursun 'a. (Öner, 2017c: 37)
- **Süslü püslü** tablasını katırına yükler, salınır dururdu Pazar yerinde. (Öner, 2017c: 39)
- **Suluk soluğa** kalıncaya dek koştu. (Öner, 2017c: 40)
- **Tıka basa** kömür yüklü bir arabayı gözüne kestirdi. (Öner, 2017c: 42)
- Dursun, yolu **boydan boya** kesen yeni açılmış bir çukur gördü. (Öner, 2017c: 45)
- Birkaç arabadan düşen kömürle **yarı yarıya** dolmuştu teneke. (Öner, 2017c: 45)
- Bir yaprak gibi **ağır ağır** düştü yere. (Öner, 2017c: 46)
- **Ilık ılık** bir şeyler yayıldı boynundan bedenine. (Öner, 2017c: 46)
- Çöpçü her sabah alaca karanlıkta, **kendi kendine** söyledi türküsünü. (Öner, 2017c: 49)
- 'Hep **kendi kendime** söyledim türkülerimi.' (Öner, 2017c: 49)"

4.1.3.14. Yansıma Sözcükler

Kömürcü Çocuk'ta tespit edilen yansıma sözcükler ve bu sözcüklerin öyküdeki kullanıl sıklığı Tablo 13'te sunulmuştur:

Tablo 13. Kömürcü Çocuk'ta Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Cızırtı	2
2.	Çınlamak	2
3.	Gürültü	2
4.	Hohlamak	2
5.	Şingirtı	1
Toplam		9

Tablo 13'te görüldüğü üzere Kömürcü Çocuk adlı öyküde, toplamda 9 yansıma sözcüğün kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 5 yansımanın yer aldığı öyküde “cızırtı (2), çınlamak (2), gürültü (2), hohlamak (2)” yansımaları birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu yansıma sözcüklerin dışındaki yansımalar birer kez kullanılmıştır. Yansıma sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “**Homurdanarak** tumdu yatağa. (Öner, 2017c: 7)
- *Anlamsız yarım yamalak sözcükler **mırıldandı**. (Öner, 2017c: 7)*
- ***Vızıldayan** arılar gibi inleyerek yitip gidiyorlardı Keklikoluk'tan öte... (Öner, 2017c: 9)*
- *Ana, çayı **şırıldatarak** doldurdu. (Öner, 2017c: 11)*
- *Çay kaşığının **şingurtısı** uykusunu kaçırdı. (Öner, 2017c: 11)*
- *Dursun'un **gürültüyle** yaklaştığını görünce seslerini kesip birbirlerine sokuldular. (Öner, 2017c: 21)*
- *Birden bir araç geçti **gürültüyle**. (Öner, 2017c: 22)*
- *Ağzına götürüp **hohladı**. (Öner, 2017c: 22)*
- *... babası avucuna alıp uzun bir süre **hohlayarak** ısıtmıştı. (Öner, 2017c: 22)*
- *Tekdüze bir **cızırtı** izlemeye başladı onu. (Öner, 2017c: 23)*
- *Sesinden kulakları **çınladı**. (Öner, 2017c: 28)*
- *Tenekesinin **cızırtılı** sesi bir Avşar Bozlağı ya da uzun hava gibi geliyordu kulağına. (Öner, 2017c: 39)*
- *Sesi koridorları **çınlattı**. (Öner, 2017c: 51)”*

4.1.3.15. Pekiştirme Sözcükler

Kömürcü Çocuk'ta tespit edilen pekiştirme sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklığı Tablo 14'te sunulmuştur:

Tablo 14. Kömürcü Çocuk'ta Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Pekiştirme Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Kapkara	1
2.	Koskocaman	1
3.	Sımsıcak	1
4.	Upuzun	1
Toplam		4

Tablo 14'te görüldüğü üzere, Kömürcü Çocuk adlı öyküde toplamda 4 pekiştirme sözcük tespit edilmiştir. Sözcüklerin ilk hecelerine [m, p, r, s] seslerinin getirilerek yapılan pekiştirmeler, cümlelerde tekrar etmemiş birer kez kullanılmıştır. Pekiştirme sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Kömür tozuyla **kapkara** olmuş ellerini uzattı musluğun altına. (Öner, 2017c: 11)
- **Koskocaman** gökdelenleri, bronzdan anıtları, gürültülü caddeleri... (Öner, 2017c: 21)
- **Upuzun** uzandı yatağa sonra. (Öner, 2017c: 24)
- Anası **sımsıcak** tarhanalar pişirdi. (Öner, 2017c: 24)”

4.1.3.16. Söz Sanatları

Kömürcü Çocuk öyküsünde varlıklar arasında çeşitli benzerlik ilişkileri kurulmuştur. Öyküde benzetme (teşbih) sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “İnce, bıçakla çizilmiş gibi bir gülücük yerleşti dudaklarına. (Öner, 2017c: 7)
- Uyku denen o dipsiz kuyuya daldı. (Öner, 2017c: 7)
- Vızıldayan arılar gibi inleyerek yitip gidiyorlardı Keklikoluk'tan öte... (Öner, 2017c: 9)
- Sarımsıcak bedenini sarartmış dal gibi inceltmişti onu. (Öner, 2017c: 24)
- Zincire bağlı düdük bekçinin parmağına bir yılan gibi sarılıyordu. (Öner, 2017c: 26)
- Bir kediyi okşar gibi sevdi. (Öner, 2017c: 28)
- Dursun'un yüreciği bir serçe gibi çarptı sevinçten. (Öner, 2017c: 45)
- Dursun avını kollayan bir tazı gibi pusuya yattı. (Öner, 2017c: 46)

- *Ok gibi fırladı yola Dursun. (Öner, 2017c: 46)*
- *Bir yaprak gibi ağır ağır düştü yere. (Öner, 2017c: 46)”*

Öyküde bazı kavramlar olduğundan daha büyük veya daha küçük gösterilerek abartmaya (mübalağa) yer verilmiştir. Abartma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Türkü, Binboğalar’ı aşar; taaa Çukurova’ya, Urfa’ya, Diyarbakır’a ulaşırdı sanki. (Öner, 2017c: 10)*
- *Sesi o odayı da, o koridorları da, o kenti de aştı; taaa Binboğalar’a ulaştı. (Öner, 2017c: 51)”*

Öyküde insan dışı varlıklara insan özelliğinin yüklenerek kişileştirme (teşhis) sanatına yer verilmiştir. Kişileştirme sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Sonbaharla birlikte alır başını giderdi kuşlar. (Öner, 2017c: 21)*
- *Ağaçlar sessiz, sokaklar sessiz kalırdı. (Öner, 2017c: 21)*
- *Hala bu kentten umudunu kesmemiş bir öbek kuş tünemişti bir ağacın üstüne. (Öner, 2017c: 21)”*

4.1.4. Portakal Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde Öner’in (2017ç), Can Çocuk Yayınları tarafından basılan “Portakal” adlı yapıtın 16. basımı inceleme konusu yapılmıştır. Yapıtın biçim ve içerik özellikleri şu şekildedir:

4.1.4.1. Kapak Tasarımı

Kapak tasarımı, çocuğun ilgisini çekecek ve okuma isteğini arttıracak estetiğe sahiptir. Karton kapağın ön yüzünde öykünün başkahramanları İzbat ve Aşır yer almaktadır. Renkli görsel, başkahramanların dostluğunu duyumsatmakta aynı zamanda metnin içeriği hakkında bilgi vermektedir. Mevsimin kış olması ve karın yağması da yapıtın içeriği hakkında okura ipucu vermektedir. Bu nedenle çocuk, okuyacağı metne yönelik hazırlık yapabilmekte, tahminler yürütebilmektedir. Ayrıca kapağın ön yüzünde yazarın ve kitabın ismi de yer almaktadır.

Yapıtın arka kapağında ise kitap hakkında kısa bir tanıtım yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda yapıtın içeriği hakkında duygusal ifadeler kullanılmıştır. Kahramanla-

rın, yaşadıkları yoksul dağ köyünün tüm olanaksızlıklarına karşın; düşlerinden ve özlemlerinden bahsedilmiştir. Kapaktaki görsel ve yazılar belirgin şekildedir. Eksik veya abartılı bir tasarım unsuru bulunmamaktadır.

4.1.4.2. Boyutlar

Yapıt, 12,5x19,5 cm boyutlarında ve 45 sayfadan oluşmaktadır. Yapıt, hacim ve ağırlığı sebebiyle kitaplık oluşturma düzenine uygundur. Ayrıca çocukların çok rahat taşıyabileceği, istedikleri zaman açıp okuyabileceği şekilde düzenlenmiştir.

4.1.4.3. Resimler

Sanatçı duyarlılığıyla yapılan resimler Mustafa Delioğlu'na aittir. Ön ve arka kapaktaki resimlerin dışında diğer sayfalardaki resimler karakalem çalışmasıyla yapılmıştır. Kapağın ön yüzünde bulunan resim ise renkli verilmiş olup okuyucuda ilgi ve merak uyandıracak özelliklere sahiptir. Diğer sayfalarda kullanılan resimler içerikle uygunluk göstermekte, metnin bütünlüğünü sağlamaktadır. 45 sayfalık bir yapıt olan "Portakal"ın 24 sayfasında resme yer verilmiştir.

Şekil 4. Portakal Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri

Yukarıda örnekleri verilen resimler (2017ç), çocukların psikolojisine ve yaş düzeyine uygun, görsel beğenisine katkı sağlayacak ve resim yapma isteğini yükseltecek düzeydedir. Farklı boyutlarda ve farklı açılardan çizilen resimler, çocukların çizilen nesnelere gerçek dünya ile ilişkilendirerek hayal dünyalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır.

4.1.4.4. Yazı Tasarımı

Yapıtta, 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Kullanılan harfler, harf boyut ve biçimleri okunabilirlik açısından kitabın seslendiği yaş grubu seviyesine uygundur. Yapıtta çocukların harfleri çok rahat tanıyabileceği, gözü yormayacak bir yazı karakteri olan Times New Roman tercih edilmiştir.

4.1.4.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)

Yapıtta kullanılan görsel ve yazılar arasında uyum sağlanmış, görsellerle yazılar bir arada kullanılmıştır. Bu sayede görsel metnin anlaşılmasında daha da etkili hale getirilmiştir. Satır aralarında yeteri kadar boşluklar bırakılmıştır. Sayfa kenarlarında bırakılan yeterli boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlayarak sayfanın estetik niteliğini yükseltmektedir.

4.1.4.6. Konu

Öykü; kaynağını köy yaşamından ve yoksulluktan almaktadır. Öner'in birçok eserinde olduğu gibi köy yaşamı, insanların doğayla ve yoksullukla mücadelesi bu yapıtta da işlenmiştir. Konu, inandırıcı ve çocuğun içinde yaşadığı kültürel ortama uygun biçimde sunulmuştur. Günlük hayattan olan kahramanlar ve olaylar tüm gerçekliğiyle kendini hissettirmektedir. Etkileyici bir konusu olan yapıtta yoksul iki arkadaşın portakal hayali kurmaları, umutlarını portakala bağlamaları ve bu uğurda fedakârlık yapmaları, Behrengi'nin (2016) Bir Şeftali Bin Şeftali adlı eserini akla getirmektedir. Film tadındaki bu öyküde, yoksulluk, zorlu kış gibi çeşitli olanaksızlıklara karşın, sınımsız dostluğa, büyük düşlere ve özlemlere yer verilmiştir.

İzbat, yoksulluk içerisinde doğmuş bir çocuktur. En yakın arkadaşı Aşir'dir. Aşir ile çok iyi bir arkadaşlıkları vardır. Her ikisi de aynı anda okula başlayıp aynı anda hastalanırlar ve suççeği çıkarırlar. Aşir, iyi beslenebildiği için kısa sürede hastalığı atar ama İzbat, iyi beslenemediği için günler sonra iyileşir. Her iki arkadaşın yaramazlıkları günden güne artar ama dostlukları hiçbir zaman bozulmaz. Yine zorlu bir kış ayında İzbat'ın kız kardeşi hastalanır. Doktoru olmayan dağ köyünde çocuk bir türlü iyileşemez ve günlerce ağlar. Bu duruma dayanamayan İzbat, dedesinin hep anlattığı portakalın peşine düşer. Portakalı bulduğunda kardeşinin iyileşeceğini düşünür. Yanına en yakın arkadaşı Aşir'i de alarak portakal bulmak için yola koyulur.

Yol boyunca iki İzbat ve Aşir portakalı bulduktan sonra ne yapacaklarını hayal eder, düşler kurarlar. İki arkadaş, araçların geçtiği bir yere vardıklarında saklanıp araçların kaza yapmalarını beklerler. Ancak araçlar bir türlü çarpışmaz. Hâlâ bir umutla bekleyen iki arkadaş soğuğa dayanamaz ve gökyüzünden portakal yağdığını hayal ederek gözlerini yumarlar.

Özeti sunulan ‘Portakal’ düşle gerçekliğin buluştuğu bir yapıttır. Çocukluk da düşle gerçekliğin birlikte yürüdüğü bir çağ olduğu için yapıtı çocuğa yaklaştırmaktadır. Bu sayede çocuk; düş kurma, okurken eğlenme gibi fırsatları bir arada bulabilmektedir.

4.1.4.7. Ana Fikir

Öykünün, ana fikri umut ve hayal kurma üzerinedir. Ana fikir okura, doğrudan bilgi ve öğüt vermek yerine ana karakterler aracılığıyla sezdirilmeye çalışılmıştır. İnsanı hayata bağlayan, mutlu eden hayal ve umutlarıdır, mesajı ana fikir olarak sunulmuştur. Bunun yanında öyküde birçok yardımcı iletiye de yer verilmiştir:

- İnsanlar küçük şeylerle de mutlu olabilir.
- Kış ayları yoksul insanları olumsuz etkilemektedir.
- İnsan yeri geldiğinde sevdikleri için fedakârlık yapabilmelidir.
- Zorlamayla yaptırılan işler sonuca ulaşmaz.
- Yoksulluk utanılacak ya da alay edilecek bir durum değildir.

4.1.4.8. Karakterler

Öyküde, ‘İzbat, Aşir, Baba, Kiraz, Asmin, Dede, Öğretmen, köy halkı’ gibi karakterlere yer verilmiştir.

Ana karakterler olan İzbat ve Aşir, yedikleri, içtikleri ayrı gitmeyen; aynı dönemde doğmuş çok iyi iki dosttur. Hastalanırken bile birlikte hastalanmışlar ve birlikte iyileşmişlerdir. Birçok yaramazlık yapmışlar ama hiçbir zaman birbirlerini ele vermemişlerdir. Ana karakterlerden biri olan İzbat, yoksulluk içinde doğmuş; doğumu beklenen ama için için istenmeyen bir çocuktur. Aşir ise İzbat’a göre biraz daha

iyi şartlarda olan, daha iyi beslenebilen bir çocuktur. Aşir ve İzbat'ın içinde bulunduğu ortam kişiliklerine de yansımıştır. Yoksulluk ana karakterlerin hayalleri de yönlendirmektedir. Her iki karakterin portakal hayali kurması, kurdukları portakalı satarak çok para kazanmayı hayal etmeleri, hatta bir portakal bahçesine sahip olmayı düşlemeleri bu durumu açıkça ortaya koymaktadır:

“Yeriz... Yeriz portakalları. Kalanını satarız... Üç portakala bir paket tütün alırız sana İzbat. Dört portakala bana bir kuş lastiği... On portakala lastik ayakkabı... Hayır, hayır çizme... Kuruturuz elimizde kalanları. Toprağa gömeriz. Yazın harman zamanı satarız onları da. Çerçiye beş portakal versek bir çakı vermez mi?”

'Verir.'

'Çekirdeklerini dikeriz.'

'Dikeriz.'

'Koskoca bir portakal bahçemiz olur.'

'Olur.' (Öner, 2017ç: 40)”

Ana karakter olan İzbat ve Aşir, devingen ve açık karakterlerdir. Öykünün gi-dişatını yönlendiren ana karakterler köyde yaşayan, tüm olanaksızlıklara rağmen hayal kurmayı ve umut etmeyi bırakmayan kişilerdir. Ana karakterlerin tüm gerçekliğiyle ortaya konulması, aynı zaman çocuk yaşta olmaları, okurla ana karakterler arasında kolay özdeşim kurulmasını sağlamaktadır. İzbat ve Aşir'in dışındaki diğer bir karakter Baba'dır. Baba, öyküde çok aktif rol almayan, İzbat'ın doğumuyla daha da suskunlaşmış birisidir. Kiraz ise İzbat'ın annesidir. Kiraz, çocuğun iyileşmesini isteyen bunu için çırpınan, umudunu portakala bağlayan ama elinden de bir şeyler gelmeyen bir karakterdir. Aşir'in annesi Asmin ise yardımsever bir komşudur. Kiraz'ın sütü olmadığı dönemlerde İzbat'ı emziren ve İzbat'a sütanneliği yapan birisidir. Dede; dilinden portakalı düşürmeyen, her daim portakal ve onun şifasından bahsedilen bir karakterdir. Öğretmen, köy çocuklarının okula gelmesi ve okuması için uğraşan idealist bir karakterdir. Ancak o da zorlu kışa yenilmiş, çocukların okula gelmemesi üzerine okulu kapatmak zorunda kalmış bir karakterdir. Kısacası İzbat ve

Aşir'in dışındaki karakterler, yardımcı karakterlerdir. Öykünün gidişatına çok fazla yön vermeyen durağan ve kapalı karakterlerdir.

4.1.4.9. Çatışmalar

Öyküde, ele alınan konunun ilgi çekici olmasını sağlayan ve okunurluğu arttıran çeşitli çatışmalara yer verilmiştir. Öyküde yer alan en belirgin çatışma kişi-doğa çatışmasıdır. Bununla birlikte kişi-kişi çatışmasının da örnekleri vardır. Kitapta yer alan çatışmalar çocuğun doğasına uygundur. İdeolojik ve abartılı çatışmalara yer verilmemiştir. Öyküde yer alan çatışmalar şu şekilde sıralanabilir:

a) Kişi-Kişi Çatışması:

Öyküde yer alan kişi-kişi çatışmasına verilebilecek en belirgin örnekler, Anne'nin Baba ile olan çatışmasıdır.

- “ ‘Şoseye bir atlı çıkarsak... Gelip geçen kamyonlara yalvarsak.’ diye onayladı dedesini Hece.
- ‘Oturun oturduğunuz yerde!’ diye kesti tartışmaları İzbat’ın babası. ‘İş çıkarmayın başıma benim.’ (Öner, 2017ç: 15)”

b) Kişi-Doğa Çatışması:

Öyküde, kış mevsiminin zorlu şartları, insanların yoksulluğun yanında kışla da mücadele etmeleri kişi-doğa çatışmasına örnek gösterilebilir:

- “Kış geldi. Dağların kürkü, yoksulun kefeni kış. Kış geldi. Yokluk, yoksulluk geldi. Çiğ korkusu ve suskunluk sardı tüm köyü. Bir de kurtlar. (Öner, 2017ç: 29)
- Birbirlerine sokulup beklediler. ‘Üşüdüm.’ dedi Aşir. İzbat, eldiveninini tekini çıkartıp uzattı ona. ‘Al.’ dedi. ‘Al, tak eline. Öteki elini de cebine sok.’ Söyleneni yaptı Aşir. Yine de içinin titremesi geçmedi. (Öner, 2017ç: 43)”

4.1.4.10. Çevre

Öyküde, karakterlerin etkileşim içerisinde olduğu çevre çocuk okur için önemli bir yaşam kaynağı olma özelliği taşımaktadır. Karakterlerin kişiliğini şekillendiren kültürel ortam başarılı bir şekilde esere yansıtılmıştır. Baba'nın ve Kiraz'ın yoksulluk karşısında çaresiz kalmaları, köy halkının zorlu kış ayı sebebiyle gergin olması bir yandan da insanların umutlarını hayallere bağlaması içinde buldukları çevre sebebiyledir. Olaylar yoksul bir dağ köyünde geçmektedir. Öner'in dağ özlemi bu yapıtta da kendini göstermektedir. Karakterlerin kişiliğini şekillendiren dağlar, yapıtta şu şekilde anlatılmıştır:

“Allah bu dağları yaratırken dağlar ağlaştılar. Bizi böyle yüce, böyle sarp, böyle dik yaratma, diye yalvardılar... Kimse konmaz bize, dediler. Biz bu dağlara konduk, dağlar şenlendi. Ağıdı kesip çiçeğe durdu yamaçları, ota, sümbüle durdu. Ayıya in, cerene siper, koyuna kuzuya otlak, bizlere yaylak oldu dağlar. Yurt oldu, mezar oldu. (Öner, 2017ç: 15-16)”

Öyküde yer alan betimlemeler çocuk okurların zihninde kolay canlanacak bir şekilde, çok ayrıntıya girmeden tasvir edilmiştir:

“Sen de bin kilo, ben diyeyim iki bin kilo portakal yerlere saçılmış. Apak yerlere, karların üstüne... Altın toplar gibi şavkır dururlarmış öylece... Kemo çobandır, görmemiştir, tanımazdır portakalı. (Öner, 2017ç: 34)”

Kış mevsiminde yaşanan olaylar başlangıçtan sona doğru bir zaman dilimi içerisinde anlatılmıştır. İzbat'ın doğumu ile başlayan olaylar, iki arkadaşın portakal için yollara düşmesi ve yağın altında gözlerini kapamasıyla son bulmuştur.

4.1.4.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Öner'in (2017ç), kaleme aldığı bu yapıtta çocuk okurların çok kolay anlayabileceği sade, açık ve anlaşılır dil kullanılmıştır. Çocuğa göreliği göz ardı etmeyen yazar, devrik cümleler kurmuştur. Her ne kadar çocuk kitaplarında devrik cümlelere yer verilmemesi gerekse de Öner'in bu tutumu anlatımına şiirsel bir hava katmıştır. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösteren yazar, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatımı tercih etmiştir. Portakal adlı öykü

konusu gereği köy yaşamına dair birçok sözcük ve söz öbeğini bünyesinde barındırmaktadır. Yapıtta, çocukların anlamını bildiği sözcüklerin yanında, metnin anlamından yola çıkarak bulabileceği sözcük ve sözcük öbeklerine yer verilmiştir. Yapıt; seslendiği yaş grubuna, ana dilinin incelikleri sezdirecek ve çocukların dilsel gelişimlerine katkı sağlayacak başarıya ve estetiğe sahiptir. Yapıtta, devrik cümlelerin yanında; ana dilimizin incileri olan deyimler, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları kullanılmıştır.

4.1.4.12. Deyimler

Portakal'da tespit edilen deyimler ve bu deyimlerin kullanım sıklığı Tablo 15'te sunulmuştur:

Tablo 15. Portakal'da Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	Ağzı açık kalmak	1
2.	Ağzını açmak	1
3.	Alıp başını gitmek	3
4.	Allak bullak olmak	2
5.	Anlamazlıktan gelmek	1
6.	Ayağa kalkmak	3
7.	Baş edememek	1
8.	Başına dikilmek	1
9.	Başına iş çıkarmak	1
10.	Bildiğini okumak	1
11.	Boşa çıkmak	1
12.	Boşa gitmek	1
13.	Boyun eğmek	1
14.	Cevap vermek	1
15.	Çocuk düşürmek	1
16.	Ders almak	1
17.	Destek olmak	1
18.	Dik dik bakmak	1
19.	Dil dalaşı yapmak	1
20.	Dil dökmek	1
21.	Dilinden bal akmak	1
22.	Ele vermek	1
23.	Göresi gelmek	1
24.	Göz kulak olmak	1
25.	Gözü kesmemek	1
26.	Gözü takılmak	1
27.	Gözünü alamamak	1
28.	Gözünü dikmek	1
29.	Gün saymak	1
30.	Gün yüzü görmemek	1
31.	Hasret çekmek	1
32.	İçi gitmek	1
33.	İçi kararmak	1
34.	İçi titremek	1
35.	İçi yanmak	1
36.	İçtikleri su ayrı gitmemek	1
37.	İşin içinden çıkmak	1
38.	Kendini avutmak	1
39.	Korku salmak	1
40.	Okuyup üflemek	1
41.	Ortalığı birbirine katmak	1
42.	Soluğu kesilmek	1
43.	Soluksuz dinlemek	1
44.	Yollara düşmek	1
45.	Yorgan döşek yatmak	1
46.	Yorgun düşmek	1
47.	Yüreği cız etmek	1
48.	Yüreği el vermemek	1
49.	Zaman kazanmak	1
Toplam		54

Tablo 15’te görüldüğü üzere Portakal adlı öyküde, toplamda 54 deyim tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 49 deyim yer aldığı öyküde “alıp başımı gitmek (3), allak bullak olmak (2), ayağa kalkmak (3)” deyimleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu deyimlerin dışındaki deyimler birer kez kullanılmıştır. Öyküde yer alan deyimlerin birçoğu (boyun eğmek, dilinden bal akmak, içi yanmak vd.) mecaz anlamda kullanılarak cümlelere anlatım güzelliği ve özgünlüğü katılmıştır. Deyimlerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- **“İçtikleri su bile ayrı gitmezdi.** (Öner, 2017ç: 7)
- *Anası Kiraz, tüm çabalarına karşın düşüremedi bu istenmeyen çocuğunu.* (Öner, 2017ç: 7)
- *Dördüncü gün çocuğun sesi kısılıp soluğu kesilince usulca yanına sokuldu.* (Öner, 2017ç: 8)
- *Ne var ki dileği boşa çıktı.* (Öner, 2017ç: 8)
- *Kadının yüreği cız etti.* (Öner, 2017ç: 8)
- *Tüm çabaları boşa gidiyordu.* (Öner, 2017ç: 8)
- *Elvermedi yüreği.* (Öner, 2017ç: 8)
- *Gelip başına dikildi Kiraz’ın.* (Öner, 2017ç: 8)
- *Aşir, haftasına kalmadan ayağa kalktı.* (Öner, 2017ç: 9)
- *Yorgan döşek yatıyordu arkadaşı yer yatağında.* (Öner, 2017ç: 10)
- *Bu soru İzbat’ın önerisine tam bir boyun eğiştii.* (Öner, 2017ç: 12)
- *Allak bullak oldu düşünceleri Aşir’in.* (Öner, 2017ç: 12)
- *Çığırtıp ortalığı birbirine kattı.* (2017ç: 14)
- *‘Ah!’ dedi, ‘Ah, portakal olaydı, iki günde iyileşir ayağa kalkardı bu bebekler.’* (Öner, 2017ç: 15)
- *İş çıkarmayın başıma benim.* (Öner, 2017ç: 15)
- *Öldüler, ölecekler diye gün saydılar.* (Öner, 2017ç: 15)
- *Ne zaman bıksam alıp başımı kaçağa gitmişim.* (Öner, 2017ç: 16)
- *Kimi zaman hasret çekmişim, içim yanmış, göresim gelmiş dağları, damda, askerde...* (Öner, 2017ç: 16-17)
- *Hasta torununa gözü takılınca bir tütün daha sardı Remo.* (Öner, 2017ç: 17)

- *Dedesinin sesini duymasına karşın ne gözünü ne **ağzını açabiliyordu.** (Öner, 2017ç: 17)*
- ***Soluksuz dinliyordu** yattığı yerde. (Öner, 2017ç: 17)*
- ***Yorgun düşmüştü.**(Öner, 2017ç: 18)*
- *Al mı bastı, **için mi karardı?** (Öner, 2017ç: 18)*
- *İki arkadaş birkaç gün sonra iyileşip **ayağa kalktılar.** (Öner, 2017ç: 20)*
- *Bu olaydan bir **ders alacaklarına** giderek arttı yaramazlıkları. (Öner, 2017ç: 20)*
- *Ama ne zaman suç işleyip yakalansalar birbirlerini **ele vereceklerine, destek oluyorlardı** birbirlerine. (Öner, 2017ç: 20)*
- *İzbat, **cevap vermedi.** (Öner, 2017ç: 21)*
- *İzbat susup **gözlerini karşı dağlara dikti.** (Öner, 2017ç: 21)*
- ***Gün yüzü görmediler.**(Öner, 2017ç: 21)*
- *Aşır'ın düşünceleri **allak bullak oldu.** (Öner, 2017ç: 21)*
- ***Ağzı bir karış açık kaldı.** (Öner, 2017ç: 21)*
- *İzbat, ayağa kalkıp **dik dik baktı** arkadaşının yüzüne. (Öner, 2017ç: 22)*
- ***Zaman kazanmak için anlamazlıktan geldi.** (Öner, 2017ç: 23)*
- ***İçi gidiyordu** killi toprağı görünce. (Öner, 2017ç: 26)*
- *Ben toprak yemem, deyip sıyrıldı **çıktı işin içinden.** (Öner, 2017ç: 26)*
- *Köyün imamına **okutup üflettiler.** (Öner, 2017ç: 26)*
- *Muskalar yazdırıp suyunu içirdiler, boynuna astılar, **baş edemediler.** (Öner, 2017ç: 26)*
- *Çobanlar kurt korkusundan mı, koç katımının zorluğundan mı bilinmez **alıp başlarını gittiler.** (Öner, 2017ç: 30)*
- *Bir **ölüm korkusu sarardı yüreklerini.** (Öner, 2017ç: 30)*
- *Çoban Agut, koç katımı sırasında koyun sürüsünü bırakıp kaçmasın diye **diller döküyordu.** (Öner, 2017ç: 30)*
- *Köyün sürüsünü ortalık yerde bırakıp **aldı gitti başını** Agut. (Öner, 2017ç: 31)*
- *Kimi kaçağa gitmiştir, kimi ilçeye inmiştir döner, diye **avuttu kendini.** (Öner, 2017ç: 31)*

- Çocuklar koyunlara **göz kulak oldular.** (Öner, 2017ç: 31)
- **'Bal akıyor dilinden.'** (Öner, 2017ç: 32)
- **Yine de bildiklerini okuyorlardı.** (Öner, 2017ç: 32)
- **İki adam dil dalaşı yapmaktadır.** (Öner, 2017ç: 34)
- **... genci, kocamış, kızı, kızanı yollara düştük.** (Öner, 2017ç: 34)
- **Aşır' in korkudan içi titriyordu.** (Öner, 2017ç: 39- 40)
- **Geri dönmeyi gözü kesmiyordu.** (Öner, 2017ç: 40)
- **Gittikçe de bir korku salıyordu yüreğine.** (Öner, 2017ç: 40)
- **Hızla yaklaşan kamyonlardan gözlerini alamıyorlardı.** (Öner, 2017ç: 44)”

4.1.4.13. İkilemeler

Portakal'da tespit edilen ikilemeler ve bu ikilemelerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 16'da sunulmuştur:

Tablo 16. Portakal'da Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı

Sıra	İkilemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Allak bullak	2
2.	Arı marı	1
3.	Avuç avuç	2
4.	Ayrı ayrı	1
5.	Belli belirsiz	1
6.	Çakmak çakmak	1
7.	Çıtır çıtır	1
8.	Daha daha	1
9.	Derin derin	1
10.	Dik dik	1
11.	Düşe kalka	1
12.	El ele	1
13.	Fosur fosur	1
14.	Günden güne	2
15.	Işıl ışıl	1
16.	İçin için	3
17.	Kargacık burgacık	2
18.	Kat kat	2
19.	Kendi kendine	1
20.	Kol kola	1
21.	Kopuk kopuk	1
22.	Paket paket	1
23.	Pul pul	1
24.	Saçak saçak	1
25.	Sıkı sıkı	1
26.	Suluk soluğa	2
27.	Sürtüne sürtüne	1
28.	Tepeden tırnağa	1
29.	Üç beş	1
30.	Vıcık vıcık	1
31.	Yan yana	1
32.	Yapış yapış	1
33.	Yeni yeni	2
Toplam		42

Tablo 16’da görüldüğü üzere Portakal adlı öyküde, toplamda 42 ikileme grubunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 33 ikileme grubunun yer aldığı öyküde “allak bullak (2), avuç avuç (2), günden güne (2), için için (3), kargacık burgacık (2), kat kat (2), soluk soluğa (2), yeni yeni (2)” ikilemeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu ikileme grubunun dışındaki ikilemeler birer kez kullanılmıştır. İkileme gruplarının kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Değişik yapılarda oluşları **üç beş** aylık bir yaş farklılığından ileri gelmiyordu. (Öner, 2017ç: 7)
- Doğumu beklenen ama **için için** istenmeyen bir çocuktü. (Öner, 2017ç: 7)
- **İçin için** ölmüş olmasını diliyordu onun. (Öner, 2017ç: 8)
- **Belli belirsiz** bir sesle: (Öner, 2017ç: 10)
- **Günden güne** iyileşti İzbat. (Öner, 2017ç: 10)
- **Kol kola** girip evin önüne çıktılar. (Öner, 2017ç: 10)
- Arı, **düşe kalka** yürümeye çabaladı. (Öner, 2017ç: 11)
- Arıyı **marıyı** unuttu. (Öner, 2017ç: 12)
- Binlerce **kargacık burgacık** karaltı uçtu. (Öner, 2017ç: 12)
- **Allak bullak** oldu düşünceleri Aşir’in. (Öner, 2017ç: 12)
- İzbat, kollarını çemreyip taze mayısı **avuç avuç** içeriye taşıdı. (Öner, 2017ç: 13)
- Sırtlarını birbirine dönüp taze mayısı **avuç avuç** sürdüler bedenlerine. (Öner, 2017ç: 13)
- **Tepeden tırnağa** yemyeşil mayısa bulandılar. (Öner, 2017ç: 13)
- **Yan yana** uzandılar yere. (Öner, 2017ç: 13)
- **Kat kat** yorganlara sarıp terlettiler. (Öner, 2017ç: 14)
- **Kopuk kopuk** geliyordu dedesinin sesi. (Öner, 2017ç: 15)
- Her biri **ayrı ayrı** suçu üstüne alıyordu. (Öner, 2017ç: 20)
- **Derin derin** soluklandı. (Öner, 2017ç: 21)
- Aşir’in düşünceleri **allak bullak** oldu. (Öner, 2017ç: 21)
- İzbat ayağa kalkıp **dik dik** baktı arkadaşının yüzüne. (Öner, 2017ç: 22)
- **Kat kattı** killi topraklar. (Öner, 2017ç: 25)
- Gri mavi renkte, **pul puldu**. (Öner, 2017ç: 25)

- *Aşır, için için gülüyordu ona. (Öner, 2017ç: 25)*
- *Yapış yapış oldu dili damağı. (Öner, 2017ç: 25)*
- *Dişlerinin arasından çitir çitir killi toprağın sesi geliyordu çiğnedikçe. (Öner, 2017ç: 25)*
- *Köyün çocuklarından bir bölümü fosur fosur cigara içmeye başladı bu yüzden. (Öner, 2017ç: 27)*
- *Paket paket tütün taşıdılar köyelerine. (Öner, 2017ç: 27)*
- *Gözlerinin ışığı gündün güne azaldı, söndü. (Öner, 2017ç: 28)*
- *Yeni yeni tasarımlarda bulundu. (Öner, 2017ç: 28)*
- *Daha daha tütün bitti, güç bitti. (Öner, 2017ç: 29)*
- *Suluk soluğa varmış ki bir de ne görsün? (Öner, 2017ç: 34)*
- *Anlatırken yeni yeni ayrıntıları anımsar. (Öner, 2017ç: 35)*
- *Sıktı sıkı giyinmişti ikisi de. (Öner, 2017ç: 37)*
- *Aşır, soluk soluğa yetişti arkadaşına. (Öner, 2017ç: 38)*
- *Gözleri çakmak çakmaktı. (Öner, 2017ç: 38)*
- *Aşır, ilk kez korktu İzbat'tan, İzbat'ın gözlerindeki o ışıl ışıl parıltıdan. (Öner, 2017ç: 38)*
- *Ayakları saçak saçak buzlandı. (Öner, 2017ç: 39)*
- *Kendi kendine söyleniyormuş gibi anlatıyordu. (Öner, 2017ç: 40)*
- *İki arkadaş sürüne sürüne kayaya vardılar. (Öner, 2017ç: 42)*
- *Vıcık vıcık, su içinde kalmış izmaritleri çıkardı. (Öner, 2017ç: 44)*
- *Binlerce kargacık burgacık uçtu. (Öner, 2017ç: 44)*
- *İki çocuk, öylece el ele yatıyordu. (Öner, 2017ç: 45)''*

4.1.4.14. Yansıma Sözcükler

Portakal'dan tespit edilen yansıma sözcükler ve bu sözcüklerin öyküdeki kullanıl sıklığı Tablo 17'de sunulmuştur:

Tablo 17. Portakal'da Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Çıtırıtı	1
2.	Çınlamak	1
3.	Fısıldamak	1
4.	Pat	1
5.	Şıkırdamak	1
6.	Vızıldamak	1
Toplam		6

Tablo 17’de görüldüğü üzere Portakal adlı öyküde, toplamda 6 yansıma sözcüğün kullanıldığı tespit edilmiştir. Kullanılan yansımalar, cümlelerde tekrar etmemiş birer kez kullanılmıştır. Yansıma sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Kulakları **çınladı**. (Öner, 2017ç: 12)
- *Bu da ne ola ki demeye kalmadan **çatırtısı** gelmiş devrilen kamyonun.* (Öner, 2017ç: 33)
- *Bir kutu da kibrit **şıkırdıyordu** cebinde.* (Öner, 2017ç: 37)
- ***Pat** diye yere attı kendini Aşir.* (Öner, 2017ç: 41)
- *‘Geldik.’ diye **fısıldadı** kulağına.* (Öner, 2017ç: 42)
- *‘Bir sinek **vızıldıyor.**’ dedi.* (Öner, 2017ç: 43)”

4.1.4.15. Pekiştirme Sözcükler

Portakal’da tespit edilen pekiştirme sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklığı Tablo 18’de sunulmuştur:

Tablo 18. Portakal'da Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Pekiştirme Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Apak	1
2.	Koskoca	2
3.	Yemyeşil	1
Toplam		4

Portakal adlı öyküde Tablo 18’de görüldüğü üzere toplamda 4 pekiştirme sözcük tespit edilmiştir. Sözcüklerin ilk hecelerine [m, p, r, s] seslerinin getirilerek yapılan ve birbirinden farklı 3 pekiştirmenin yer aldığı öyküde “koskoca (2)” pekiştirmesi birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu pekiştirme sözcüğün dışındaki pekiştirmeler birer kez kullanılmıştır. Pekiştirme sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Her şeye şaşkın, ilgiyle bakan **koskoca** bir çift göz büyüdükçe büyüdü İzbat’ta. (Öner, 2017ç: 9)
- Tepeden turnağa **yemyeşil** mayısa bulandılar. (Öner, 2017ç: 13)
- **Koskoca** bir portakal bahçemiz olur. (Öner, 2017ç: 40)
- Sen de bin kilo, ben diyeyim iki bin kilo portakal yerlere saçılmış, **apak** yerlere... (Öner, 2017ç: 34)”

4.1.4.16. Söz Sanatları

Portakal öyküsünde varlıklar arasında çeşitli benzerlik ilişkileri kurulmuştur. Öyküde benzetme (teşbih) sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “Ne kadar zorladıysa da tek damla süt gelmedi. Kurumuş bir kuyuydu sanki. (Öner, 2017ç: 8)
- Oysa çocuk durmadan tos vuruyordu keçi yavruları gibi göğsüne. (Öner, 2017ç: 8)
- Aç kurtlar gibi saldırdı çocuk, soluksuz somurdu. (Öner, 2017ç: 9)
- Güneş, boğa biçimindeki bir bulutun ardından çıkıp ortalığı ısıtmaya başladı. (Öner, 2017ç: 14)
- ‘Dolanıp duruyorlar köyün içinde deli danalar gibi.’ (Öner, 2017ç: 15)
- Ölü koyunlar gibi bakan, yaşlı bir adama döndü suratı. (Öner, 2017ç: 28)
- Gün boyu uyurgezer gibi dolaşıyordu ortalıkta. (Öner, 2017ç: 35)
- Bir tüy gibi düştü sırtüstü o da. (Öner, 2017ç: 45)”

Öyküde bazı kavramlar olduğundan daha büyük veya daha küçük gösterilerek abartmaya (mübalaga) yer verilmiştir. Abartma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “Ne avutursun el kadar bebeciği kuru göğsünde? (Öner, 2017ç: 8)

- *Gözyaşları yağmur olup derelere doluştu. (Öner, 2017ç: 15)*
- *El kadar bir şeydi bebecik. (Öner, 2017ç: 34)”*

Öyküde insan dışı varlıklara insan özelliğinin yüklenerek kişileştirme (teşhis) sanatına yer verilmiştir. Kişileştirme sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“‘Allah hu dağları yaratırken dağlar ağlaştılar.’ (Öner, 2017ç: 15)*
- *‘Biz bu dağlara konduk, dağlar şenlendi.’ (Öner, 2017ç: 16)*
- *‘Ağıdı kesip çiçeğe durdu yamaçları, ota, sümbüle durdu...’ (Öner, 2017ç: 16)*
- *‘Dağlar şenlensin diye salmışım kurşunu...’ (Öner, 2017ç: 16)”*

Öyküde insan dışı varlıklar konuşurularak konuşurma (intak) sanatına da yer verilmiştir. Öyküde konuşurma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“‘Bizi böyle yüce, böyle sarp, böyle dik yaratma, diye yalvardılar.’ (Öner, 2017ç: 15)*
- *‘Kimse konmaz bize, etme eyleme dediler.’ (Öner, 2017ç: 15)”*

4.1.5. Kargalar Kara Değildi Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde Öner’in (2017d), Can Çocuk Yayınları tarafından basılan “Kargalar Kara Değildi” adlı öyküsünün 11. basımı inceleme konusu yapılmıştır. Yapıtın biçim ve içerik özellikleri şu şekildedir:

4.1.5.1. Kapak Tasarımı

Kapak tasarımı, çocuğun ilgisini çekecek ve okuma isteğini arttıracak estetiğe sahiptir. Karton kapağın ön yüzünde beyaz kargalar yer almaktadır. Renkli görsel, kargaların da beyaz olabileceğini duyumsatmakta aynı zamanda metnin içeriği hakkında bilgi vermektedir. Kapakta beyaz iki karganın ve bir siyah karganın yer alması, ortamda bir duman bulutunun bulunması da yapıtın içeriği hakkında okura ipucu vermektedir. Bu nedenle çocuk, okuyacağı metne yönelik hazırlık yapabilmekte, tahminler yürütebilmektedir. Ayrıca kapağın ön yüzünde yazarın ve kitabın ismi de yer almaktadır.

Yapıtın arka kapağında ise kitabın içeriği hakkında kısa bir tanıtım yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda kargaların aslında kar gibi beyaz olduğundan ve seslerinin de

çok güzel olduğundan bahsedilmiştir. Cümlelerin sonu ise “Belki de kargalar bembeyazdı ve onları siyahlaştıran şey...” şeklinde tamamlanmayarak okuyucuda merak uyandırılmaya çalışılmıştır. Kapaktaki görsel ve yazılar belirgin şekildedir. Eksik veya abartılı bir tasarım unsuru bulunmamaktadır.

4.1.5.2. Boyutlar

Yapıt, 12,5x19,5 cm boyutlarında ve 68 sayfadan oluşmaktadır. Yapıt, hacim ve ağırlığı sebebiyle kitaplık oluşturma düzenine uygundur. Ayrıca çocukların çok rahat taşıyabileceği, istedikleri zaman açıp okuyabileceği şekilde düzenlenmiştir.

4.1.5.3. Resimler

Sanatçı duyarlılığıyla yapılan resimler Mustafa Delioğlu'na aittir. Ön ve arka kapaktaki resimlerin dışında diğer sayfalardaki resimler karakalem çalışmasıyla yapılmıştır. Kapağın ön yüzünde bulunan resim ise renkli verilmiş olup okuyucuda ilgi ve merak uyandıracak özelliklere sahiptir. Diğer sayfalarda kullanılan resimler içerikle uygunluk göstermekte, metnin bütünlüğünü sağlamaktadır. Resimler metnin anlamını tamamlarken bir yandan da sözcüklerle anlatılamayanları çocuklara sezdirilecek özelliklere sahiptir. 68 sayfalık bir yapıt olan ‘Kargalar Kara Değildi’ yapıtın 32 sayfasında resme yer verilmiştir. Yapıtta yer alan resimler çocukların psikolojisine ve yaş düzeyine uygun, görsel beğenisine katkı sağlayacak ve resim yapma isteğini yükseltecek düzeydedir.

Şekil 5. Kargalar Kara Değildi Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri

Yukarıda örnekleri verilen (2017d) resimler, metnin anlaşılabilirliğini yükseltmektedir. Görsel okuma becerisini geliştirmek için çocuğa sunulabilecek olan bu farklı boyutlarda ve farklı açılardan çizilen resimler, çocukların çizilen nesnelere gerçek dünya ile ilişkilendirerek hayal dünyalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Resimlerdeki karakterlerin duygu durumları çok başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Bu durum çocuk okurun, karakterlerle empati kurarak duygusal zekasını geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.5.4. Yazı Tasarımı

Yapıtta, Times New Roman yazı karakteri tercih edilmiş olup 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Kullanılan harfler, harf boyut ve biçimleri okunabilirlik açısından kitabın seslendiği yaş grubu seviyesine uygundur. Yapıtta çocukların harfleri çok rahat tanıyabileceği, gözü yormayacak bir yazı karakteri tercih edilmiştir.

4.1.5.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)

Yapıtta kullanılan görsel ve yazılar arasında uyum sağlanmış, görsellerle yazılar bir arada kullanılmıştır. Bu sayede görsel metnin anlaşılmasında daha da etkili hale getirilmiştir. Satır aralarında yeteri kadar boşluklar bırakılmıştır. Sayfa kenarlarında bırakılan yeterli boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlayarak sayfanın estetik niteliğini yükseltmektedir.

4.1.5.6. Konu

Yazar, beyaz bir karganın öyküsünü anlattığı bu yapıtında “Kargalar kart sesli, kara kuşlardır.” yargısını çürütmeye ve kargaların aslında çok güzel sesli, bembeyaz kuşlar olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Yazara göre dünya değişmekte, insanlar değişmekte, kuşlar ve bitkiler değişmektedir. Tüm bu değişimlerin içinde bir tek beyaz kargacığın değişmiş olması da çok doğaldır.

Kuno ve Rupen kardeşler kar gibi bembeyaz kargalardır. Kuno, uçmanın anlamını kavramış, karga olmaktan ve uçmaktan mutluluk duyan bir kargadır. Rupen ise kardeşi Kuno'nun her yere çakılışına katıla katıla gülen, çok iyi uçan ama uçmanın anlamını tam kavrayamayan bir kargadır. Eğitimci Kuşanne Haben, Rupen'in bu

hareketlerine karşı sık sık onu uyarır ve uçmanın bir sanat olduğunu anlatmaya çalışır. Ayrıca Kuşanne Haben, Kuno'nun isteği üzerine ona Nuh Tufanı'nı anlatır. Kuno, dinlediği bu öyküden çok etkilenir. Sık sık bir dala tünür, "Ben kimim, neyim, nereden geldim, nereye gidiyorum?" diye düşünür, yaşamı sorgular. Eğitimlerini tamamlayan Kuno ve Rupen uçuş iznini almak için sınava hazırdırlar artık. Kuşbaba Tuben önde, Kuşanne Haben ise çocukların arkasında sınav yerine doğru yola çıkarlar. Sınav yerine vardıklarında sınava girecek olan kargalar yerlerini alır ve sırayla sınava girerler. Bu sınavdan Kuno ve Rupen başarılı olur ve uçuş izinlerini alırlar. Artık Kuno ve Rupen yuvadan ayrılabilir ve tek başlarına uçabilirler. Haben ve Tuben'le vedalaşan çocuk kargalar yuvadan ayrılırlar. Kuno ve Rupen güneye, daha ılıman yörelere doğru yola koyulurlar. Bu yolculuk sırasında iki kardeş tarlada çalışan insanlar, ormanda gezinen hayvanlar gibi çeşitli canlılara rastlarlar. İnsanoğlunun doğaya zarar verdiğiğine, savaşların temel sebebi olduklarına, her yere yıkım götürdüklerine değinirler. Bu arada gökyüzünde kocaman bir siyah bulut ortaya çıkar. Her şeyi siyaha boyar. Bundan Rupen de nasibini alır simsiyah olur, sesi de kartlaşır. O hengâmede kardeşi Kuno'yu da kaybeder. Rupen, Haben ve Tuben'in yanına varıp yaşananları tek tek anlatır, kardeşini kaybettiğini söyler. Haben'le Tuben ne olduğunu pek anlamazlar ve Rupen'i teselli etmeye çalışırlar. Kuno ise siyah buluttan kaçmak için tüm gücüyle yükseldikçe yükselir ve uçuş sınırını aşar.

Yukarıda özeti verilen Kargalar Kara Değildi öncelikle masal formunda yazılmış, çocukların hayal dünyasına hitap eden bir öyküdür. Konu bireysel ilgi ve gereksinimlere yanıt verebilecek bir özelliğe sahiptir. Çocuğa göreliği esas alan yazar, konu ve olaylar arasında güçlü bir ilişki kurmuştur. Sık sık Nuh Tufanı'na ait hikâyeler anlatılarak öykünün sonunda yaşananlarla Nuh Tufanı arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Çünkü gerek Nuh Tufanı gerek öykünün sonunda ortaya çıkan ve her şeyi simsiyah yapan bulut, insanoğlunun yoldan çıkması ve çevresine zarar vermesi sonucu meydana gelmiştir.

4.1.5.7. Ana Fikir

Öykünün ana fikri, insanoğlunda çevre bilinci oluşturmaya yöneliktir. Öner, kendisindeki derin çevre hassasiyetini başarılı bir şekilde öyküye yansıtmıştır. Yazar, insanların doğaya zarar verdiğinde, yoldan çıkıp kötülük yapmaya başladığında çeşit-

li yıkımların meydana geldiğini bu öyküsünde başarılı bir şekilde ortaya koymuştur. Öyküde yer alan ve her şeyi simsiyah yapan bulut aslında insanoğlunun doğaya verdiği zarardan başkası değildir. Doğayı insanoğlu kötü yapmakta ve kirletmektedir.

“Doğadaki her şey bir ailenin bireylerini birbirine bağlayan kan gibi ortaktır. Bu yüzden insan dünyaya zarar vermemelidir. Çünkü dünyanın başına gelen her yıkım insanoğlunun başına gelmiş demektir.” mesajı ana fikir olarak sunulmuştur. Ana fikir okura, doğrudan bilgi ve öğüt vermek yerine ana karakterler aracılığıyla sezdirilmeye çalışılmıştır. Ana karakterlerin aralarındaki diyaloglar ana fikri destekleyen ifadelerdir. Bunun yanında öyküde birçok yardımcı iletiye de yer verilmiştir:

- Bile bile belanın üzerine yürümemeliyiz.
- Doğadaki savaşların, yıkımların sebebi insanoğludur.
- Kim olduğumuzu, bu dünyaya niçin geldiğimizi ve nereye gittiğimizi sorgulamalıyız.
- Küçük çıkarlar uğruna hiçbir canlıya zarar vermemeliyiz.
- İsteyerek yaptığımız işlerde çok daha başarılı oluruz.
- Başkalarının düşüncesiyle hayatımızı yönlendirmemeliyiz.

4.1.5.8. Karakterler

Öyküde, ‘Kuno, Rupen, Kuşanne Haben, Kuşbaba Tuben, Anaç Tavuk ve diğer kargalar’ gibi karakterlere yer verilmiştir.

Kuno ve Rupen ana karakterlerdir. Kuno, uçmayı çok sevmekte ve bir karga olmaktan da mutluluk duymaktadır. Kuno, aynı zamanda salt uçmakla kalmayıp uçmanın bir sanat olduğunu bilmektedir. Sık sık Kuşanne Haben'den masallar dinlemekte ve dinlediği masallardan yola çıkarak yaşamı sorgulamaktadır:

"Kuşkardeşleri anlatılanları yarım kulak dinleyip ilk komutla birlikte havalandırırken Kuno, bir dala tünür 'Ben kimim, neyim, nereden geldim, nereye gidiyorum?' diye derin düşüncelere dalar." (Öner, 2017d: 25)

Kuno, yufka yürekli, acıma duygusuna sahip, duygusal bir karakterdir. Dinlediği öykülerde hayvanların başına kötü şeylerin gelmesi onu derinden üzmektedir:

"İçi titredi Kuno'nun bu öyküyü dinleyince. O beyaz, ufacık karganın acıklı serüveni gözlerini yaşarttı. Ve uzun bir süre Kuno'yu uyku tutmadı. Gözlerini yumdu uyumuş gibi yaptı ama binlerce beyaz karga uçuşturdu gözlerinin içinde." (Öner, 2017d: 21)

Kuno, kardeşi Rupen'e oranla daha temkinli hareket eden, çevresindeki tehlikeler karşı önlemler alan bir karakterdir:

"Yavaş yavaş soğudu hava. Yer yer bulutlar belirdi gökyüzünde. Kuno, bulutlardan sakınarak yol alırken Rupen içine içine dalıyordu beyazlıkların. Bir yandan da şen çığlıklar atıyordu." (Öner, 2017d: 52)

Kuno'nun yaşamını sorgulaması, çevresinde yaşanan kötü olaylara sessiz kalmaması, canlılara karşı acıma duygusuna sahip olması çocukların özdeşim kurabileceği bir karakter olduğunu ortaya koymaktadır.

Bir diğer ana karakter ise Rupen'dir. Rupen uçuş konusunda yeteneklidir ama kardeşi Kuno gibi temkinli değildir. Uçuş sırasında dikkat etmeyen, bulutların içine hızlıca dalan uçmanın anlamını kavrayamamış bir karakterdir. Bu yüzden de sık sık Kuşanne Haben tarafından uyarılmaktadır:

"Kuşkardeş Rupen onun yanlışlarına gülererek gaggakakar attıkça Kuşannesi eğitimini keser, tatlı/sert bir dille uyarırdı: 'Rupen... Rupen!.. Anladık yeteneklisin. Hemen kavriyorsun uçmanın kurallarını, inceliklerini... Ne var ki uçmanın anlamını kavrayamıyorsun. Salt uçuyorsun sen. Oysa uçan her nesne kuş olmaz. Çünkü uçmak bir sanattır. Ve her sanat gibi kolayca öğrenilemez. Kolay öğrenilen şeyler kalıcı olmaz, bil bunu! (Öner, 2017d: 13)"

Ana karakterler olan Kuno ve Rupen'in her ikisinin de çocuk yaşta olması, çocuk okurla karakterlerin arasında özdeşim kurulmasını kolaylaştırmaktadır. Her iki ana karakter de devingen ve açık karakterlerdir. Özellikle Rupen'in öykünün başındaki kişiliğinin aksine öykünün sonlarına doğru çocuklara karşı acıma duygusunu dile getirmesi, çocukların geleceği için endişelenmesi ve önüne çıkan her şeyi simsi-

yah yapan buluta karşı canlıları insan hayvan ayrımı yapmadan uyarması karakterin değişimini ortaya oymaktadır:

"Ya... Boş ver şu insanları ve Kuno. Ben onlardan çoktan umudu kestim. Salt çocuklara açıyorum ben. Onlar ne olacak bu gidişle? Tıkış tıkış evlerde bir kuşu, bir ağacı, bir çiçeği görmeden, tanımadan büyüyecekler. Olan onlara olacak bu gidişle... (Öner, 2017d: 50)"

"Rupen'in birden insanlar geldi aklına. Daha doğrusu çocuklar. Yıldırım gibi fırladı yerinden ve çiftlik sahibinin evinden başlayarak tüm kenti uyarıya başladı. Pencerelelere konup camlarını tıklattı. Sokaklardan bağırarak geçti. (Öner, 2017d: 57)"

Kuno ve Rupen'in dışındaki karakterler yardımcı karakterlerdir. Yardımcı karakterlerden biri olan Kuşanne Haben, sıradan bir kuş olmanın ötesinde bilge, özverili ve hoşgörülü bir kargadır. Durağan ve kapalı karakterler olan yardımcı karakterler öykünün gidişatında çok etkili değillerdir.

4.1.5.9. Çatışmalar

Öyküde, ele alınan konunun ilgi çekici olmasını sağlayan ve okunurluğu arttıran çeşitli çatışmalara yer verilmiştir. Öyküde yer alan en belirgin çatışma kişi-kişi çatışmasıdır. Bununla birlikte kişi-toplum çatışmasının da örnekleri vardır. Kitapta yer alan çatışmalar çocuğun doğasına uygundur. İdeolojik ve abartılı çatışmalara yer verilmemiştir. Öyküde yer alan çatışmalar şu şekilde sıralanabilir:

a) Kişi-Kişi Çatışması:

Uçuş eğitimleri sırasında Kuşanne Haben'le Rupen arasında geçen çatışma kişi-kişi çatışmasına örnek verilebilir:

- *"Rupen... Rupen!.. Anladık, yeteneklisin. Ne ki uçmanın anlamını kavrayamıyorsun. Salt uçuyorsun sen. Oysa uçan her nesne kuş olmaz. Çünkü uçmak bir sanattır. Gülme kardeşine! Onu küçümseme! Düşünerek uç sen de... (Öner, 2017d: 13)"*

Rupen siyah buluttan kaçarken bir yandan da gördüğü kişileri kaçmaları için uyarmıştır. Anaç Tavuk'u uyardığı sırada yaşananlar kişi-kişi çatışmasına örnektir:

- *“Tavukla civcivler gülmeyi kesip bakıştılar.
‘Bu iyice aklını kaçırmış.’ dedi Anaç Tavuk. ‘Hiç bulut apak bir kuşu kapkara yapar mı?’
‘İnanın bana.’ dedi Rupen. ‘İnanın. Süründüğü, dokunduğu her şeyi kapkara yapıyor bu bulut, gece gibi kapkara.’
‘Hadi canım sen de. Bir dediğin bir dediğini tutmuyor. Kargayım diyorsun, rengin kapkara. Üstelik konuşurken kekeleyip gakyıyorsun. Bir bulut tutturmuşsun aklın sıra bizi korkutacaksın!’ (Öner, 2017d: 57)”*

b) Kişi-Toplum Çatışması:

Yapıtta, yer verilen en belirgin kişi-toplum çatışması Hz. Nuh ve halkı arasındaki çatışmadır. Hz. Nuh gemi yapmaya başladığında halkı ona inanmamış üstelik onunla alay etmiştir:

- *“Nuh, gemisini yapmaya başlayınca halkı alay etti onunla. Çevresine doluşup ‘Yalvaçlık savlarından vazgeçtin demek... Demek dülgerliğe başladın artık. İyi, iyi... Sonunda bir iş buldun kendine.’ diye gülüştüler. (Öner, 2017d: 15)”*
Rupen, siyah bulut hakkında diğer kargaları da uyarmaya çalışmıştır. Ne var ki kargalar buna inanmamış, üstelik Rupen’i casuslukla suçlamışlardır:

- *“‘Ben kargayım, gak! Karga Rupen’im. Gak, gak, gak! Tuben’le Haben’in çocuğuyum, gak!’
Kargalar gülüştüler onun sözlerine.
‘Bir casus olmalısın sen, üstelik dilimizi öğrenmiş bir casus. Çek git buradan! Yoksa seni doğduğuna pişman ederiz!’ diyerek üstüne yürüdüler. (Öner, 2017d: 61-62)”*

4.1.5.10. Çevre

Öyküde, karakterlerin kişiliğini şekillendiren ortam, doğadır. Öner, karakterlerin etkileşim içerisinde olduğu çevreyi çok başarılı bir şekilde eserine yansıtmıştır. İnsanların doğaya verdiği zararları kargaların bakış açısından sunan yazar, çocuk okur için çevreyi önemli bir yaşam kaynağı haline getirmiştir:

“Eğitimle kazanılan beceriler, ancak yaşam içinde sınanarak doğrulanır. ‘Sürüden ayrılanı kurt kapar.’ der koyunlar. Tartışılabilir bir sav bu. Bazen sürüden

ayrılmak da hoş bir şeydir. Bir başına özgürlüktür. Kendini sınması, kendini tanımasıdır canlının. Siz orta bir yol bulun derim ben. Ne sürüden ayrı düşün ne de sürü içinde yitip gidin. Ne başınıza buyruk olun ne de kişiliğinizi eritin sürü içinde.” (Öner, 2017d: 33)

Öner’in kişiliğini şekillendiren, çocukluğunun geçtiği yerlerden biri olan Çukurova bu yapıtta da kendini göstermektedir:

“Onlar dallarında konuşurken ellerinde sepetler, küfeler, torbalarla yüzlerce insan geçti atlarından. Ovaya dağıldılar.

‘Pamuk toplayıcıları.’ diye düşündü Kuno. Yekinip iki dal alta kondu. O sırada geç kalmış iki işçiden biri gördü onu. (Öner, 2017d: 48)”

Öyküde yer alan betimlemeler çocuk okurların zihninde kolay canlanacak bir şekilde, çok ayrıntıya girmeden tasvir edilmiştir:

“Lacivert denizlerin kıyılarından, kalabalık kentlerin görkemli yapılarının aralarından geçip bir korulukta mola verdiler. Koruluğun hemen yanından başlıyordu tarlalar. Bembeyaz pamuklar kar yağmış gibi ağartmıştı ovaları. Pirinç tarlaları bir yanda, buğday tarlaları bir yanda salınıyordu yeşil bir deniz gibi. (Öner, 2017d: 37)”

Ilık bir bahar gününde geçen olaylar baştan sonra doğru bir zaman dilimi içerisinde anlatılmıştır. Kuno ve Rupen’in eğitim uçuşlarıyla başlayan olaylar, her şeyi simsiyah yapan bulutun ortaya çıkması ve Kuno’nun bu buluttan kaçmak isterken uçuş sınırını aşmasıyla son bulmuştur.

4.1.5.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Öner’in (2017d), kaleme aldığı bu öyküsünde çocuk okurların çok kolay anlayabileceği sade, açık ve anlaşılır dil kullanmıştır. Çocuğa göreliği göz ardı etmeyen yazar, devrik cümleler kurmuştur. Her ne kadar çocuk kitaplarında devrik cümlelere yer verilmemesi gerekse de Öner’in bu tutumu anlatımına şiirsel bir hava katmıştır. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösteren yazar, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatımı tercih etmiştir. Yapıt, konusu gereği doğaya ve hayvan âlemine dair birçok sözcük ve söz öbeğini bünyesinde ba-

rındırmaktadır. Yapıtta, çocukların anlamını bildiği sözcüklerin yanında, metnin anlamından yola çıkarak bulabileceği sözcük ve sözcük öbeklerine yer verilmiştir. Yapıt; seslendiği yaş grubuna, ana dilinin incelikleri sezdirecek ve çocukların dilsel gelişimlerine katkı sağlayacak başarıya ve estetiğe sahiptir. Yapıtta, devrik cümlelerin yanında; ana dilimizin incileri olan deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları kullanılmıştır:

4.1.5.12. Deyimler

Kargalar Kara Değildi'de tespit edilen deyimler ve bu deyimlerin kullanım sıklığı Tablo 19'da sunulmuştur:

Tablo 19. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	Akıp gitmek	1
2.	Aklını kaçırmak	1
3.	Alay etmek	1
4.	Başına buyruk olmak	1
5.	Başına gelmek	4
6.	Bir dediği bir dediğini tutmamak	1
7.	Boyunduruk altına almak	1
8.	Burnunun ucunu görmemek	1
9.	Canını sıkamak	1
10.	Derin düşüncelere dalmak	1
11.	Dik dik bakmak	1
12.	Dikkatini çekmek	1
13.	Doğduğuna pişman etmek	1
14.	Ele geçirmek	2
15.	Engelleri aşmak	1
16.	Esir etmek	1
17.	Gayret göstermek	1
18.	Göz göze gelmek	1
19.	Gözden kaybetmek	1
20.	Gözleri dolmak	1
21.	Gözleri yaşarmak	1
22.	Gözlerini dikmek	1
23.	Gözü kararmak	1
24.	Hedef olmak	1
25.	Hoşuna gitmek	1
26.	İçi titremek	1
27.	Kanatları altına sığınmak	1
28.	Karşı çıkmak	1
29.	Kendinden geçmek	1
30.	Mola vermek	1
31.	Orta yolu bulmak	1
32.	Selam vermek	1
33.	Sonu gelmek	1
34.	Sözünü kesmek	1
35.	Tadını çıkarmak	1
36.	Umudunu kesmek	1
37.	Umudunu yitirmek	1
38.	Uyku tutmamak	1
39.	Uykuya dalmak	1
40.	Üstüne gitmek	1
41.	Üstüne yürümek	1
42.	Yitip gitmek	2
43.	Yok etmek	2
44.	Yol almak	2
45.	Yola çıkmak	1
46.	Yola koyulmak	3
47.	Yolunu kaybetmek	1
48.	Yorgun düşmek	1
49.	Yüzüne vurmak	1
50.	Yüzünü göstermek	1
Toplam		59

Tablo 19’da görüldüğü üzere inceleme konusu yapılan öyküde 59 deyim tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 50 deyim yer aldığı öyküde “başına gelmek (4), ele geçirmek (2), yitip gitmek (2), yok etmek (2), yol almak (2), yola koyulmak (3)” deyimleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu deyimlerin dışındaki deyimler birer kez kullanılmıştır. Öyküde yer alan deyimlerin birçoğu (içi titremek, umudunu kesmek, yüzüne vurmak vd.) mecaz anlamda kullanılarak cümlelere anlam güzelliği ve özgünlüğü katılmıştır. Deyimlerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Daha doğrusu bir karga olmanın **tadını çıkarıyordu.** (Öner, 2017d: 11)
- Önüme bütün yaratılmışların **sonu geldi.** (Öner, 2017d: 15)
- Yeryüzü ile birlikte **yok edeceğim.** (Öner, 2017d: 15)
- Nuh, gemisini yapmaya başlayınca halkı **alay etti** onunla. (Öner, 2017d: 15)
- **Yitip gitti** evrenin o sonsuz boşluğunda. (Öner, 2017d: 20)
- **İçi titredi...** (Öner, 2017d: 21)
- Ufacık karganın acıklı serüveni **gözlerini yaşarttı.** (Öner, 2017d: 21)
- Ve uzun bir süre Kuno’yu **uyku tutmadı.** (Öner, 2017d: 21)
- Gecenin karanlığında **akıp gitti.** (Öner, 2017d: 21)
- ... diye **derin düşüncelere daldı.** (Öner, 2017d: 25)
- ... **kanatları altına sığınca...** (Öner, 2017d: 25)
- Onları yeryüzü ile birlikte **yok edeceğim.** (Öner, 2017d: 25)
- Tüm kuş kardeşlerle birlikte **yola koyuldu** aile. (Öner, 2017d: 27)
- ... **gözü kararır...** (Öner, 2017d: 28)
- Karga ailesi Sınav Kurulu’na **selam verip** bir dala dizildiler. (Öner, 2017d: 29)
- Siz **orta bir yolu bulun** derim ben. (Öner, 2017d: 33)
- ... ne de sürü içinde **yitip gidin.** (Öner, 2017d: 33)
- Ne **başınıza buyruk olun** ne de kişiliğinizi eritin. (Öner, 2017d: 33)
- Sizi **ele geçirmek, esir etmek...** (Öner, 2017d: 33)
- **Ele geçirmek** isterler. (Öner, 2017d: 33)
- İkişer ikişer dört ana yöne doğru **yola koyuldular.** (Öner, 2017d: 37)
- Bir korulukta **mola verdiler.** (Öner, 2017d: 37)

- **Gözlerini Beyaz Büyük Reis' e dikmiş** bakıyordu. (Öner, 2017d: 38)
- Bugün canların **başına gelen**, yarın insanın **başına da gelecektir**. (Öner, 2017d: 39)
- Dünyanın **başına gelen** her yıkım, insanoğlunun da **başına gelmiş** demektir. (Öner, 2017d: 40)
- Bu belanın üstüne **üstüne gitmek** olmaz mı? (Öner, 2017d: 40)
- 'Hayır,' diye **karşı çıktı** Kuno. (Öner, 2017d: 40)
- Beyaz Büyük Reis'in **sözünü kesti**. (Öner, 2017d: 41)
- Tüm bu işler Tanrı'nın **hoşuna gider**. (Öner, 2017d: 42)
- Sonra da bir şeye **hedef olmamak** için... (Öner, 2017d: 42)
- Yoksa **yolunuzu mu kaybettiniz?** (Öner, 2017d: 44)
- Biz ilk kez bu kadar uzun bir **yola çıktık**. (Öner, 2017d: 44)
- Ve Kuno derin bir **uykuya daldı**. (Öner, 2017d: 45)
- Kızılderili'yi **boyunduruk altına alma** gücünü veren... (Öner, 2017d: 47)
- İnsanların tümü **canımı sıkıyor** aslında. (Öner, 2017d: 49)
- Hala uçamamalarını biz onların **üzüne vuruyor** muyuz? (Öner, 2017d: 49)
- Ben onlardan çoktan **umudumu kestim**. (Öner, 2017d: 50)
- **Yola koyuldular**. (Öner, 2017d: 51)
- O da **görmüyor burnunun ucunu**. (Öner, 2017d: 52)
- **Gözden kaybediyor...** (Öner, 2017d: 52)
- Kenarından uçun ki **engelleri aşabilesiniz**. (Öner, 2017d: 53)
- **Dikkatimi çekmişti**. (Öner, 2017d: 53)
- Bir süre kanat kanata **yol aldılar**. (Öner, 2017d: 53)
- Güneş yeniden **üzünü gösterdi** iki kardeşe. (Öner, 2017d: 53)
- Tam **umudumu yitirmişken...** (Öner, 2017d: 54)
- Sonra da ona **dik dik bakıp...** (Öner, 2017d: 56)
- Bu iyice **aklını kaçırmış**. (Öner, 2017d: 57)
- **Bir dediğin bir dediğini tutmuyor**. (Öner, 2017d: 57)
- Yoksa seni **doğduğuna pişman ederiz**. (Öner, 2017d: 62)
- ... diyerek **üstüne yürüdüler**. (Öner, 2017d: 62)
- Ve Rupen **yorgun düştü** uçmaktan. (Öner, 2017d: 62)

- ... diye düşünürken **kendinden geçti**. (Öner, 2017d: 65)
- En küçük bir **gayret göstermediği** halde uçuyordu Kuno. (Öner, 2017d: 67)
- Her canlıdan birer çiftle **göz göze geldi**. (Öner, 2017d: 67)
- Kuşannesini anımsadı Kuno, **gözleri doldu**. (Öner, 2017d: 67)
- Ve gemi yeniden **yol almaya** başladı. (Öner, 2017d: 67)”

4.1.5.13. Atasözleri

Kargalar Kara Değildi'den tespit edilen atasözü ve bu atasözünün öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 20'de sunulmuştur:

Tablo 20. Kargalar Kara Değildi'de Geçen Atasözü ve Kullanım Sıklığı

Sıra	Atasözleri	Tekrar Sıklığı
1.	Sürüden ayrılanı kurt kapar	1
Toplam		1

Tablo 20'de görüldüğü üzere Kargalar Kara Değildi adlı öyküde, 1 atasözünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Arkadaşlarından ayrılıp tek başına iş tutan kişilerin desteksiz kalacağını ifade eden ve öykünün içeriğiyle de ilişkili olan atasözü bir kez kullanılmıştır. Bu atasözün kullanıldığı cümle şu şekildedir:

- “**Sürüden ayrılanı kurt kapar, der koyunlar**. (Öner, 2017d: 33)”

4.1.5.14. İkilemeler

Kargalar Kara Değildi'den tespit edilen ikilemeler ve bu ikilemelerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 21'de sunulmuştur:

Tablo 21. Kargalar Kara Değildi’de Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı

Sıra	İkilemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Alacalı bulacalı	1
2.	Ardı ardına	1
3.	Art arda	1
4.	Ayrı ayrı	1
5.	Belli belirsiz	1
6.	Biçimden biçime	1
7.	Ciyak ciyak	1
8.	Çıglık çıgılığa	1
9.	Dik dik	1
10.	Göz göze	1
11.	Işıl ışıl	2
12.	İçine içine	1
13.	İkişer ikişer	2
14.	Kanat kanata	2
15.	Kıpır kıpır	1
16.	Konuşa konuşa	1
17.	Ortasına ortasına	1
18.	Renk renk	1
19.	Renkten renge	1
20.	Sağa sola	1
21.	Soluk soluğa	2
22.	Tek tük	1
23.	Tıkış tıkış	1
24.	Usul usul	1
25.	Uzun uzun	3
26.	Üstüne başına	1
27.	Üstüne üstüne	1
28.	Yavaş yavaş	1
29.	Yer yer	1
Toplam		35

Kargalar Kara Değildi adlı öyküde, Tablo 21’de görüldüğü üzere toplamda 35 ikileme grubunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 29 ikileme grubunun yer aldığı öyküde “ışıl ışıl (2), ikişer ikişer (2), kanat kanata (2), soluk soluğa (2), uzun uzun (3)” ikilemeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu ikileme grubunun dışındaki ikilemeler birer kez kullanılmıştır. İkileme gruplarının kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Bir maymun **çgılık çgılığa** bağırdı. (Öner, 2017d: 17)
- Bir kurt dolunaya karşı **uzun uzun** uludu. (Öner, 2017d: 17)
- Dağların dorukları **belli belirsiz** ortaya çıktılar. (Öner, 2017d: 19)
- Ve sular **usul usul** çekilmeye başladı. (Öner, 2017d: 20)

- *Karga sürüsü **kanat kanata** tarlada çalışan... (Öner, 2017d: 27)*
- *Az sonra da **art arda** patlama sesleri duyuldu. (Öner, 2017d: 28)*
- *Tüm becerilerini **ardı ardına** sergileyip başarılı oldu. (Öner, 2017d: 32)*
- *Herkes **ikişer ikişer** dönecekti yuvalarına. (Öner, 2017d: 36)*
- *Ama **ayrı ayrı** yolları deneyeceklerdi. (Öner, 2017d: 36)*
- ***İkişer ikişer** dört ana yöne doğru... (Öner, 2017d: 37)*
- ***Renk renk** çadırları... (Öner, 2017d: 38)*
- *Bir at **uzun uzun** kişnedi ovada. (Öner, 2017d: 39)*
- *Bu belanın **üstüne üstüne**... (Öner, 2017d: 40)*
- ***Suluk soluğa** vardılar çiftliğe. (Öner, 2017d: 47)*
- *Ve bir köpek **uzun uzun** uludu aya karşı. (Öner, 2017d: 47)*
- ***Tıkış tıkış** evlerde... (Öner, 2017d: 50)*
- *İnsanlar **konuşa konuşa**... (Öner, 2017d: 51)*
- ***Yavaş yavaş** soğudu hava. (Öner, 2017d: 52)*
- ***Yer yer** bulutlar belirdi gökyüzünde. (Öner, 2017d: 52)*
- *Rupen **içine içine** dalıyordu beyazlıkların. (Öner, 2017d: 52)*
- ***Ortasına ortasına** dalma bulutların. (Öner, 2017d: 52)*
- ***Sağa sola** ani sapışları... (Öner, 2017d: 53)*
- *Bir süre **kanat kanata** yol aldılar. (Öner, 2017d: 53)*
- ***Tek tük** bulutlar çok aşağıda kaldılar. (Öner, 2017d: 53)*
- *Bulutsa **biçimden biçime, renkten renge** girerek... (Öner, 2017d: 54)*
- *Sonra da ona **dik dik** bakıp... (Öner, 2017d: 56)*
- *Birden **üstüne başına** baktı. (Öner, 2017d: 56)*
- ***Kıpır kıpır** devinen kara bulutu gördüler sokaklarda. (Öner, 2017d: 58)*
- ***Alacalı bulacalı** renklerine bakıp kaldılar bulut geçince. (Öner, 2017d: 59)*
- *Rupen **soluk soluğa**... (Öner, 2017d: 61)*
- *Bir maymun **ciyak ciyak** bağırdı. (Öner, 2017d: 63)*
- ***Işıl ışıl**, lacivert bir portakala benziyordu. (Öner, 2017d: 67)*
- *Her canlıdan birer çiftle **göz göze** geldi. (Öner, 2017d: 67)*

- *O ışıl ışıl, lacivert portakalın, dünya olduğunu birden anladı. (ner, 2017d: 68)”*

4.1.5.15. Yansıma Sözcükler

Kargalar Kara Değildi’de tespit edilen yansıma sözcükler ve bu sözcüklerin öyküdeki kullanılı sıklığı Tablo 22’de sunulmuştur:

Tablo 22. Kargalar Kara Değildi ‘de Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Böğürmek	1
2.	Cıvıldaşmak	1
3.	Cıvıltı	1
4.	Ciklemek	2
5.	Ciyak	1
6.	Gak	11
7.	Gaklamak	4
8.	Gürültü	1
9.	Mırıldanmak	1
10.	Mırıltı	1
11.	Patlamak	2
12.	Tıklatmak	1
13.	Ulumak	4
14.	Vızlamak	1
Toplam		32

Tablo 22’de görüldüğü üzere “Kargalar Kara Değildi” öyküsünde toplamda 32 yansıma sözcüğün kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 14 yansımanın yer aldığı öyküde “ciklemek (2), gak (11), gaklamak (4), patlamak (2), ulumak (4)” yansımaları birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu yansıma sözcüklerin dışındaki yansımalar birer kez kullanılmıştır. Yansıma sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- *“Anlat anne, n’oolur bir masal anlat.” diye **cikliyordu**. (ner, 2017d: 14)*
- *Bir kurt dolunaya karşı uzun uzun **uludu**. (ner, 2017d: 17)*
- *Ve arılar **vızladı**. (ner, 2017d: 20)*
- *Baykuş gibi **ulumasını** ğreniyordu. (ner, 2017d: 24)*
- *Az sonra da art arda **patlama** sesleri duyuldu. (ner, 2017d: 28)*

- Serçelerin **civiltıları**yla uyandı Kuno. (Öner, 2017d: 36)
- Haben' le Tuben çocuklarıyla **civildaş**ıp vedalaştılar. (Öner, 2017d: 36)
- Yüzlerce bufalo **böğürerek** yere düştüler. (Öner, 2017d: 42)
- 'Nooluyor?' diye korkuyla **cikledi** Rupen. (Öner, 2017d: 42)
- Çiftlik evinin damındaki kumruların **miriltıları**... (Öner, 2017d: 45)
- Uzaklarda bir çakal **uludu**. (Öner, 2017d: 47)
- Ve bir köpek uzun uzun **uludu** aya karşı. (Öner, 2017d: 47)
- **Gürültü** üretmeleri de cabası. (Öner, 2017d: 50)
- Hani, Kuno'nun kardeşi... **Gak! Gak! Gak!** (Öner, 2017d: 56)
- Hıçkırık tutmuş gibi **gaklıyor** bir de. (Öner, 2017d: 56)
- Rupen tavuğun **mirıldandıklarını** duydu. (Öner, 2017d: 56)
- Üstelik konuşurken kekeleyip **gaklıyorsun**. (Öner, 2017d: 57)
- Pencerelele konup camlarını **tıklattı**. (Öner, 2017d: 57)
- Sadece **gaklıyordu**. (Öner, 2017d: 59)
- Toparlanın çabuk... **Gak, gak, gak!** (Öner, 2017d: 61)
- Bir bulut geliyor ki bildiğiniz gibi değil, **gak, gak!** (Öner, 2017d: 61)
- Dokunduğu her şeyi karartıyor, **gak!** (Öner, 2017d: 61)
- Ben kargayım, **gak!** (Öner, 2017d: 61)
- Karga Rupen'im. **Gak, gak, gak!** (Öner, 2017d: 61)
- Tuben'le Haben'in çocuğuyum, **gak!** (Öner, 2017d: 61)
- Heey anne, merhaba, **gak, gak, gak!** (Öner, 2017d: 63)
- Heey baba, bak bana bak, **gak, gak, gak!** (Öner, 2017d: 63)
- Yitirdim onu baba **gak!** (Öner, 2017d: 63)
- Nedense sesini kartlaştııyor, durmadan **gaklıyorsun**. (Öner, 2017d: 63)
- İnanın bana, n'olur, **gak, gak, gak!** (Öner, 2017d: 63)
- Bir maymun **ciyak ciyak** bağırdı. (Öner, 2017d: 63)
- Ve Kuno küçük bir **patlama** sesiyle... (Öner, 2017d: 65)"

4.1.5.16. Pekiştirme Sözcükler

Kargalar Kara Değildi'den tespit edilen pekiştirme sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklığı Tablo 23'te sunulmuştur:

Tablo 23. Kargalar Kara Değildi 'de Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Pekiştirme Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Apak	1
2.	Bambaşka	1
3.	Bembeyaz	3
4.	Çırlıçiplak	1
5.	Dümdüz	1
6.	Kapkara	5
7.	Koskoca	2
8.	Sımsıkı	1
Toplam		15

Tablo 23'te görüldüğü üzere Kargalar Kara Değildi adlı öyküde, toplamda 15 pekiştirme sözcük tespit edilmiştir. Sözcüklerin ilk hecelerine [m, p, r, s] seslerinin getirilerek yapılan, birbirinden farklı 8 pekiştirmenin yer aldığı öyküde “bembeyaz (3), kapkara (5), koskoca (2)” pekiştirmesi birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu pekiştirme sözcüğün dışındaki pekiştirmeler birer kez kullanılmıştır. Pekiştirme sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “O başkaydı, **bambaşkaydı**. (Öner, 2017d: 12)
- Hayır, kesinlikle **apak** bir kargaydı. (Öner, 2017d: 19)
- Rüzgârı arkalarına alıp **bembeyaz** bir ışık... (Öner, 2017d: 27)
- **Bembeyaz** pamuklar kar yağmış gibi ağartmıştı ovaları. (Öner, 2017d: 37)
- Bir de **dümdüz** bir çizgide... (Öner, 2017d: 53)
- O **koskoca** bulut bir nehir gibi... (Öner, 2017d: 54)
- Gerçekten o **bembeyaz** tüyleri kuzgun gibi **kapkaraydı**. (Öner, 2017d: 56)
- Hiç bulut **apak** bir kuşu **kapkara** yapar mı? (Öner, 2017d: 57)
- Her şeyi **kapkara** yapıyor bu bulut. (Öner, 2017d: 57)
- Gece gibi **kapkara**... (Öner, 2017d: 57)
- Kargayım, diyorsun rengin **kapkara**. (Öner, 2017d: 57)
- Pencerelelerini **sımsıkı** kapatıp... (Öner, 2017d: 58)
- **Koskoca** kent bir anda boşaldı sanki. (Öner, 2017d: 58)
- Ve Kuno, geminin dümeninde **çırılçıplak** bir çocuk gördü. (Öner, 2017d: 68)”

4.1.5.17. Söz Sanatları

Kargalar Kara Değildi öyküsünde varlıklar arasında çeşitli benzerlik ilişkileri kurulmuştur. Öyküde benzetme (teşbih) sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “O sonsuz boşlukta bir tüy gibi salınmak, bir yaprak gibi yere doğru süzülme... (Öner, 2017d: 11)
- Yağmurda, karda, tipide bir böcek gibi büzülerek küçülmesini biliyorsun. (Öner, 2017d: 13)
- Sonra da bir sürüngen gibi sıyrıldı yuvadan. (Öner, 2017d: 21)
- Baykuş tünediği dalda kıpırtısız oturuyor, kurulmuş bir saat gibi aralıklarla ötüyordu. (Öner, 2017d: 23)
- Ve Kuno gerektiğinde bülbül gibi şakımasını, kartal gibi çığlıklar atarak saldırmasını, kanarya gibi dem çekmesini, kumru gibi mırıldanmasını, martı gibi ağlamasını, baykuş gibi ulumasını öğreniyordu. (Öner, 2017d: 24)
- Kuşbaba ok gibi süzüldü Kuno'nun yanına. (Öner, 2017d: 29)
- Rupen ok gibi fırladı gökyüzüne. (Öner, 2017d: 31)
- ‘Müzik gibi gelir sizlerin ağıtları onlara.’ (Öner, 2017d: 34)
- Bembeyaz pamuklar kar yağmış gibi ağartmıştı ovaları. (Öner, 2017d: 37)
- Çiftlik evinin damındaki kumruların mırıltıları bir ninni gibi geldi ona. (Öner, 2017d: 45)
- Bir hayalet gibi kaplamıştı gökyüzünü o koca bulut. (Öner, 2017d: 54)
- Biraz sonra da bulutun ucu göründü kara bir yılan gibi. (Öner, 2017d: 58)
- Uzayın o sonsuz derinliği içinde mavi parlak bir yıldız gördü. Işıl ışıl lacivert bir portakala benziyordu. (Öner, 2017d: 67)”

Öyküde insan dışı varlıklara insan özelliğinin yüklenerek kişileştirme (teşhis) sanatına yer verilmiştir. Kişileştirme sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “Ve Kuno, bir karga olmaktan çok mutluydu. (Öner, 2017d: 12)
- Uçma eğitimleri sırasında kaç kez burnunun üstüne çakıldığını anımsayıp gülmüsyordu Kuno. (Öner, 2017d: 12)

- *Sıradan kuş olmanın da ötesinde biriydi o. Bilgeydi, bilgiliydi, özverili, hoş-görülüydü Haben. (Öner, 2017d: 12)*
- *Bir maymun çığlık çığlığa bağırды karanlığa. (Öner, 2017d: 17)*
- *Bir domuz homurdandı. (Öner, 2017d: 17)*
- *Ve öncü güvercin hiç konuşmadı. (Öner, 2017d: 20)*
- *Tüm kardeşler uçuş iznini aldılar Karga Kurulu'ndan. Dallara konup birbirlerini kutladılar. (Öner, 2017d: 35)*
- *Böyle dedi Baba Tuben. Duygulanmıştı. Sesi titriyordu. (Öner, 2017d: 36)*
- *Anaç Tavuk gülümseyerek baktı onlara. (Öner, 2017d: 44)*
- *İki kardeş sularını da içip temizlendiler. Anaç Tavuk'tan izin isteyip dallarına kondular yeniden. (Öner, 2017d: 45)''*

Öyküde insan dışı varlıklar konuşturularak konuşurma (intak) sanatına da yer verilmiştir. Öyküde konuşurma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Kuşanesi eğitimini keser, tatlı/sert bir dille uyarırdı:*
- *‘Rupen... Rupen!.. Anladık yeteneklisin. Ne ki uçmanın anlamını kavrayamıyorsun.’ (Öner, 2017d: 13)*
- *Kuno: ‘Anlat anne, n’oolur bir masal anlat.’ diye cikliyordu. (Öner, 2017d: 14)*
- *‘Bilinmeyenden korkar canlılar.’ diyordu Kuşanesi Haben. (Öner, 2017d: 22)*
- *‘Hemen uçar, kaçarsınız!’ diye bağırdı Kuno’nun kardeşleri. (Öner, 2017d: 34)*
- *Kuno sustu. Onun yanıt vermediğini sezinleyen Akkarga: ‘Sen niye yanıt vermedin küçüğüm? Nedir senin düşüncen?’ diye sordu. (Öner, 2017d: 34)*
- *‘Hayır!’ diye karşı çıktı Kuno. ‘O, bir av kokusu almasa o yöne uçmazdı.’ (Öner, 2017d: 40)*
- *Bir yandan çalakanat buluttan uzaklaşırken bir yandan da olanca gücüyle bağırdı kardeşine: ‘Rupen! Rupen!.. Çık buluttan, çık!’ (Öner, 2017d: 54)*
- *‘Bu iyice aklını kaçırmış.’ dedi Anaç Tavuk. (Öner, 2017d: 57)''*

4.1.6. Mavi Kuşu Gören Var Mı Öyküsü Biçim ve İçerik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde Öner'in (2017e), Can Çocuk Yayınları tarafından basılan "Mavi Kuşu Gören Var Mı" adlı öyküsünün 21. basımı inceleme konusu yapılmıştır. Yapıtın biçim ve içerik özellikleri şu şekildedir:

4.1.6.1. Kapak Tasarımı

Ön yüzünde küçük çocukla mavi bir kuşun yer aldığı renkli kapak, çocuğun ilgisini çekecek ve okuma isteği uyandıracak estetiğe sahiptir. Mavi elbiseli küçük çocuk ve mavi kuş yapıtın başlığıyla uyumlu olup metnin içeriğini duyumsatmakta, öykü hakkında bilgi vermektedir. Bu şekilde çocuk, okuyacağı metne yönelik zihinsel hazırlık yapabilmekte ve tahminler yürütebilmektedir. Ayrıca kapağın ön yüzünde yazarın ve kitabın ismi de yer almaktadır. Yapıtın arka kapağında, olayların geçtiği ortam tanıtılmakta ve öykü hakkında kısaca bilgi verilmektedir. Tanıtım yazısında "Kuşlar nereye gitti?" şeklinde bir soru sorularak okuyucu düşünmeye yönlendirilmekte ve okuyucuda merak duygusunu oluşturulmaktadır. Kapaktaki görsel ve yazılar belirgin şekildedir. Eksik veya abartılı bir tasarım unsuru bulunmamaktadır.

4.1.6.2. Boyutlar

Yapıt, 12,5x19,5 cm boyutlarında ve 86 sayfadan oluşmaktadır. Yapıt, hacim ve ağırlığı sebebiyle kitaplık oluşturma düzenine uygundur. Ayrıca çocukların çok rahat taşıyabileceği, istedikleri zaman açıp okuyabileceği şekilde düzenlenmiştir.

4.1.6.3. Resimler

Kayhan Keskinok'a ait olan resimler sanatçı duyarlılığına sahip olup çocuğa görelilik ilkesine dikkat edilerek çizilmiştir. Ön ve arka kapaktaki resimlerin dışında diğer sayfalardaki resimler karakalem çalışmasıyla yapılmıştır. Kapağın ön yüzünde bulunan resim ise renkli verilmiş olup okuyucuda ilgi ve merak uyandıracak özelliklere sahiptir. Diğer sayfalarda kullanılan resimler içerikle uygunluk göstermekte, metnin bütünlüğünü sağlamaktadır. Resimler metnin anlamını tamamlarken bir yandan da sözcüklerle anlatılamayanları çocuklara sezdirebilecek özelliklere sahiptir. 86 sayfalık bir yapıt olan "Mavi Kuşu Gören Var Mı" yapıtın 29 sayfasında resme yer

verilmiştir. Yapıtta yer alan resimler çocukların psikolojisine ve yaş düzeyine uygun, görsel beğenisine katkı sağlayacak ve resim yapma isteğini yükseltecek düzeydedir.

Şekil 6. Mavi Kuşu Gören Var mı Öyküsünden Bazı Resim Örnekleri

Yukarıda örnekleri verilen (2017e) resimler, metnin anlaşılabilirliğini yükseltmektedir. Görsel okuma becerisini geliştirmek için çocuğa sunulabilecek olan bu farklı boyutlarda ve farklı açılardan çizilen resimler, çocukların çizilen nesnelere gerçek dünya ile ilişkilendirerek hayal dünyalarını geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Resimlerdeki karakterlerin duygu durumları çok başarılı bir şekilde yansıtılmıştır. Bu durum çocuk okurun, karakterlerle empati kurarak duygusal zekasını geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.6.4. Yazı Tasarımı

Yapıtta, Times New Roman yazı karakteri tercih edilmiş olup 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmıştır. Kullanılan harfler, harf boyut ve biçimleri okunabilirlik açısından kitabın seslendiği yaş grubu seviyesine uygundur. Yapıtta çocukların harfleri çok rahat tanıyabileceği, gözü yormayacak bir yazı karakteri kullanılmıştır.

4.1.6.5. Sayfa Düzeni (Mizanpaj)

Yapıtta kullanılan görsel ve yazılar arasında uyum sağlanmış, görsellerle yazılar bir arada kullanılmıştır. Bu sayede görsel metnin anlaşılmasında daha da etkili hale getirilmiştir. Satır aralarında yeteri kadar boşluklar bırakılmıştır. Sayfa kenarları

rında bırakılan yeterli boşluklar izleme-okuma rahatlığı sağlayarak sayfanın estetik niteliğini yükseltmektedir.

4.1.6.6. Konu

Yazar, yaşlı dünyamızda denizlerin kirletilmesine, zehirli atıklar, asitli yağmurlar, zehirli fiçılar, bombalar, silahlar vb.lerle doğaya zarar verildiğini ve bu zardan da en çok insanoğlunun etkileneceğini ortaya koymaya çalışıyor. Yazara göre insanoğlu doğaya çeşitli şekillerde zararlar vermekte ve doğadaki canlıların yok olmasına sebep olmaktadır. Yazar: “Kuşlar nereye gitti?” sorusunu okura yönelterek, okuru konuya dâhil etmektedir.

Bir gürültüyle uyanan Çocuk, önce gök gürlüyor sanır. Sonra dışarı baktığında binlerce kuşun kentten uzaklaşıp gittiğini görür. Dışarı çıktığında olayın iç yüzünü öğrenir. Gök gürültüsü sandığı şeyin aslında ağaçları kesen, binlerce kuşu evsiz bırakıp ve şehirden kaçırarak canavar dişli bir araç olduğunu anlar. Çocuk oradaki insanların çok para kazanma uğruna ağaçları yok ettiklerine dair konuşmaları duyar ve çok üzülür. Çocuk yerde bulduğu kesilmiş bir dalı koynuna sokup hemen evinin avlusuna gider. Avluda açtığı bir çukura küçük dalı diker ve günlerce toprağı kabartıp dalın çevresindeki böcekleri, solucanları temiler; toprak kurudukça onu sular. Bıkmadan usanmadan bu işlemi günlerce yapar. Bir gün Çocuk küçük Fidan’ına bir arkadaş bulma gereği duyar ve yola koyulur. Ama nereye gitse “çiçekleri koparmak yasak” yazısıyla karşılaşır, parayla satılan yerlerde ise çok para istedikleri için çiçek satın alamaz. Çocuk bir evin bahçesindeki güzel çiçekleri izlerken mavi elbiseli bir bahçıvanla karşılaşır ve bahçıvan çocuğa küçük bir çiçek hediye eder. Buna çok sevinen Çocuk, tüm oyuncaklarını seve seve bahçıvana hediye eder ve evine doğru yola çıkar. Evine dönen Çocuk, Çiçek’i hemen Fidan’ın yanına diker ve günlerce bakımıyla uğraşır. Bıkmadan usanmadan Fidan ve Çiçek’in bakımlarını yapar. Fidan, annesi kesildiği için çok üzgündür, bu yüzden sık sık ağlamaktadır. Bu duruma dayanamayan Çiçek ve Çocuk, aralarında konuşurlar ve Fidan’a mavi bir kuş bulmaya karar verirler. Çocuk, yola çıkar ve her gördüğü kişiye Mavi Kuş’u gören var mı? Sorusunu yöneltir. Bu soruya Cılızlar cevap vermezler, Tıkızlar ise Çocuğa kızarak tepki gösterirler. Hatta çocuğu Baştombalak’ın casusu olmakla suçlarlar. Cılızlar’dan biri çıkarak yoksulluk içerisinde ve baskı altındaki yaşamın gerçek yaşam olmadığını,

haklarını Baştombalak'tan aramaları gerektiğini dile getirir. Diğer Cıızlar ona katılır ve “Yaşasın Çocuk! Yaşasın Mavi Kuş! Yaşasın umut!” sloganını atarlar. Cıızlar Mavi Kuş'u bir bağımsızlık sembolü olarak görmeye başlarlar. Cıızlar'ın yanından ayrılan Çocuk, yolda mavi bir kuşla tanışır. Fidan'ın, annesi kesildiği için çok ağladığını mavi renkli bir kuş istediğini anlatır. Mavi Kuş, anlatılanları dinler ve anlatılanlara çok üzülür. Bir an önce Fidan'ın yanına gitmek ister. Çocuk, Fidan, Çiçek ve Mavi Kuş çok iyi arkadaş olurlar ve mutlu bir şekilde yaşamaya başlarlar. Ne var ki Baştombalak, haklarını arayan cıızlara çok sinirlenir, Cıızlar'ın birkaçını hapse attırır. Ayrıca Cıızlar'ın, Mavi Kuş'u bağımsızlık sembolü olarak benimsedikleri duyunca çılgına döner ve Mavi Kuş'u öldürene ödül vereceğini her yerde duyurur. Bu haberi duya Mavi Kuş, Çiçek'le birlikte kentten ayrılmak ister. Arkadaşlarıyla vedalaşan Mavi Kuş ve Çiçek yola çıkarlar ancak birisinin ateş etmesi sonucu Mavi Kuş'la Çiçek hayatını kaybeder. Bu duruma şahit olan Cıızlar toplanmaya başlarlar ve var güçleriyle Baştombalak'ın sarayına saldırırlar ardından da Baştombalak'la diğer Tombalaklar'ı ketten kovarlar.

Yukarıda özeti verilen Mavi Kuşu Gören Var Mı? öncelikle masal formunda yazılmış, çocukların hayal dünyasına hitap eden bir öyküdür. Konu bireysel ilgi ve gereksinimlere yanıt verebilecek bir özelliğe sahiptir. Çocuğa göreliği esas alan yazar, konu ve olaylar arasında güçlü bir ilişki kurmuştur. Çocuk, Fidan, Çiçek ve Mavi Kuş arasındaki dostluk çocuk okurun duygusal anlamda gelişimine katkı sağlayacak türdedir. Ayrıca insanların baskı ve haksızlıklara karşı mücadele etmesi gerektiğini, hemen başarı kazanılmasa bile yılmadan yola devam etmek gerektiğini başarılı bir şekilde eserine yansıtmıştır.

4.1.6.7. Ana Fikir

Öykünün ana fikri, okurda çevre bilinci oluşturmaya yöneliktir. Öner, kendisindeki derin çevre bilincini başarılı bir şekilde öyküye yansıtmıştır. Yazar, insanların doğaya müdahalesi devam ederse gelecek kuşakların çiçek, ağaç, kuş gibi güzellikleri görmeden büyüyeceğini, hayatın tatsız ve anlamsız olacağını ortaya koymuştur. “İnsan, küçük çıkarları için doğaya zarar vermemeli, yapılan yanlışlıklara ve haksızlıklara karşı cesurca mücadelesini verebilmelidir.” mesajı ana fikir olarak sunulmuştur. Ana fikir okura, doğrudan bilgi ve öğüt vermek yerine ana karakterler

aracılığıyla sezdirilmeye çalışılmıştır. Ana karakterlerin olaylar karşısındaki tutumları ana fikri desteklemektedir. Bunun yanında öyküde birçok yardımcı iletiye de yer verilmiştir:

- Haksızlıklara karşı sesimizi çıkarmalı, hakkımızı aramalıyız.
- Para kazanmak için ağaç kesmemeliyiz.
- Dostluklar önemlidir. Dostlarımıza sahip çıkmalıyız.
- Emek vermediğimiz bir işten sonuç alamayız.
- Kolaylıkla elde edilen mutluluklar kalıcı olmaz.
- Çevremizdeki canlılara saygılı olmalı, doğayı korumalıyız.
- Karşılıksız hiç kimseden bir şeyler almamalıyız.

4.1.6.8. Karakterler

Öyküde, “Çocuk, Fidan, Çiçek, Mavi Kuş, Cılızlar, Tıknazlar, Baştombalak” gibi karakterlere yer verilmiştir. Çocuk ve Mavi Kuş ana karakterlerdir. Çocuk çevre dostu, duygusal karakterdir. Sevdikleri için fedakârlık yapabilen ve kalıcı mutluluğa ulaşmak için bıkmadan usanmadan emek harcanması gerektiğini bilen bir karakterdir:

“Tutup dalı, örselemeden çukura dikmiş. Günlerce toprağı kabartıp dalın çevresinden böcekleri, solucanları temizlemiş. Toprak kurudukça sulamış (Öner, 2017e: 16).

“Çocuğın bu işlemleri günlerce sürmüştü. Ne Çiçek burnunu çıkarmış topraktan ne Çocuk yılıp usanmış (Öner, 2017e: 28).”

Açık ve devingen bir karakter olan Çocuk, dostu Fidan için en kıymetli varlıkları olan oyuncaklarından vazgeçebilecek, karşılığını vermediğı hiçbir şeyi almayacak kadar da bilinçli birisidir:

“Çocuk uzatıvermiş elini çiçeğe. Bir an düşünüp geri çekmiş.

‘Olmaz.’ Demiş. ‘Alamam.’

‘Neden?’

'Karşılıksız hiçbir şey alınmaz da ondan.'

'Ama içimden geldi benim.'

'Olsun. Alamam. Ama...'

Elini cebine sokup mendile sarılı oyuncaklarını çıkartmış (Öner, 2017e: 23)."

Bir diğer ana karakter Mavi Kuş'tur. Mavi Kuş da Çocuk gibi yardımsever ve fedakâr bir karakterdir. Annesi kesilen Fidan'la arkadaş olmayı kabul etmiş ve için için Fidan'a üzülmüştür. Öyküde Tombalaklar'ın baskılarından bıkan insanlarca bağımsızlık sembolü olarak kabul edilmiştir. Fidan, Çocuk tarafından dikilen ve Çocuk'un büyütme için çok emek verdiği bir karakterdir. Annesi insanlar tarafından kesildiği için sık sık ağlamaktadır. Bir diğer karakter Çiçek'tir. Çiçek de yardımsever bir karakterdir. Fidan'ın ağlamasına dayanamamış ve Çocuk'tan Fidan'a bir arkadaş bulmasını istemiştir. Fidan'ı teselli etmek için elinden geleni yapmıştır. Yardımcı karakterlerden biri olan Tıknaşlar haksızlıklara karşı kendilerini savunamayan, baskıya boyun eğen kişilerdir. Cılızlar ise Baştombalak'a başkaldırıp haklarını arayan ve öykünün sonunda Tombalaklar'ı kentin dışına kovan kişilerdir. Baştombalak ise halkı açlık ve sefalet içerisindeyken kendisi zenginlik içerisinde yaşayan, bencil bir karakterdir.

4.1.6.9. Çatışmalar

Öyküde, ele alınan konunun ilgi çekici olmasını sağlayan ve okunurluğu arttıran çeşitli çatışmalara yer verilmiştir. Öyküde yer alan çatışma kişi-kişi çatışmasıdır. Bununla birlikte kişi-toplum çatışmasının da vardır. Kitapta yer alan çatışmalar çocuğun doğasına uygundur. İdeolojik ve abartılı çatışmalara yer verilmemiştir. Öyküde yer alan çatışmalar şu şekilde sıralanabilir:

a) Kişi-Kişi Çatışması:

Çocuk'un, Fidan'ın için çiçek aradığı sırada çiçekçiyle yaşadığı çatışma kişi-kişi çatışmasına örnek verilebilir:

"Çocuk, mendile sardığı oyuncakları uzatmış adamın önüne.

Çiçekçi, mendili açıp oyuncaklarını karıştırmış.

'Ne bunlar, bu ıvır zıvır şeyler?'

Çocuk boynunu bükmüş.

'Bir çiçek, küçücük bir çiçek etmez mi bunlar? N'olur bunlara karşılık bana bir çiçek verin. Lütfen.' Demiş.

Çiçekçi, önce bir hindi gibi kızarmış. Sonra da önündeki oyuncakları fırlatıp atmış dışarıya.

'Defooollll!' (Öner, 2017e: 20)''

b) Kişi-Toplum Çatışması:

Mavi Kuş'u arayan Çocuk'un, Tıknazlara "Mavi Kuş'u gören var mı?" sorusunu sorduktan sonra Tıknazlardan tepki alması kişi-toplum çatışmasına örnektir:

"Bu kez de Tıknazlara yaklaşmış:

'Affedersiniz, Mavi Kuş'u gören var mı?'

Vay, sen misin bunu diyen? Bir korku almış ki Tıknazları, görülecek şeymiş. Kimi Çocuk'u itiyor kimi onu tartaklıyor kimi de ağzını kapatıyormuş sorusunu yinelemesin diye. (Öner, 2017e: 40)''

4.1.6.10. Çevre

Öyküde, karakterlerin kişiliğini şekillendiren ortam, kenttir. Öner, karakterlerin etkileşim içerisinde olduğu çevreyi çok başarılı bir şekilde eserine yansıtmıştır. İnsanların ağaçları keserek, kuşları öldürerek doğaya verdiği zararları Çocuk'un bakış açısından sunan yazar, çocuk okur için çevreyi önemli bir yaşam kaynağı haline getirmiştir:

"Çocuk, gürültünün geldiği yöne doğru bir koşudur tutturmuş. Soluk soluğa varmış kentin ana caddesine ki bir de ne görsün? Caddeyi boydan boya süsleyen akasyalar, çınarlar, akkavaklar, kestane ağaçları boylu boyunca yatmıyor mu yerlerde! Gözlerine inanamamış.

'Hayır... Hayır... Olmaz!' diyebilmiş.

Birden bir aracın, o gök gürültüsü gibi sesler çıkartan bir aracın, son ağacı da kesip devirdiğini görmez mi? Cız etmiş Çocuk'un yüreği. (Öner, 2017e: 14)”

Öyküde yer alan betimlemeler çocuk okurların zihninde kolay canlanacak bir şekilde, çok ayrıntıya girmeden tasvir edilmiştir:

“Çocuk’la Mavi Kuş, kalabalığı da kenti de geride bırakmışlar. Yürümüşler kırlara doğru. Günün ilk ışıkları kuşun kanadında, Çocuk’un saçlarında balkımış. Yürümüşler, yürümüşler, yürümüşler...”

Soluklanmak için bir tepenin üstünde durup kente doğru bakmışlar.

Tüm kent sarı-kızıl Çiçek’e kesmiş. Bir gelincik tarlası gibiymiş. Ve mavi bir kuş sürüsü güneşe doğru, kente doğru, kentin çiçeklerine doğru uçuyormuş. (Öner, 2017e: 83)”

Öyküde olaylar baştan sonra doğru bir zaman dilimi içerisinde anlatılmıştır. Çocuk’un bir gürültü sesine uyanmasıyla başlayan olaylar, Mavi Kuş’un öldürülmesi ve Cıızların ayaklanıp Tomabalakları kentten kovmalarıyla son bulmuştur.

4.1.6.11. Dil Anlatım ve Söz Varlığı

Öyküde çocuk okurların çok kolay anlayabileceği sade, açık ve anlaşılır dil kullanılmıştır. Çocuğa göreliği göz ardı etmeyen yazar, devrik cümleler kurmuştur. Her ne kadar çocuk kitaplarında devrik cümlelere yer verilmemesi gerekse de Öner’in bu tutumu anlatımına şiirsel bir hava katmıştır. Yabancı kelimeler yerine Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösteren yazar, çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatımı tercih etmiştir. Öykü, konusu gereği doğaya ve hayvan âlemine dair birçok sözcük ve söz öbeğini bünyesinde barındırmaktadır. Yapıtta, çocukların anlamını bildiği sözcüklerin yanında, metnin anlamından yola çıkarak bulabileceği sözcük ve sözcük öbeklerine yer verilmiştir. Yapıt; seslendiği yaş grubuna, ana dilinin incelikleri sezdirecek ve çocukların dilsel gelişimlerine katkı sağlayacak başarıya ve estetiğe sahiptir. Yapıtta, devrik cümlelerin yanında; ana dilimizin incileri olan deyimler, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve söz sanatları kullanılmıştır:

4.1.6.12. Deyimler

Mavi Kuşu gören Var Mı'da tespit edilen deyimler ve bu deyimlerin kullanım sıklığı Tablo 24'te sunulmuştur:

Tablo 24. Mavi Kuşu Gören Var Mı'da Geçen Deyimlerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Deyimler	Tekrar Sıklığı
1.	Ağzı açık kalmak	1
2.	Aklı başına gelmek	1
3.	Aklına gelmek	2
4.	Araya girmek	2
5.	Başını belaya sokmak	1
6.	Boy vermek	1
7.	Boylu boyunca yatmak	1
8.	Boynunu bükmek	2
9.	Çaba göstermek	1
10.	Çılgılık atmak	1
11.	Çileden çıkmak	1
12.	Dik dik bakmak	3
13.	Dört dönmek	1
14.	Emek vermek	2
15.	Gönlünü almak	1
16.	Göze almak	2
17.	Gözleri dolmak	3
18.	Gözlerine inanamamak	3
19.	Gözlerini dikmek	2
20.	Gözüne kestirmek	1
21.	Gözünü ayıramamak	1
22.	Hop oturup hop kalkmak	1
23.	İleri gitmek	1
24.	İlgi duymak	1
25.	İşinden olmak	1
26.	Kara kara düşünmek	1
27.	Karşı koymak	1
28.	Kendine gelmek	3
29.	Kıtlıktan çıkmış gibi yemek	1
30.	Ne istediğini bilmek	1
31.	Özen göstermek	2
32.	Parmak ısırarak	1
33.	Sesi soluğu çıkmak	1
34.	Soluk soluğa kalmak	1
35.	Söze karışmak	2
36.	Sözünü kesmek	1
37.	Surat asmak	1
38.	Şarkı tutturmak	1
39.	Ters ters bakmak	1
40.	Tir tir titremek	3
41.	Umutunu kesmek	1
42.	Umutsuzluğa düşmek	1
43.	Un ufak etmek	1
44.	Uyku tutmamak	1
45.	Uykuya dalmak	2
46.	Yerinde yeller esmek	1
47.	Yitip gitmek	2
48.	Yol göstermek	1
49.	Yol vermek	1
50.	Yola çıkmak	1
51.	Yola koyulmak	4
52.	Yollara dökülmek	1
53.	Yollara düşmek	1
54.	Yüreği cız etmek	1
55.	Zangır zangır titremek	1
Toplam		78

Tablo 24’te görüldüğü üzere Mavi Kuşu Gören Var Mı adlı öyküde, toplamda 78 deyim tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 55 deyim yer aldığı öyküde “aklına gelmek (2), araya girmek (2), boynunu bükmek (2), dik dik bakmak (3), emek vermek (2), göze almak (2), gözleri dolmak (3), gözlerine inanmamak (3), gözlerini dikmek (2), kendine gelmek (3), özen göstermek (2), söze karışmak (2), tir tir titremek (3), uykuya dalmak (2), yitip gitmek (2), yola koyulmak (4)” deyimleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu deyimlerin dışındaki deyimler birer kez kullanılmıştır. Öyküde yer alan deyimlerin birçoğu (başını belaya sokmak, dört dönmek, umudunu kesmek vd.) mecaz anlamda kullanılarak cümlelere anlatım güzelliği ve özgünlüğü katılmıştır. Deyimlerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “*Kapının önüne çıkıp kuşların bulutlarda **yitip gidişini** izlemiş.* (Öner, 2017e: 13)
- ***Boylu boyunca yatmıyor mu yerlerde!*** (Öner, 2017e: 14)
- ***Gözlerine inanamamış.*** (Öner, 2017e: 14)
- ***Cız etmiş çocuğun yüreği.*** (Öner, 2017e: 14)
- *Duygusuz, canavar dişli araçlar ise homurtular çıkararak **yitip gitmiş** cadde- nin sonunda.* (Öner, 2017e: 14)
- *... dallara, kıpır kıpır yapraklara **dikmiş gözlerini.*** (Öner, 2017e: 14)
- *Oysa yeşil yapraklar kara asfaltın üstünde **tir tir titriyorlarmış.*** (Öner, 2017e: 14)
- *Dal, usul usul **boy vermeye** başlamış.* (Öner, 2017e: 16)
- *Sarı bir çiçeği **gözüne kestirince** de...* (Öner, 2017e: 18)
- *Çocuk, **boynunu bükmüş.*** (Öner, 2017e: 20)
- *Aramaktan usanan çocuk, oyuncaklarını mendiline düğüm edip **yola koyulmuş.*** (Öner, 2017e: 21)
- *İnan olsun çok **özen gösterirdim.*** (Öner, 2017e: 22)
- *Çocuk başını çiçeklerden çevirip **dik dik bakmış** adama.* (Öner, 2017e: 22)
- *Sakin kimseye söyleme, **işimden olurum** sonra.* (Öner, 2017e: 23)
- *Çiçek’in ise **yerinde yeller esiyormuş.*** (Öner, 2017e: 27)
- ***Gözlerine, kulaklarına inanamamış** çocuk.* (Öner, 2017e: 28)
- *Ama açık sözlülüğün hoşuma gitti.* (Öner, 2017e: 29)

- Üstelik ne kadar **emek verdim** sana, ne çok **özen gösterdim**. (Öner, 2017e: 29)
- Mutluluk, uğruna uzun süre **emek vermeyi, çaba göstermeyi** gerektirir. (Öner, 2017e: 29)
- **Çiçek dik dik bakmış** çocuğa. (Öner, 2017e: 30)
- Gitsene yanına onun, **gönlünü alsana**. (Öner, 2017e: 30)
- ‘N’oluyor orada?’ diye **söze karışmış** Çiçek. (Öner, 2017e: 31)
- Hele bir **kendime geleyim**. (Öner, 2017e: 31)
- ‘Dur, **sözümü kesme**.’ demiş Çocuk. (Öner, 2017e: 32)
- Kuşların sesinden Baştombalak’ı **uyku tutmuyormuş**. (Öner, 2017e: 33)
- Hatta daha da **ileri gidenler** varmış bu kuşların içinde. (Öner, 2017e: 33)
- Onlardan ayrılmamak için kesilmeyi bile **göze alırlar**. (Öner, 2017e: 33)
- Bir yandan da bir okul **şarkısı tutturmuş**. (Öner, 2017e: 35)
- Birden **aklına gelmiş**. (Öner, 2017e: 35)
- Onun **kara kara düşündüğünü** gören Çiçek, sormuş. (Öner, 2017e: 36)
- **Ne istediğini biliyor**. (Öner, 2017e: 36)
- Yarından tezi yok, **yollara düş** de mavi bir kuş ara fidanın için. (Öner, 2017e: 36)
- Birden **aklına gelmiş** çocuğun. (Öner, 2017e: 37)
- ‘Ey yüreğim bana **yol göster!**’ (Öner, 2017e: 39)
- **Ve yola koyulmuş**. (Öner, 2017e: 39)
- Bizi Tombalalara karşı ayaklandırıp **başımızı belaya sokacak**. (Öner, 2017e: 42)
- Çocuk ise **ağzı şaşkınlıktan bir karış açılmış**, olanları izliyormuş. (Öner, 2017e: 42)
- Önlerine gelene vuruyor, **karşı koyanları tutukluyorlarmış**. (Öner, 2017e: 42)
- Özellikle mavi kuşlardan söz edenler sonuçlarına katlanmayı şimdiden **göze alsınlar**. (Öner, 2017e: 43)
- **Çileden çıkartıyorlarmış** Tombalaları, Tıknazları, korumacıları. (Öner, 2017e: 43).

- *En çok da genç Cılızlarla çocuklar ilgi duyuyorlarmış kuş resmi yapmaya. (Öner, 2017e: 43-44)*
- *O kadar güzel bir bayrakmış ki görenler **parmak ısıtıyormuş.** (Öner, 2017e: 44)*
- ***Suluk soluğa kalınca** dönüp arkasına bakmış. (Öner, 2017e: 45)*
- ***Gözünü kuştan ayıramıyormuş.** (Öner, 2017e: 47)*
- *Ama çocuk onun günbatımında balkıyan masmavi tüylerini, kıpkırmızı gözkapakları ile bembeyaz gagasını görünce bir **çığlık atmış.** (Öner, 2017e: 47)*
- *Sonra da Mavi Kuş'u gömleğinin içine, yüreğine bastırıp **yola koyulmuş.** (Öner, 2017e: 48)*
- *Mavi Kuş' un bu soylu davranışı karşısında **gözleri dolmuş.** (Öner, 2017e: 50)*
- *Ama lütfen **sesini soluğunu çıkartma.** (Öner, 2017e: 50)*
- *Fidan, **gözlerine inanamamış.** (Öner, 2017e: 52)*
- *Ama çocuğun avucunda tuttuğu Mavi Kuş' u görünce **gözleri dolmuş.** (Öner, 2017e: 52)*
- *Boynunu içine çekip derin bir **uykuya dalmış.** (Öner, 2017e: 52)*
- *'Neden **surat asıyorsun?**' (Öner, 2017e: 52)*
- *Oysa Çiçek'in yaprakları yine de **tir tir titriyormuş.** (Öner, 2017e: 52)*
- *Uzun süre **kendime gelemiyorum,** ayılamıyorum. (Öner, 2017e: 53)*
- *Çiçek'in kökleri suyu emince biraz **kendine gelir** gibi olmuş. (Öner, 2017e: 55)*
- *Çiçek **dik dik bakmış** ona. (Öner, 2017e: 55)*
- *'Çok kötüyüm, çok.' diye inleyip **boynunu bükmüş.** (Öner, 2017e: 55)*
- *'N'olur **umutsuzluğa, yılgınlığa düşme.**' (Öner, 2017e: 55)*
- *'Çiçekler yaşamdan **umudunu kesmemeliler.**' (Öner, 2017e: 55)*
- *Tıknazlardan biri **söze karışmış.** (Öner, 2017e: 56)*
- *Çocukları, kadınları da **dökülmüş yollara.** (Öner, 2017e: 59)*
- *Baştomalak yerinde **hop oturup hop kalkmış.** (Öner, 2017e: 61)*
- *'Yaşam boyu orda kalsınlar da **akılları başlarına gelsin.**' (Öner, 2017e: 63)*

- *'Un ufak edecekler bir gün sizin bu kokuşmuş düzeninizi de...'* (Öner, 2017e: 63)
- *Kızgınlıktan eli ayağı zangır zangır titriyormuş.* (Öner, 2017e: 63)
- *Kıtlıktan çıkmış gibi yemeye başlamış.* (Öner, 2017e: 63)
- *Yürekleri burkulmuş, gözleri dolu.* (Öner, 2017e: 68)
- *Ama silah sesleri azalıp kent uykuya dalınca, birer birer evlerinden çıkıp...* (Öner, 2017e: 68)
- *Baştombalak, dört dönmüş sarayında.* (Öner, 2017e: 68)
- *Çiçek, gittikçe kızaran güneşe dikmiş gözlerini.* (Öner, 2017e: 73)
- *Hemen girmiş araya.* (Öner, 2017e: 74)
- *Kuş, Çiçek'e ters ters bakmış.* (Öner, 2017e: 74)
- *Çocuk araya girmiş yine.* (Öner, 2017e: 75)
- *'Nasıl olsa yarın sabah gün ışımadan yola çıkacağım.'* (Öner, 2017e: 75)
- *'Hemen yola koyulalım öyleyse.'* (Öner, 2017e: 77)
- *Tir tir titiyorlarmış.* (Öner, 2017e: 80)
- *Kalabalık açılıp yol vermiş onlara.* (Öner, 2017e: 83)"

4.1.6.13. İkilemeler

Mavi Kuşu Gören Var Mı'da tespit edilen ikilemeler ve bu ikilemelerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 25'te sunulmuştur:

Tablo 25. Mavi Kuşu Gören Var Mı 'da Geçen İkilemelerin Kullanım Sıklığı

Sıra	İkilemeler	Tekrar Sıklığı
1.	Ağır ağır	1
2.	Aması maması	1
3.	Basıp basıp	1
4.	Beyaz beyaz	2
5.	Bile bile	1
6.	Bilgiç bilgiç	1
7.	Bilse bilse	1
8.	Birer birer	2
9.	Boydan boya	1
10.	Boşu boşuna	1
11.	Çeke çeke	1
12.	Çığlık çığlığa	1
13.	Dik dik	2
14.	Gide gide	1
15.	Hışır hışır	1
16.	Hoplata hoplata	1
17.	Ivır zıvır	1
18.	İçin için	1
19.	İyiden iyiye	1
20.	Kara kara	1
21.	Kendi kendine	1
22.	Kıpır kıpır	3
23.	Korka korka	1
24.	Kuş muş	2
25.	Lıkır lıkır	1
26.	Omuz omuza	2
27.	Peki peki	1
28.	Salkım salkım	1
29.	Soluk soluğa	2
30.	Şaşkın şaşkın	1
31.	Tir tir	2
32.	Usul usul	1
33.	Uzun uzun	2
34.	Yeni yeni	1
35.	Zaman zaman	1
36.	Zangır zangır	1
37.	Zıp zıp	1
Toplam		47

Tablo 25'te görüldüğü üzere Mavi Kuşu Gören Var Mı adlı öyküde toplamda 47 ikileme grubunun kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 37 ikileme grubunun yer aldığı öyküde “beyaz beyaz (2), birer birer (2), dik dik (2), kıpır kıpır (3), kuş muş (2), omuz omuza (2), soluk soluğa (2), tir tir (2), uzun uzun (2)” ikilemeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu ikileme grubunun dışındaki iki-

lemeler birer kez kullanılmıştır. İkileme gruplarının kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “**Çıglık çıglığa**, kanat çırpıp geçmişler evin üstünden. (Öner, 2017e: 13)
- Tüyleri **beyaz beyaz** balkıyormuş. (Öner, 2017e: 13)
- Oysa gün **yeni yeni** ışığırmuş kentin üstünde. (Öner, 2017e: 14)
- **Suluk soluğa** varmış kentin ana caddesine ki bir ne görsün? (Öner, 2017e: 14)
- Caddeyi **boydan boya** süsleyen akasyalar, çınarlar, akkavaklar... (Öner, 2017e: 14)
- ... dallara, **kıpır kıpır** yapraklara dikmiş gözlerini. (Öner, 2017e: 14)
- Yüzlerce ayak, **basıp basıp** geçmiş üstlerinden. (Öner, 2017e: 14)
- Oysa yeşil yapraklar kara asfaltın üstünde **tir tir** titriyorlarmış. (Öner, 2017e: 14)
- Kesik yeri **beyaz beyaz** kanyormuş. (Öner, 2017e: 15)
- Dal, **usul usul** boy vermeye başlamış. (Öner, 2017e: 16)
- Çiçekçi, önce göbeğini **hoplata hoplata** gülmüş. (Öner, 2017e: 18)
- Ne bunlar, bu **ıtır zıtır** şeyler? (Öner, 2017e: 20)
- Karşı kaldırıma saçılan oyuncaklarını **birer birer** toplamış çocuk. (Öner, 2017e: 21)
- **Boşu boşuna** tekerlemeler söyleyip aramış onu. (Öner, 2017e: 21)
- **Gide gide** duvarları süslü demirlerle çevrili bir köşkün önüne gelmiş. (Öner, 2017e: 21)
- Çocuk başını çiçeklerden çevirip **dik dik** bakmış adama. (Öner, 2017e: 22)
- Başını **korka korka** gökyüzüne kaldırmış. (Öner, 2017e: 26)
- Yaprakları rüzgârda **hışır hışır** oynuyor, başı neredeyse bulutlara değişiyor-muş. (Öner, 2017e: 27)
- **Zaman zaman** yılgınlığa düştüğü de oluyormuş. (Öner, 2017e: 28)
- Neden böyle **şaşkın şaşkın** bakıyorsun bana. (Öner, 2017e: 28)
- Çiçek **dik dik** bakmış çocuğa. (Öner, 2017e: 30)
- Fidan, burnunu **çeke çeke** sürdürmüştü ağtını. (Öner, 2017e: 30)
- Çiçek, **lıkır lıkır** emmiş çaydanlıktan üstüne dökülen suyu. (Öner, 2017e: 31)

- **Bilgiç bilgiç** gülümsemiş Çiçek. (Öner, 2017e: 31)
- Bundan böyle bu kentte **kuş muş** istemiyorum, diyormuş. (Öner, 2017e: 33)
- Onun **kara kara** düşündüğünü gören Çiçek, sormuş. (Öner, 2017e: 36)
- **Aması maması** yok. (Öner, 2017e: 37)
- Kentte **kuş muş** kalmadı. (Öner, 2017e: 37)
- **Bilse bilse** bu kocamış bilir mavi kuşların yerini. (Öner, 2017e: 38)
- Sonra **ağır ağır** ama tok bir sesle yanıtlamış çocuğu. (Öner, 2017e: 39)
- **Yüreği kıpır kıpırmış**. (Öner, 2017e: 39)
- Yoksul Cıvzılarsa **için için** bir umut geliştirmeye başlamışlar. (Öner, 2017e: 43)
- **Bile bile** tehlikeye atılmak deliliktir. (Öner, 2017e: 44)
- **Soluk soluğa** kalınca dönüp arkasına bakmış. (Öner, 2017e: 45)
- **Zıp zıp** zıplıyor. (s. 47)
- Oysa Çiçek'in yaprakları yine de **tir tir** titriyormuş. (Öner, 2017e: 52)
- Fidanın yaprakları mutluluktan **kıpır kıpır** oynuyormuş. (Öner, 2017e: 54)
- Çiçek **dik dik** bakmış ona. (Öner, 2017e: 55)
- **Başombalak** onu dinlerken bir yandan da **salkım salkım** üzümler tıkınıyor. (Öner, 2017e: 61)
- Elindeki kadehten **uzun uzun** içip “Olmaz!” demiş. (Öner, 2017e: 61)
- Kızgınlıktan eli ayağı **zangır zangır** titriyormuş. (Öner, 2017e: 63)
- Bir yandan da **kendi kendine** konuşuyormuş. (Öner, 2017e: 63)
- **İyiden iyiye** yulğunlığa düşmüşler. (Öner, 2017e: 68)
- Ama silah sesleri azalıp kent uykuya dalınca, **birer birer** evlerinden çıkıp... (Öner, 2017e: 68)
- Çiçek, yapraklarını gökyüzüne doğru kaldırıp **uzun uzun** soluklanmak istemiş. (Öner, 2017e: 71)
- ‘Koskoca denizleri, dağları, okyanusları geçeriz **omuz omuza**.’ (Öner, 2017e: 73)
- ‘**Omuz omuza** dayanışmanın erdemlerden söz etti’ (Öner, 2017e: 73)
- Çiçek, onun kırıldığını anlayıp ‘**Peki peki**, cıvıltınızdan diyelim.’ demiş. (Öner, 2017e: 74)”

4.1.6.14. Yansıma Sözcükler

Mavi Kuşu Gören Var Mı'dan tespit edilen yansıma sözcükler ve bu sözcüklerin öyküdeki kullanım sıklığı Tablo 26'da sunulmuştur:

Tablo 26. Mavi kuşu Gören Var Mı 'da Geçen Yansıma Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Yansıma Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Cıvıltı	1
2.	Cik	2
3.	Çın	1
4.	Çınlamak	1
5.	Çıt	1
6.	Fısıldamak	3
7.	Fısıltı	1
8.	Gürlemek	3
9.	Gürültü	8
10.	Homurtu	1
11.	Pat	4
Toplam		26

Tablo 26'da görüldüğü üzere “Mavi Kuşu Gören Var Mı” adlı öyküde, toplamda 26 yansıma sözcüğün kullanıldığı tespit edilmiştir. Birbirinden farklı 11 yansımanın yer aldığı öyküde “cik (2), fısıldamak (3), gürlemek (3), gürültü (8), pat (4)” yansımaları birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu yansıma sözcüklerin dışındaki yansımalar birer kez kullanılmıştır. Yansıma sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “Gök **gürüyor** sanmış çocuk. (Öner, 2017e: 13)
- *Giderek artmış **gürültü**. (Öner, 2017e: 13)*
- *Gök **gürüyor** sanmış çocuk. (Öner, 2017e: 13)*
- *Hala gök **gürültüsü** geliyormuş kentten. (Öner, 2017e: 13)*
- *Çocuk, **gürültünün** geldiği yöne doğru bir koşudur tutturmuş. (Öner, 2017e: 14)*
- *O gök **gürültüsü** gibi sesler çıkartan bir aracın... (Öner, 2017e: 14)*
- *Duygusuz, canavar dişli araçlar ise **homurtular** çıkararak yitip gitmiş cadenin sonunda. (Öner, 2017e: 14).*

- Bir **fısıltı** gibi belli belirsiz bir tümce dökülmüş kuruyan dudaklarından. (Öner, 2017e: 26)
- Çiçek **fııldamış**. (Öner, 2017e: 35)
- ‘Anlat, anlat, kuşlu şeyler anlat.’ diye **fııldamış** çiçek. (Öner, 2017e: 35)
- Çiçek’te **çıt** yokmuş. (Öner, 2017e: 37)
- Tüm sokakları tutmuş **gürültüleri**. (Öner, 2017e: 40)
- ‘**Cik! Cik! Cik!**’ (Öner, 2017e: 46)
- Şarkıları bütün kentin sokaklarında **çınlamış** durmuş uzun süre. (Öner, 2017e: 57-59)
- Baştombalak, sarayından **gürültüleri** duyup... (Öner, 2017e: 59)
- ‘Hayır, sayın başkanımız kuşların **gürültüsü** değil bu duyduklarınız.’ (Öner, 2017e: 59)
- Sesinden koca salon **çın çın** ötmüş. (Öner, 2017e: 61)
- ‘Tez buyruğumu iletin kentlilerime!’ diye **gürlemiş** Baştombalak. (Öner, 2017e: 63)
- ‘**Cik! Cik! Cik!**’ diye ötmüş kuş. (Öner, 2017e: 70)
- Çocuk, kuşun kulağına eğilip **fııldamış**. (Öner, 2017e: 73)
- ‘Biz **gürültü** yapmayız.’ demiş. (Öner, 2017e: 74)
- Çiçek, onun kırıldığını anlayıp ‘Peki peki, **cıvıltınızdan** diyelim.’ demiş. (Öner, 2017e: 74)
- Bir **patlama** duymuş Çiçek. (Öner, 2017e: 78)
- Bir **patlama**, bir **patlama** daha. (Öner, 2017e: 78)
- Baştombalak’in sarayından hala **patlamalar** geliyormuş. (Öner, 2017e: 80)”

4.1.6.15. Pekiştirme Sözcükler

Mavi Kuşu Gören Var Mı’dan tespit edilen pekiştirme sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım sıklığı Tablo 27’de sunulmuştur:

Tablo 27. *Mavi Kuşu Gören Var Mı* 'da Geçen Pekiştirme Sözcüklerin Kullanım Sıklığı

Sıra	Pekiştirme Sözcükler	Tekrar Sıklığı
1.	Bembeyaz	1
2.	Kıpkırmızı	2
3.	Kıskıvrak	1
4.	Koskoca	5
5.	Masmavi	1
Toplam		10

Tablo 27’de görüldüğü üzere “Mavi Kuşu Gören Var Mı” adlı öyküde toplamda 10 pekiştirme sözcük tespit edilmiştir. Sözcüklerin ilk hecelerine [m, p, r, s] seslerinin getirilerek yapılan, birbirinden farklı 5 pekiştirmenin yer aldığı öyküde “kıpkırmızı (2), koskoca (5)” pekiştirmeleri birden fazla cümlede kullanılarak tekrar etmiştir. Bu pekiştirme sözcüklerin dışındaki pekiştirmeler birer kez kullanılmıştır. Pekiştirme sözcüklerin kullanıldığı cümleler aşağıda verilmiştir:

- “*Fidan ise **koskoca** bir kavakmış artık. (Öner, 2017e: 27)*
- *Çiçek, **kıpkırmızı** burnunu çıkartıp gülümsemiş ona. (Öner, 2017e: 28)*
- *Ama çocuk onun günbatımında balkıyan **masmavi** tüylerini, **kıpkırmızı** gözkapakları ile **bembeyaz** gagasını görünce bir çığlık atmış. (Öner, 2017e: 47)*
- *Biz çiçekler, şimdi **koskoca** ağaçların görevlerini yüklenmek zorunda kaldık. (Öner, 2017e: 53)*
- ***Koskoca** kentin pisliğini... (Öner, 2017e: 53)*
- *Dördünü de **kıskıvrak** yakalayıp sürüklemeye başlamışlar. (Öner, 2017e: 63)*
- ***Koskoca** kentte bir tek kuş bile bırakmamışlar. (Öner, 2017e: 67)*
- *‘**Koskoca** denizleri, dağları, okyanusları geçeriz omuz omuza.’ (Öner, 2017e: 73)”*

4.1.6.16. Söz Sanatları

Mavi Kuşu Gören Var Mı öyküsünde varlıklar arasında çeşitli benzerlik ilişkileri kurulmuştur. Öyküde benzetme (teşbih) sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- “*Birden bir aracın, o gök gürültüsü gibi sesler çıkartan bir aracın, son ağacı da kesip devirdiğini görmez mi? Cız etmiş çocuğun yüreği. (Öner, 2017e: 14)*

- *Küçücük kılcal damarları, obur bir bebek gibi toprağın öz suyunu emiyormuş. (Öner, 2017e: 16)*
- *Duvarın ötesi cennet gibiymiş. (Öner, 2017e: 21)*
- *Çocuk, bir tazı gibi fırlamış yerinden. (Öner, 2017e: 42)*
- *Çocuğun yüreği bir kuş gibi çırpınmış. (Öner, 2017e: 48)*
- *Ellerinde kuşlu bayraklar, dillerinde kuşlu şarkılar, mavi giysileri içinde bir ırmak gibi kentin sokaklarından geçip gitmişler evlerine. (Öner, 2017e: 57)*
- *Cıız kentliler yürüyorlarmış. Mavi bir ırmak gibi akıp dağılmışlar evlerine. (Öner, 2017e: 59)*
- *Oysa çorabı delikmiş ve başparmağı yaramaz bir çocuk gibi dilini çıkartıyormuş. (Öner, 2017e: 60-61)*
- *Kapı açılmış, içeriye çam yarması gibi koca göbekli dört korumacı girmiş. (Öner, 2017e: 63)*
- *Korumacılar, yoksul Cıızlara boğalar gibi saldırmışlar. (Öner, 2017e: 63)*
- *Sesi, Fidan'a bir ninni gibi gelmiş. Fidan düşlere dalmış. (Öner, 2017e: 73)*
- *Uyananlar kurşun gibi fırlıyorlarmış evlerinden (Öner, 2017e: 80)”*

Öyküde bazı kavramlar olduğundan daha büyük veya daha küçük gösterilerek abartmaya (mübalağa) yer verilmiştir. Abartma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Fidan ise koskoca bir kavakmış artık. Yaprakları rüzgârda hışır hışır oynuyor, başı neredeyse bulutlara değiyormuş. (Öner, 2017e: 27)*
- *Başını kaldırıp da ağacın dalları arasına tünemiş olan kuşu görünce, sevincinden az kalsın bayılıveriyormuş oracıkta. (Öner, 2017e: 46)*
- *‘Görse, ağlamaktan yaprakları şişti.’ (Öner, 2017e: 48)”*

Öyküde insan dışı varlıklara insan özelliğinin yüklenerek kişileştirme (teşhis) sanatına yer verilmiştir. Kişileştirme sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:

- *“Güneş, boz bulanık bulutlardan zorlukla sıyrılıp aydınlattıvermiş ortalığı. (Öner, 2017e: 14)*
- *Caddeyi boydan boya süsleyen akasyalar, çınarlar, akkavaklar, kestane ağaçları boylu boyunca yatmıyor mu yerlerde? Gözlerine inanmamış. (Öner, 2017e: 14)*

- *Duygusuz, canavar dişli araç ise homurtular çıkararak yitip gitmiş caddenin sonunda. (Öner, 2017e: 14)*
- *Çocuk parmaklarını uzatıp dalın yapraklarını okşamış. Kesik yeri beyaz beyaz kanıyormuş. (Öner, 2017e: 15)*
- *'Evet, güzel bir çiçek' Fidanıma arkadaşlık edebilecek, alçakgönüllü, güzel bir çiçek istiyorum. (Öner, 2017e: 18)*
- *Fidan uyuyormuş. Onun bu çabasını görmemiş. (Öner, 2017e: 27)*
- *Bir sabah onu sulamaya avluya girdiğinde, Çiçek kıpkırmızı burnunu çıkartıp gülümsemiş ona, 'Günaydın.' demiş. (Öner, 2017e: 28)*
- *'Fidan bu, evet Fidan bu ağlayan.' demiş Çiçek'ine. Çiçek, dik dik bakmış çocuğa. (Öner, 2017e: 30)*
- *Fidan, burnunu çeke çeke sürdürmüş ağıdını. (Öner, 2017e: 30)*
- *'Bu kuşlar Baştombalak'ın sarayının bahçesine yerleşip sabahlara kadar konuşuyorlarmış.' (Öner, 2017e: 32)*
- *Fidan, üzgün olduğundan arada sırada ağlamaklı sesler çıkarıyor; kırmızı Çiçek de ona acını unutturmak için mavi kuşlardan, mavi gökyüzünden söz ediyormuş. (Öner, 2017e: 51)*
- *Sesi, Fidan'a bir ninni gibi gelmiş. Fidan düşlere dalmış. (Öner, 2017e: 73)''*
Öyküde insan dışı varlıklar konuşturularak konuşurma (intak) sanatına da yer verilmiştir. Öyküde konuşurma sanatına yönelik belirlenen örnek ifadeler şunlardır:
 - *"Bir sabah onu sulamaya avluya girdiğinde, Çiçek kıpkırmızı burnunu çıkartıp gülümsemiş ona, 'Günaydın.' demiş. (Öner, 2017e: 28)*
 - *'Doğru.' diye karşılık vermiş Çiçek. 'Ama şunu bilmeni isterim: Kolaylıkla elde edilen mutluluklar sürekli olmaz. Mutluluk, uğruna uzun süre emek vermeyi, çaba göstermeyi gerektirir.' (Öner, 2017e: 29)*
 - *Fidan, çocuğa yaslanmış, 'Annemi, annemi özledim.' demiş. (Öner, 2017e: 30)*
 - *'N'oluyor orada?' diye söze karışmış Çiçek. (Öner, 2017e: 31)*
 - *Çiçek biraz daha uzanmış çocuğa. 'Anlat, anlat.' demiş. (Öner, 2017e: 32)*
 - *Çiçek, sesini kısıp 'Yine de sen beni dinle.' demiş Fidan'a doğru giden çocuğa. (Öner, 2017e: 33)*

- *Şarkıyı duyan Fidan, ağlamayı kesip ‘Söyle! Söyle!’ diye yalvarmış. (Öner, 2017e: 35)*
- *Fidan, gözyaşlarını yaprakları ile silip ‘İstemem.’ demiş. ‘Sarı kuş istemem. Beyaz kuş, yeşil kuş da istemem. Mavi olsun benim kuşum.’ (Öner, 2017e: 35-36)*
- *‘Hayır.’ diye karşılık vermiş kuş. ‘Sen benim kanatlarımı yolarsın, taşlarsın beni.’ (Öner, 2017e: 47)*
- *Kuş, bir dal daha yukarıya sıçrayıp ‘İnanmıyorum sana. Nerede görülmüş bir kuşla bir çocuğun arkadaş olduğu?’ demiş. (Öner, 2017e: 47)*
- *‘Üzülme, bir gün dönerim.’ demiş Mavi Kuş. (Öner, 2017e: 70)*
- *Çiçek yine gülümsemiş, ‘Yalan söylemek yakışmıyor bir kuşa.’ demiş. (Öner, 2017e: 74)”*

4.2. Çetin Öner’in Öykülerinin Türkçe Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi

Çalışmada Öner’in, öykülerinin içerisine yerleştirdiği “dinleme”, “konuşma”, “okuma” ve “yazma” temel dil becerilerini yansıtan olaylardan, durumlardan çıkartılan iletiler belirlenerek hangi dil beceri alanına ait olduğu tablo ve örneklerle aşağıda verilmiştir:

Tablo 28. Çetin Öner’in Öykülerinde Dinleme Becerisine Yönelik İletiler:

İletiler:	Örnek:
1. Dinlemek konuşulanları anlamaya, sorgulamaya, yorumlamaya çalışmak demektir.	“Bazen askerden dönen gençlerin, aylar öncesinin gazetelerini getirdikleri olurdu. Çat pat okuma yazma öğrenen bu gençlerin çevresine toplanan köylüler gazete haberlerini dinler ve yorumlar yaparlardı.” (Öner, 2017b: 7-8)
2. Dinleme becerisine sahip olan kişiler anlatılanlardan kendilerine pay çıkarırlar.	“Kuş kardeşleri anlatılanları yarım kulak dinleyip ilk komutla birlikte havalanırken Kuno, bir dala tüner ‘Ben kimim, neyim, nereden geldim, nereye gidiyorum?’ diye derin düşüncelere daldı.” (Öner, 2017d: 25)

Tablo 28 incelendiğinde Piyango ve Kargalar Kara Değildi öykülerinde dinleme becerisine yönelik iki iletinin olduğu söylenebilir. Birinci iletide okuma ile beraber dinlemenin önemine vurgu yapılmıştır. Askerde iken okuma yazma öğrenen gençlerin gazeteler vasıtasıyla dünyadan haberdar oldukları, köylülerin bu gençleri ne kadar büyük bir dikkatle dinledikleri ifade edilmektedir.

İkinci iletide ise dinleme becerisi ile öğrenme arasındaki ilişkiye vurgu yapılmıştır. Zira Kuno anlatılanlardan kendine bir pay çıkarmış ancak diğer kuşlar yarım kulakla dinledikleri için ilk komutla birlikte havalanıp uyumaya gitmişlerdir.

Tablo 29. Çetin Öner'in Öykülerinde Konuşma Becerisine Yönelik İletiler:

İletiler:	Örnek:
1. Güzel konuşan kişiler etrafındaki kişilerce takdir edilir.	<i>“Aferin be Rupen! Ne güzel konuşuyorsun böyle. Doğrusu senin böylesine ince düşündüğünü sanmazdım.” (Öner, 2017d: 50)</i>
2. İnsanlar, birbirleriyle anlaşmak için konuşma becerisinden yararlanırlar.	<i>“Ne demişler? İnsanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşırlar.” (Öner, 2017d: 51)</i>

Tablo 29’da görüldüğü üzere Kargalar Kara Değildi öyküsünde konuşma becerisine yönelik iki iletinin olduğu söylenebilir. Bu iletilerden birincisinde konuşmanın önemine, ikincisinde ise konuşmanın bir anlaşma, bir empati aracı olduğuna vurgu yapılmıştır.

Tablo 30. Çetin Öner'in Öykülerinde Okuma Becerisine Yönelik İletiler:

İletiler:	Örnek:
1. Okumak, insanı bilgi sahibi yapar.	<p>“İnanmazsan abime sor.” dedi. “O, her şeyi bilir. Çünkü çok kitabı var, durmadan okur. Öğrendiklerini de bana anlatır. Bütün bunları da abim anlattı bana.” (Öner, 2017a: 20)</p>
2. Okudukça bilgisi artan insanın düşünme ve hayal kurma becerisi de gelişir.	<p>“Baharla birlikte okula da bir sevinç yayılırdı. Öğretmenimiz bizi sık sık kırlara, dağlara götürmeye başlardı. Kitaplarda okuyup adını bellediğimiz otları, çiçekleri, ağaçları, kuşları bir kez de gözlerimizle görürdük. Resmini yapardık kuşların, ağaçların, çiçeklerin...” (Öner, 2017a: 59)</p>
3. Okumak, bilgilerin unutulmasını engeller.	<p>“Babam, kışlık giysilerimizi almak için son kez pazara gitti. Ben köyde kalıp ders kitaplarımı, defterlerimi hazırladım. Bir yıl önceki kitaplarımı okuyup bilgilerimi yeniledim.” (Öner, 2017a: 43)</p>
4. Okumak, bizi geçmiş hakkında bilgilendirir ve geçmişten ders almamızı sağlar.	<p>“Sonra da arkasında oturan yardımcı genç bir kargaya seslendi: 'Nerede kalmıştık?' Ve genç karga okudu: 'Ve olacak olan oldu. Ki altı yüz birinci yılında, birinci ayda yeryüzünde sular kuruldular. Ve Nuh, geminin örtüsünü kaldırdı. Ve baktı. Ve işte toprağın yüzü kurumuştu.’ (Öner, 2017d: 30)”</p> <p>“Kuşkun mu var Kuno? Okumadın mı? Savaşıp durmuşlar olur olmaz bahanelerle yıllarca. Her yanı evler, fabrikalar, makineler, silahlarla doldurmuşlar...” (Öner, 2017d: 50)</p>

Tablo 30 incelendiğinde Gülibik ve Kargalar Kara Değildi öykülerinde okuma becerisine yönelik toplamda dört ileti olduğu söylenebilir. Birinci iletide bilgi sahibi olmakla okuma becerisine sahip olma eş değer tutulmuş, bilgiyi elde etmek için okumanın gerekliliği üzerinde durulmuştur. Diğer iletelerde de bilgi sahibi olmak ve öğrenmek için okumanın gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Tablo 31. Çetin Öner'in Öykülerinde Yazma Becerisine Yönelik İletiler:

İletiler:	Örnek:
1. Yazma becerisi, insanların duygu ve düşüncelerini dile getirmede önemli bir araçtır.	<p>“Sevincimi, mutluluğumu birileri ile paylaşmak istiyordum. Ama kimse katılmıyordu buna. Ben de bir kömür parçası bulup evimizin arka duvarına şu tümceyi yazdım: Bugün Gülibik ilk kez öttü. Sesi çok güzeldi...” (Öner, 2017a: 36)</p> <p>“Dursun, mektubu sofrta tahtasına yapıp cebinden bir kalem çıkarttı. Özene bezen şu tümceleri ekledi altına: Dedem, dün gece düşümde seni gördüm. Bir türkü bile çağırmadın bana. Ben senin canyoldaşın, biricik torunun değil miyim?” (Öner, 2017c: 16)</p> <p>“Birden Dursun’un omuzlarından tuttu: ‘Yazı yazmasını bilir misin yiğenim?’ ‘Bilirim.’ dedi Dursun. ‘Bak bu iyi. Ben söylerim, sen yazarsın. E mi?’ (Öner, 2017c: 35)”</p>

Tablo 31 incelendiğinde Gülibik ve Portakal öykülerinde yazma becerisine yönelik bir iletinin olduğu söylenebilir. Bu iletide yazma becerisi; öğretme, anlatma, duygularını paylaşma aracı olarak ele alınmaktadır.

Ayrıca “dinleme, konuşma, okuma ve yazma” gibi dilin öğrenme alanlarından biri olan ve 2005 İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu’nda ayrı bir alan olarak ele alınan “görsel okuma” becerisini geliştirmek için kullanılabilir çok sayıda (146) başarılı görsel yer almaktadır.

Tablo 32. Öner'in Öykülerinden Elde Edilen Bulguların Sayısı

Bulgular:	Gör-seller	Deyimler	Atasözleri	İkileme Grupları	Yansıma Sözcükler	Pekiştirme Sözcükler	Söz Sa-natları
Gülibik	24	51	1	44	11	6	4
Piyango	21	26	1	33	11	4	2
Kömürcü Çocuk	16	29		26	5	4	3
Portakal	24	49		33	6	3	4
Kargalar Kara De-ğildi	32	50	1	29	14	8	3
Mavi Kuşu Gören Var Mı?	29	55		37	11	5	4
Toplam	146	260	3	202	58	30	20

Tablo 32’de görüldüğü üzere Öner’in öykülerinde geçen birbirinden farklı toplam 260 deyim, 3 atasözü, 202 ikileme grubu, 58 yansıma sözcük, 30 pekiştirme sözcük, 20 söz sanatı ve 146 görsel tespit edilmiştir. İncelenen öyküler arasında en fazla görsel Kargalar Kara Değildi’de (toplam 32), en fazla deyim Gülibik’te (toplam 51), en fazla ikileme grubu Gülibik’te (toplam 44), en fazla yansıma sözcük Kargalar Kara Değildi’de (toplam 14), en fazla pekiştirme sözcük ise yine Kargalar Kara Değildi’de (toplam 8) kullanılmıştır. Gülibik, Piyango ve Kargalar Kara Değildi öykülerinde birer adet atasözü kullanılmıştır. Gülibik, Portakal ve Mavi Kuşu Gören Var Mı adlı öykülerde “benzetme, abartma, kişileştirme, konuşurma” söz sanatları kullanılırken Piyango’da “benzetme, kişileştirme” sanatları, Kömürcü Çocuk’ta “benzetme, abartma, kişileştirme” sanatları, Kargalar Kara Değildi’de ise “benzetme, kişileştirme, konuşurma” sanatları kullanılmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan ve Öner'in öykülerinde tespit edilen bulgularla uyumlu olan kazanımlar tablosu aşağıda verilmiştir:

Tablo 33. Bulgularla Uyumlu Olan Kazanımlar Tablosu

Türkçe Dersi Öğretim Programları	Kazanımlar	Kazanımlar	Kazanımlar	Kazanımlar
2005 İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu	<p>Görsellerden yararlanarak metnin içeriğini tahmin eder. (MEB, 2005: 31)</p> <p>Resim ve fotoğrafları yorumlar. (MEB, 2005: 37)</p> <p>Okuduğunu anlamlandırmada görsellerden yararlanır. (MEB, 2005: 107)</p> <p>Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir. (MEB, 2005: 108)</p>	<p>Metinde verilen ipuçlarından hareketle, karşılaştığı yeni kelimelerin anlamlarını tahmin eder. (MEB, 2005: 106)</p>		
2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı	<p>Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar. (MEB, 2006: 26)</p>	<p>Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. (MEB, 2006: 25)</p>	<p>Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır. (MEB, 2006: 28)</p>	<p>Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder. (MEB, 2006: 26)</p>
2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı	<p>Görseller, yazılı metinler ve medya metinlerinden ne anladığını ifade eder. (MEB, 2015: 40)</p>	<p>Okuduğu metindeki sözcük ve sözcük gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark eder. (MEB, 2015: 41)</p>	<p>İmge olarak kullanılan sözcüklerin veya deyimlerin metinde kullanılan anlamlarını belirler. (MEB, 2015: 41)</p>	<p>Okuduklarındaki söz sanatlarını bulur. (MEB, 2015: 41)</p>
2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)	<p>Görsellerden hareketle okuyacağı metnin içeriğini tahmin eder. (MEB, 2018: 57)</p> <p>Görsellerle ilgili soruları cevaplar. (MEB, 2018: 57)</p>	<p>Bağlamdan yararlanarak bildiği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. (MEB, 2018: 56)</p>	<p>Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler. (MEB, 2018: 56)</p>	<p>Metindeki söz sanatlarını tespit eder. (MEB, 2018: 56)</p>

Öner'in öykülerine bakıldığında, Türkçe Dersi Öğretim Programlarında (Tablo 33) ifade edilen amaçları gerçekleştirecek birçok unsurun bu öykülerde var olduğu söylenebilir. Öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili temel dil becerilerini kazanabilecekleri yapıtlar olan bu öyküler aynı zamanda öğrencilerin zihinsel beceri kazanmasını sağlayacak özelliklere de sahiptir. Tespit edilen deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansıma ve pekiştirme sözcükler, söz sanatları; öğrencilerin, okuduğu ve dinlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilinci kazandıracak yeterliliğe ve zenginliğe sahiptir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çocuk edebiyatı alanındaki eserlerin öğrencilerin okuma becerisini geliştirme, çocuklarda ilişki kurma, sorgulama, analiz etme, hayal dünyasını geliştirme, zihinsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunma gibi faaliyetlerinin yanında dil öğretimine destek olarak Türkçeyi doğru ve etkili kullanma noktasında da katkıları çok büyüktür. Türkçe eğitiminde kullanılan başarılı yapıtlar bu alanda öğrenciye katkı sağlayabilir. Çalışma konusu yapılan Çetin Öner'in öyküleri biçim özellikleri yönüyle çocuk edebiyatına uygun eserlerdir. Eserler, kapak tasarımı, kitabın boyutları, kitap içerisinde kullanılan görseller, yazı tasarımı ve sayfa düzeni çocuğa yönelik ilkesi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Eserlerde kullanılan, sanatçı duyarlılığıyla yapılmış görseller çocukların “görsel okuma” becerilerini ve zihinsel becerilerini geliştirecek özelliktedir.

Öykülerin içerik özellikleri de çocuğa yönelik ilkesi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Eserlerin konuları ilköğretim öğrencileri için uygun konulardır. Öner, öykülerinde hayvan sevgisine, çevre hassasiyetine, dostluğa ve yoksulluğa yer vererek öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumun sorunlarına ve gerçeklerine yabancı kalmalarını, duyarlı olmalarını, hayata eleştirel bakmalarını amaçlamıştır.

Konu seçiminde hassas davranan Öner, hedef kitlenin çocuklar olduğunu göz ardı etmemiştir. Eserlerinde ana fikir, direkt bilgi ve öğüt verme yerine karakterler aracılığıyla okura sezdirilmeye çalışılmıştır. Karakterlerin olaylar karşısındaki tutumları, haksızlıklara karşı duruşları, derin çevre duyarlılığı taşımaları ve canlılara saygı duymaları okurun karakterlerle bütünleşmesini kolaylaştırmaktadır. Öner, birçok öyküsünde ana karakterin ismini kullanmamıştır. “Çocuk”, olarak ifade edile bu karakterler evrensel değerlere saygı gösteren ve okurun kolay bir şekilde özdeşim kurmasını sağlayacak özelliklere sahiptir. Öner, karakterlerin, içinde yaşadıkları kültürel özellikleri kişiliklerine yansıtmayı başarmıştır. Karakterlerin öykülerde yaşadığı çatışmalar da öykülerin gerçekçiliğini arttıran ve konunun ilgi çekici olmasını sağlayan özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Öykülerde kullanılan dil sade, açık ve anlaşılırdır. Kullanılan dil çocukların yaş grubuna uygundur. Yabancı sözcükler yerine

Türkçe sözcüklerin tercih edildiği dil ve anlatım çocukların anadilini geliştirecek, Türkçeyi doğru ve etkili kullanmalarına katkı sağlayacak estetiğe sahiptir. Karmaşık cümle yapılarına yer verilmeyen öykülerde, çocuğun anlamını bildiği veya cümlenin anlamından yola çıkarak kolayca anlamını tahmin edebileceği söz ve söz öbekleri kullanılmıştır. Öner'in öyküleri, söz varlığı açısından zengin eserlerdir.

Gülibik öyküsünde birbirinden farklı 51 deyim, 1 atasözü, 44 ikileme grubu, 11 yansıma sözcük, 6 pekiştirme sözcükle benzetme, abartma, kişileştirme ve konuşurma gibi söz sanatları tespit edilmiştir.

Piyango öyküsünde birbirinden farklı 26 deyim, 1 atasözü, 33 ikileme grubu, 11 yansıma sözcük, 4 pekiştirme sözcükle benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatları tespit edilmiştir.

Kömürcü Çocuk öyküsünde birbirinden farklı 29 deyim, 26 ikileme grubu, 5 yansıma sözcük, 4 pekiştirme sözcükle benzetme, abartma ve kişileştirme gibi söz sanatları tespit edilmiştir.

Portakal öyküsünde birbirinden farklı 49 deyim, 33 ikileme grubu, 6 yansıma sözcük, 3 pekiştirme sözcükle benzetme, abartma, kişileştirme ve konuşurma söz sanatları tespit edilmiştir.

Kargalar Kara Değildi öyküsünde birbirinden farklı 50 deyim, 1 atasözü, 29 ikileme grubu, 14 yansıma sözcük, 8 pekiştirme sözcükle benzetme, kişileştirme ve konuşurma söz sanatları tespit edilmiştir.

Mavi Kuşu Gören Var Mı öyküsünde ise birbirinden farklı 55 deyim, 37 ikileme grubu, 11 yansıma sözcük, 5 pekiştirme sözcükle benzetme, abartma, kişileştirme ve konuşurma söz sanatları tespit edilmiştir. Türkçenin en etkili ve güçlü anlatım olanakları olan deyimler ve atasözleri bu eserler vasıtasıyla okura sunulmaktadır.

Öner'in öykülerinde kullandığı ikilemeler ise anlatımı güçlendirmekte ve anlamı pekiştirmektedir. Söz sanatlarının çokça kullanılması da çocukların metinleri anlamlandırmasında ve yorumlamasında önemli bir yere sahiptir. Birçok görsel, deyim, atasözü, ikileme grubu, yansıma ve pekiştirme sözcüklerle söz sanatlarının kullanıldığı söz varlığı açısından zengin öyküler Türkçe eğitiminde kullanılabilir ve 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki;

- “Görsellerden hareketle okuyacağı metnin içeriğini tahmin eder. (MEB, 2018: 57)
- Görsellerle ilgili soruları cevaplar. (MEB, 2018: 57)
- Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. (MEB, 2018: 56)
- Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler. (MEB, 2018: 56)
- Metindeki söz sanatlarını tespit eder. (MEB, 2018: 56)” kazanımlarının ve-
rilmesinde öğrencilere katkı sağlayacak eserlerdir. Ayrıca öykülerde “dinle/izleme,
konuşma, okuma ve yazma” gibi temel dil becerilerine yönelik çeşitli iletilere (Tablo
28, 29, 30, 31) de yer verilmiştir.

Karakaya (2006), “Günümüz Çocuk Edebiyatından Seçilmiş Çocuk Felsefesi Örnekleri” adlı çalışmasında edebi kurgu aracılığıyla doğrudan veya dolaylı olarak çocuk felsefesini konu alan bazı eserleri incelemiştir. İnceleme konusu yaptığı eserlerden biri de Çetin Öner’in “Gülibik” adlı eseridir. Yazar çalışmasında, Öner’in yokluk, yoksulluk motiflerinin yanı sıra sınıf çatışmasını, yabancılaşmaya ve sömürüye karşı mücadeleyi dile getirdiğini, bu mücadelenin bazen birey ile toplum (sistem) bazen de bireyin kendi içinde diyalektik bir şekilde devam ettiğini ortaya koymuştur. Karakaya (2006: 38) çalışmasında şu sonuca ulaşmıştır: “Tüm eserde diyaloglar aracılığıyla soru-cevap iletişim biçimleri kullanılmıştır; bazen açık olarak bazen de örtük olarak çocuklarla felsefe yapılmıştır. Düşüncelerin sebep ve sonuç ilişkileri açıklama, delil getirme tekniğiyle aktarılmıştır. Kısaca çocuk edebiyatı konu alanları, anlatım teknikleri ve işlevleri bakımından felsefeyle paralellik göstermiştir. Ayrıca bu eserlerin hepsi de çocuklarla felsefe yapmaya uygundur.” Karakaya’nın ortaya koyduğu sonuç Öner’in diğer öyküleri için de geçerlidir. Öner’in eserleri, etkili fantezi dünyası sayesinde öğrencilerin içinde yaşadıkları dünya gerçeklerini kolayca öğrenmelerini sağlayacak özelliktedir.

Batur ve Yücel (2012), “Ahmet Efe’nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitimine Katkısı” adlı çalışmasında Ahmet Efe’nin çocuk hikâyelerini değer eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitimine katkısı bakımından incelemiştir. Batur ve Yücel çalışma konusu yaptıkları Ahmet Efe’nin hikâyelerinde

“sevgi, doğruluk, dürüstlük, içtenlik, iyilik, yardımseverlik, çalışmanın ve üretmenin önemi, merhamet vb.” değerleri tespit etmişlerdir. Ayrıca Ahmet Efe’nin hikâyelerini, Türkçe öğretimine katkısı bakımından atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma kelimelerin kullanımını açısından da incelemişler; bu hikâyelerde atasözünün az, deyim, ikileme, kalıp söz ve yansıma kelimelerin ise yoğun bir şekilde kullanıldığını ortaya koymuşlardır.

Aygün (2014), “2004-2013 Yılları Arasında Yayımlanan Resimli Öykü Kitaplarında Metin-Resim İlişkisinin İncelenmesi” adlı çalışmasında 2004-2013 yılları arasında yayınlanan resimli öykü kitaplarında metin-resim ilişkisinin incelemiştir. Aygün 4-8 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan 50 resimli öykü kitabını tarama modelini kullanarak incelemiş, uzman görüşü alınarak geliştirilen Değerlendirme Kriter Formu’nu kullanmıştır. Aygün çalışmasında, incelediği resimli öykü kitaplarının metin ve resimleme özelliklerinin alan yazında belirtilen kriterlere uygun olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma konumuzu oluşturan Öner’in öykü kitaplarında, toplamda 146 resim kullanılmıştır. Öykülerde anlatılmak istenenlerle uyumlu olan bu resimler kapakların dışında genelde karakalem çalışmasıyla yapılmış ve ilköğretim Türkçe dersinde “*Görsellerden hareketle okuyacağı metnin içeriğini tahmin eder* (MEB, 2018: 57).” kazanımını öğrencilere sağlayacak olan estetik değeri yüksek resimlerdir.

Korkutan (2016), “Kemal Tahir’in Romanlarındaki İkilemelerin Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında Kemal Tahir’in beş farklı romanından elde ettiği ikileme örnekleriyle ikileme konusunu çeşitli yönleriyle incelemiş ve Türkçe öğretimi bakımından değerlendirmiştir. Yapmış olduğumuz çalışmada Öner’in öykülerinden toplamda 202 ikileme grubuna ulaşılmıştır. Bu ikileme grupları aynı sözcüğün tekrarıyla, zıt anlamlı, biri anlamlı diğeri anlamsız sözcüklerle kurulmuş örneklerdir. Türkçenin söz varlığı açısından önem arz eden ikileme grupları ne yazık ki öğretim programlarında ayrı bir kazanım olarak ele alınmamıştır.

Oran ve Temizyürek (2016), “La Fontaine Orman Mahkemesinde Adli Eserin Çocuk Edebiyatı Açısından Uygunluğunun İncelenmesi” adlı çalışmasında, inceleme konusu yapılan eserden 18 deyim, 13 ikileme grubunu tespit etmiştir. Çalışmada eserin dış yapı ve içyapı özelliklerini çocuk edebiyatı açısından inceleyen Oran ve Te-

mizyürek, eserin gerek dil gerek görsel iletiler yönüyle çocuk edebiyatına uygun olduğunu ortaya koymuştur.

Sarikaya (2013), “Sevgi Soysal’ın Öykülerinin II. Kademe Öğrencilerinin Türkçe Eğitimine Katkısı Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında deyimler, atasözleri, ikilemeler, yansımalar ve söz sanatları gibi söz varlığını ortaya koymuş ve Sevgi Soysal’a ait öykülerin II. kademe öğrencilerinin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymuştur. Çetin Öner’e ait olan bu çalışmamızda belirlemiş olduğumuz öyküler hem biçim özellikleri hem içerik özellikleri hem de dil anlatım ve söz varlığı bakımından çocuk edebiyatına uygun eserlerdir. Bu yüzden çocuk edebiyatı alanında kullanılması gereken kaynaklardır. Ayrıca öykülerin söz varlığı yönünden çok zengin olması bu öykülerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymaktadır.

5.1. Öneriler

1. Bu çalışma sadece Çetin Öner’in öyküleri üzerine yapılan bir çalışmadır. Çok yönlü bir yazar olan Öner hakkında tüm eserlerini kapsayıcı bir çalışma yapılmalı ve eserleri 100 Temel Eser içerisine dâhil edilmelidir.

2. Öykülerde yer alan kahramanların okuyucu çocuklar paralelinde özellikler (yaş, dönem, kişilik vb.) göstermesi, okuyucu kitlenin kendisini kahramanlarla özdeşleştirmesini kolaylaştıracak; kurulan sağlıklı özdeşim çocukların kitabın içindeki dünyaya uyum sağlamasını kolaylaştıracak özelliklere sahiptir. Öğrencilerde okuma isteği ve alışkanlığı kazandırmak için derslerde kullanılacak olan bu öyküler, okul kütüphanelerinde bulundurulmalıdır.

3. Öykülerin bazı bölümlerinin çocuklar için olumsuzluk teşkil edebileceği görülmüştür. “Sigara içme gibi” çağdaş çocuk edebiyatı özellikleri ile bağdaşmayan durumlarla karşılaşmıştır. Bu kısımların, çocuklara sunulurken düzenlenerek verilmesi uygun olur.

4. Öner’in öykülerindeki temalar çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlayıcı yöndedir. Çocukların gelişim dönemi özelliklerini gösteren bulgular içermektedir. Buradan yola çıkarak Öner’in öyküleri ilköğretim döneminde öğrencilere okutulması ve ebeveynlere tavsiye edilmesi açısından önemlidir.

5. Öner'in sık sık üzerinde durduğu "sevgi, hoşgörü, yardımlaşma, saygı, merhamet, dürüstlük, iyilik vb." değerler Türkçe derslerindeki değerlerle eş güdümlüdür. Bu değerleri öğrencilere sezdirmek için Öner'in öyküleri, derslerde kullanılabilir.

6. Öner'in söz varlığı açısından zengin olan bu öykülerine ilköğretim Türkçe derslerinde yer verilebilir. Öğrencilerin dil gelişimlerine katkısı sağlayabilecek olan bu eserler, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018) yer alan;

- *"Görsellerden hareketle okuyacağı metnin içeriğini tahmin eder. (MEB, 2018: 57)*
- *Görsellerle ilgili soruları cevaplar. (MEB, 2018: 57)*
- *Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. (MEB, 2018: 56)*
- *Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler. (MEB, 2018: 56)*
- *Metindeki söz sanatlarını tespit eder. (MEB, 2018: 56)"* kazanımlarını öğrencilere vermek için kullanılabilir.

7. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018) deyim, atasözü ve söz sanatlarına dair ayrı ayrı kazanımlar bulunurken "ikilemelere, yansıma ve pekiştirme sözcüklere" dair kazanımlar bulunmamaktadır. Öğrencilerin ikilemeleri, yansıma ve pekiştirme sözcükleri günlük hayatta daha etkin kullanabilmeleri için Türkçe öğretiminde bu dil birliklerine gereken önem verilmeli ve öğretim programlarında ayrı kazanımlar şeklinde yer almalıdır.

KAYNAKÇA

Araştırmada İncelenen Öyküler

- Öner, Ç. (2017a). *Gülibik*, İstanbul: Can Çocuk.
- Öner, Ç. (2017b). *Piyango*, İstanbul: Can Çocuk.
- Öner, Ç. (2017c). *Kömürcü Çocuk*, İstanbul: Can Çocuk.
- Öner, Ç. (2017ç). *Portakal*, İstanbul: Can Çocuk.
- Öner, Ç. (2017d). *Kargalar Kara Değildi*, İstanbul: Can Çocuk.
- Öner, Ç. (2017e). *Mavi Kuşu Gören Var Mı*, İstanbul: Can Çocuk.

Genel Kaynakça

- Ak, N. (2006). *Aziz Nesin'in Öykü ve Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Akçay, S. (2015). *Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Akkan, E. İ. (2010). *Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Cahit Uçuk*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Aksoy, Ö. A. (2010). *Atasözleri Sözlüğü*, İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (2010). *Deyimler Sözlüğü*, İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Akyalçın, N. (2007). *Türkçe İnkilemeler Sözlüğü/Tanıktı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*, Ankara: Eğiten Kitap.
- Akyalçın, N. (2012). *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz*, Ankara: Eğiten Kitap.
- Aldık, N. N. (2018). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Atasözleri ve Deyimlerin Öğrencilerin Dil Kullanımına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aygün, A. (2014). *2004-2013 Yılları Arasında Yayımlanan Resimli Öykü Kitaplarında Metin-Resim İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Aytan, T. (2016). “Türk Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Söz Varlığı Çalışması: Atasözleri”, *Millî Eğitim*, Bahar, Sayı 210.
- Batur, Z. Yücel, Z. (2012). “Ahmet Efe’nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitimine Katkısı”, *Turkish Studies*, Cilt 7, Sayı 4.
- Beyreli, L. Çetindağ, Z. Celepoğlu, A. (2012). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Pegem Akademi.
- Bilkan, A. F. (2005). *Çocuk Edebiyatı -Kavram ve Mahiyet-*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ankara: Hece Yayınları.
- Bulut, B. (2013). *Etkin Dinleme Eğitiminin Dinlediğini Anlama, Okuduğunu Anlama ve Kelime Hazinesi Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Canlı, S. Aslan, C. (2018). “Çetin Öner’in ‘Gülibik’ Adlı Çocuk Romanının Yapısal ve Eğitimsel İlkeler Açısından İncelenmesi”, İstanbul Üniversitesi Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi, 8. Uluslararası Türkçenin Eğitimi Öğretimi Kurultayı.
- Ceran, S. (2005). *Çocuklar İçin Başkaldırı İmkânı: Samed Behrengi Masalları*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105, Ankara: Hece Yayınları.
- Coşkun, E. (2002). “Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu”, *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi*, 11, Bahar, 231-244.
- Çer, E. (2013). “Çetin Öner’in ‘Gülibik’ Adlı Çocuk Edebiyatı Yapıtının Sözdizimsel Açından İncelenmesi”, *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 12.
- Demircan, C. (2006). “TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1.
- Doğan, Y. (2016). *Dinleme Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Ersöz, A. G. (2010). “Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyet Rollerini”, *Gazi Türkiyat*, Bahar, Sayı 6.
- Epçaçan, C. (2013). “Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, Yıl 6, Sayı 11.

- Gencan, T. N. Ediskun, H. Dürder B. Gökşen, E. N. (1974). *Yazı Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Güneş, F. (2013). “Görsel Okuma Eğitimi”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1.
- Gürel, N. (2010). *Çocuk Edebiyatımızda Serüven Romanları Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- İmer, K. Kocaman, A. Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Kara, C. (2012). “Çocuk Kitabı Seçiminde Resimlemelerle İlgili Olarak Ebeveynin Dikkat Etmesi Gereken Başlıca Unsurlar”, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- Karaalioğlu, S. K. (1982). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitapevleri.
- Karakaya, M. A. (2007). *Çocuk Edebiyatımızda Sulhi Dölek ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Karakaya, Z. (2006). “Günümüz Çocuk Edebiyatından Seçilmiş Çocuk Felsefesi Örnekleri”, *Turkish Studies /Türkoloji Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2.
- Karaosmanoğlu, M. (2005). *Çocuk Nedir Edebiyat Nereye Düşer*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105, Ankara: Hece Yayınları.
- Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Perşembe Kitapları.
- Karatay, H. (2011). “Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı”, *Turkish Studies*, Cilt 6, Sayı 1.
- Karayel, Ö. F. (2018). *Çetin Öner'in Çocuk Romanlarında Kullanılan Karakter Geliştirme Yöntemleri Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Kaya, D. D. (2010). *Aytül Uncu Akal'ın Öykü ve Masallarında Tema, Dil ve Eğitim Öğeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kılıç, Y. (2013). “Atebetü'l Hakâyık'ta Dil Becerileri Üzerine Bir İnceleme”, *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 9, 1819-1831.

- Kılıç, Y. (2017). *Yazılı Anlatım I-II*, Ankara: Pegem Yayınları, 1-177.
- Kılıç, Y. (2017). “Ortaokul Öğrencilerinin Dil Becerilerine İlişkin Türkçe Öğretmenleri ile Müfettişlerin Görüşleri”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 13, 99-124.
- Kolaç, E. Demir, T. Karadağ, R. (2012). “Öğretmen Adaylarının Dil Eğitiminde Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Kullanımına Yönelik Görüşleri”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 161 (161).
- Korkutan, K. (2016). *Kemal Tahir’in Romanlarındaki İnkilemelerin Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Koyuncu, S. S. Kaptan, A. Y. (2005). *Çocuk Kitaplarında Görsel Anlatım ve Tasarım Sorunları*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105, Ankara: Hece Yayınları.
- Kuru, H. (2018). “Çetin Öner’in ‘Gülibik’ Adlı Çocuk Kitabında Eğitsel İletiler ve Değerler”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 10, Sayı 24.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). “Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler”, *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi*, 13, Bahar.
- MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005). *2005 İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara: MEB Basımevi.
- MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2006). *2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: MEB Basımevi.
- MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2015). *2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: MEB Basımevi.
- MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2018). *2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*, Ankara: MEB Basımevi.
- Mersan, A. (2015). *Talip Apaydın’ın Öykülerinde Çocuk*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Oğuzkan, F. (2006). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oran, G. Temizyürek F. (2016). “La Fontaine Orman Mahkemesinde Adli Eserin Çocuk Edebiyatı Açısından Uygunluğunun İncelenmesi”, *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2.

- Öner, Ç. (1977). *Binboğa'dan Gelen Çocuk*, Ankara: Köyün Çocuğu Yayınları.
- Öner, Ç. (2005). *Bana Gelen Mektuplar: Yaşar Kemal, İmge Öyküleri*, Yıl 1, Sayı 2.
- Öner, Ç. (2007). *Dağlara Yazılıdır*, İstanbul: Can Yayınları.
- Öner, Ç. (2014). *Şu Bizim Çerkesler*, İstanbul: Can Yayınları.
- Öner, Ç. (2017). *Dünyanın Bütün Kedileri*, İstanbul: Can Çocuk.
- Özkırımlı, A. (2004). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: İnkılâp.
- Sağlık, Ş. (2005). *Yaşamla Sanatı 'Çocukluk'ta Buluşturan Bir Yazar: Çetin Öner*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105, Ankara: Hece Yayınları.
- Sarikaya, B. (2013). *Sevgi Soysal'ın Öykülerinin II. Kademe Öğrencilerinin Türkçe Eğitimi-ne Katkısı Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzücü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Sarikaya, B. (2017). "Türkçe Öğretiminde Görsel Okuma", *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 3.
- Sever, S. (2015a). *Çocuk ve Edebiyat*, İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2015b). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*, İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şahin, L. (2014). *Sait Faik Abasıyanık'ın Mahalle Kahvesi İsimli Eserindeki Hikâyelerin Kelime Grupları ve Türkçe Eğitimi Bakımından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Şimşek H. Yıldırım A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk Edebiyatı*, Gümüşhane: Suna Yayınları.
- Şimşek, T. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2007). *Masal Atlası*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Tepe, İ. E. (2012). *Talip Apaydın'ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tosun, N. (2005). *Çocuk Hikâyeleri*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105, Ankara: Hece Yayınları.
- Turhan, H. (2010). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ungan, S. (2007). “Yazma Becerisinin Geliştirilmesi ve Önemi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3.
- Uygun, H. (2007). *Kazak Türkçesindeki ikilemelerin Türkiye Türkçesindeki ikilemelerle Karşılaştırılması*, Yüksek Lisan Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yalçın, A. Aytaç, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yılar, Ö. Turan, L. (2013). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, M. (2008). “Türkçede Okuduğunu Anlama Becerilerini Geliştirme Yolları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9.
- Yılmaz, M. (2018). *Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- <https://www.unicef.org/turkey/crc/cr23c.html> (Erişim tarihi: 02.04.2019).
- <http://www.kafdav.org.tr> (Erişim Tarihi: 20.04.2019).
- <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 04.05.2019).

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Sinan COŞKUN
Doğum Yeri ve Tarihi	Zile – 30.09.1991
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği (16.06.2014)
Yüksek Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Tez Dönemi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı Kars Kağızman Ata- türk Ortaokulu
İletişim	
E-posta Adresi	sinan_c6037@hotmail.com